

การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
THE SOCIAL DEVELOPMENT OF SIAMESE IN PERLIS, MALAYSIA

พระครูโสภาสประสิทธิ์คุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

พระครูโสภาสประสิทธิคุณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Social Development of Siamese in Perlis, Malaysia

Phrakhru Ophatprasitthikhun

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

..... ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ปัญญา เลิศไกร)

..... กรรมการ

(พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร.)

..... กรรมการ

(รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว)

..... กรรมการ

(รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์)

..... กรรมการ

(พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร. ประธานกรรมการ

รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้ว กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(พระครูโอภาสประสิทธิ์คุณ)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
ผู้วิจัย	: พระครูโอภาสประสิทธิคุณ(เกตุขาว)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูวิริทธิ์ธรรมโชติ,ดร.พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Sociology), Ph.D. (Social Science)
	: รศ.ดร.กัณฑ์กมล หนูทองแก้วพธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Sociology), Ph.D. (Social Science)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป ๒) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซียและ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซียเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก(In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า :

๑) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคมในกลุ่มกระแสหลัก ได้แก่ทฤษฎีวิวัฒนาการ, ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก, ทฤษฎีความทันสมัย, ทฤษฎีการพึ่งพา, ทฤษฎีโลกาภิวัตน์, ทฤษฎีศักยภาพและการแพร่กระจาย, ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสารทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมส่วนแนวคิดและทฤษฎีกระแสรองได้แก่ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมแนวคิดผู้แสดงทางสังคมแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนแนวคิดทฤษฎีใหม่แนวคิดประชาสังคมแนวคิดเรื่องภูมิปัญญาและทฤษฎีการพัฒนาสังคมของดร.เอนสมิงเจอร์

๒) การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซียมีการพัฒนาการปรับตัวและการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมด้วยกระบวนการของเครือข่าย อันก่อให้เกิดพลังและมีความเป็นเอกภาพได้แก่ เครือข่ายภาษาไทยเครือข่ายวัดไทยเครือข่ายชาติพันธุ์เครือข่ายด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคมทำให้ชุมชนชาวสยามสามารถรักษาสมดุลของกระบวนการพัฒนาสังคมชาวสยามไว้ได้

๓) การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ที่สะท้อนความเป็นชาวสยามที่ชัดเจน ได้แก่ โดยใช้รูปแบบการสร้างร่วมมือ ในการนำเสนอการสื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้หญิงมีสไบพาด ผู้ใช้มีผ้าขาวม้าคาด และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ และในชีวิตประจำวัน โดยมีกระบวนการในการพัฒนา ๕ ประการ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาษาไทย การสร้างเครือข่ายทางศาสนา โดยวัดไทย การสร้างเครือข่ายชาติพันธุ์ (ชาวสยาม) ในชุมชนต่างๆ และการสร้างเครือข่ายขนบธรรมเนียมประเพณี และ

การสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม กลุ่มสังคมนครเมือง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมชาวสยาม
ให้มีอัตลักษณ์แบบไทยที่เป็นจุดเด่นของสังคมชาวสยาม

Thesis Title : The Social Development of Siamese in Perlis, Malaysia

Researcher : Phrakhru Ophatprasitthikhun

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhru Wiratthamachot, Dr., B.A. (Sociology), M.A.
(Sociology), Ph.D. (Social Science)

: Assoc. Prof. Dr. Kantaphon Nuthongkaew, M.A. (Sociology),
Ph.D. (Social Science)

Date of Graduation : November 27, 2017

Abstract

The Objectives of this thesis were as follows : 1) to study the social development according to general concepts and theories, 2) to study social development of Siamese in Perlis state, Malaysia, and 3) to study the form for social development of Siamese in Perlis state, Malaysia. This is qualitative research on document study, in dept interview with key informants and focus group with content analysis.

The findings were as follows:

1) The main concepts and theories for social development i.e. evaluation theory, classical evaluation theory, modernity theory, dependency theory, globalization, dissemination theory of culture, and the sub concept of people's participation, Neo theory, social civic concept, folk wisdom concept, and theory of social development of Douglas Ensminger.

2) The social development of Siamese in Perlis state, Malaysia they were adapted for development and culture building for them with networking system as a result they got unity and empower i.e. Thai network, race network, traditional network, and social unity network, these could make Siamese save their balance and process of social development

3) The presentation of form for social development of Siamese in Perlis, Malaysia which reflected for Siamese as clearly i.e. usage of co-operative construction for presentation with southern local Thai, Thai silk dress, for lady

dressing cover with “Sabai” for man dressing cover with “Phakawma” and the performance of religious ceremony in holy day and daily life with process of development on five items i.e. Thai language networking, religious networking by Thai temple, race networking (Siamese) in communities and traditional networking and social unity networking, sociopolitical group for runningsocial development of Siamese in Thai identity as the essential of Siamese society.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ และขอเจริญพรขอบคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยให้คำแนะนำชี้แนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์ จนได้เนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณพระครูอรุณสุตาลังการ,ผศ.,ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ และ พระครูวิรัตน์ธรรมโชติ,ดร.อาจารย์ที่ปรึกษา และขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว กรรมการปรึกษา และผศ.ดร.ดิเรก อนุกลุ่ม ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบคุณอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.ปัญญา เลิศไกร และดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ ที่เป็นผู้นำในการสนทนากลุ่ม ตลอดจน ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม และผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทุกท่าน ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ และผู้ใกล้ชิด ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุกๆเรื่อง จนทำให้ผู้จัดทำวิทยานิพนธ์ได้รับประโยชน์จากการศึกษา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดนี้เพื่อบูชาบิดามารดา และบูรพาอาจารย์ รวมทั้งผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนเป็นกำลังใจตลอดเวลา และขออุทิศผลงานวิทยานิพนธ์นี้ให้แก่ คุณพ่อและคุณแม่ พระอุปชฌาย์ รวมทั้งผู้มีอุปการคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณมารดาบิดาครูอุปชฌาย์อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกท่านทุกประการเทอญ

พระครูโสภาสประสิทธิ์คุณ (เกตุขาว)

๑ มีนาคม ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๕
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม	๑๘
๒.๓ สังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	๓๘
๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๑
๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๕๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๗
๓.๒ พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๗
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๐
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๑
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒

บทที่ ๔ การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	๖๔
๔.๑ ประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของชาวสยามในมาเลเซีย	๖๔
๔.๒ ปัจจัยในการพัฒนาสังคมของชาวสยามในมาเลเซีย	๖๘
๔.๓ กระบวนการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	๘๕
๔.๔ รูปแบบการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	๙๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๙๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๒
๕.๒ อภิปรายผล	๙๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๙๔
บรรณานุกรม	๙๕
ภาคผนวก	๙๙
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๐๐
ประวัติผู้วิจัย	๑๐๔

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙ ซึ่งมีจำนวน ๔๕ เล่ม ในการวิจัยได้ใช้ชื่อย่อดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

อง.ติก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทิกนินบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนินบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น ที.สี. (ไทย) ๙/๑๔๘/๑๖๑. หมายความว่า ระบุถึงสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ข้อที่ ๑๔๘ หน้า ๑๖๑ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้ สังคม อยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติ ซึ่ง บทเรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมา หากทบทวนย้อนอดีตตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงฉบับที่ ๑๐ พบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้ สอดคล้องกับสถานะทางสังคม แต่ละยุคสมัยเพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดี กินดี มีความอบอุ่น อยู่ร่วมกัน เป็นปกติ สามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้ดี^๑

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกต ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและ วัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่างๆ หลายประการ ได้แก่ การ เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร การอยู่โดดเดี่ยวและ การติดต่อกัน โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ระดับของความรู้และเทคโนโลยี และปัจจัยที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการ เปลี่ยนแปลง หรือนโยบาย ของผู้นำประเทศ

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา เราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรมเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลง จึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change)

สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้น คือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ วัฒนธรรมนั้น ก็นับความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่ เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

การพัฒนาสังคม มีองค์ประกอบอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง เจตนารมณ์ อุดมการณ์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมาย ของกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้ จึงจำเป็น อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา คำถามที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในศาสตร์ที่ว่า ด้วยการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาหรือการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสังคมนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็น

^๑ สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความ มั่นคงของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : เทพพิญยานิสัย, ๒๕๔๙), หน้า ๒๕.

การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของใคร เกิดขึ้นจากการกระทำของใคร และมีจุดมุ่งหมายรวมทั้งเจตนาธรรมที่แท้จริงอย่างไร จึงต้องการทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

ชาวมมาเลเซียเชื้อสายไทย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันกับชาวไทยในประเทศไทย นิยมเรียกว่า ชาวสยาม โดยเชื่อว่า อพยพเข้ามาช่วงที่ไทยล่าอาณานิคมไปยึดปาหัง จนกลายเป็นชนกลุ่มหนึ่งในรัฐไทรบุรี เปอร์ลิส กลันตัน ทางตอนเหนือของรัฐเประ และยังคงรักษาวัฒนธรรมไทยเอาไว้ โดยเฉพาะภาษาและศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์ ที่แตกต่างจากชาวมลายูทั่วไป

ในสมัยยุคล่าอาณานิคม เพื่อรักษาเอกราช ไทยจึงต้องยอมเซ็นสนธิสัญญายกไทรบุรี เปอร์ลิส กลันตัน ตรังกานู เปรตอนบนให้อังกฤษ แม้ว่าไทยจะเสียดินแดนดังกล่าวไป แต่ชาวไทยในหัวเมือง มลายูทั้ง ๔ เมืองก็ยังคงตั้งถิ่นฐานอยู่จนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะในเกาะที่มีชาวไทย ไม่ต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ คน ในปัจจุบันคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธมีอิสระในการรักษาประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งยังมีโรงเรียนสอนภาษาไทย และพระพุทธศาสนา

ก่อนมาเลเซียได้รับเอกราช ชาวไทยมีหลักฐานแสดงสถานภาพความเป็น ชนกลุ่มน้อย คือ

๑. สุตีบัตร์แสดงความเป็นไทย เชื้อสายไทย
 ๒. ทะเปียนสำมะโนครัว แสดงสัญชาติมาเลเซีย
 ๓. บัตรประชาชน เริ่มทำตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี และทำใหม่อีกครั้ง เมื่ออายุ ๑๘ ปี
- หลังจากได้รับเอกราชแล้ว ชาวไทยมีหลักฐานการแสดงผลงานภาพ ดังนี้

๑. สุตีบัตร์ แสดงว่าเป็นคนไทย เชื้อสายไทย
๒. บัตรประชาชน แสดงสัญชาติมาเลเซีย

วิถีชีวิต ส่วนมากทำนา ทำสวนยางพารา และพูดภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงถิ่นของไทรบุรี ที่ใกล้เคียงสำเนียงนครศรีธรรมราชและสงขลา ถ้าสมาคมกับชาวจีนก็จะใช้ภาษาฮกเกี้ยนและภาษาจีน ถ้าสมาคมกับชาวมมาเลเซียจะใช้ภาษามลายู ชาวไทยเรียนหนังสือจากวัด โดยมีพระภิกษุหรืออาสาสมัครคนไทยเป็นผู้สอน ปัจจุบันพ่อแม่เด็กไทยไม่นิยมส่งลูกหลานให้เรียน ภาษาไทยเพราะผู้เรียนภาษาไทยไม่มีสิทธิ์เรียนต่อ ชั้นสูงในโรงเรียนรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียไม่อนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนภาษาไทย

วัฒนธรรม ชาวสยามที่อาศัยในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท แต่คนไทยที่ไทรบุรีจะเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ และอำนาจไสยศาสตร์เร้นลับ ผสมผสานกับความเชื่อทางพุทธศาสนาและฮินดู พบว่าชาวมมาเลเซียมักเกรงกลัวชาวไทยซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย เพราะคิดว่ามีคาถาอาคม สามารถดลบันดาลสิ่งต่างๆ ได้ เช่น มีพิธีกรรมรับ-ส่งเทวดา พิธีกรรมในงานศพ ดนตรีกาหลอ พิธีกรรมโนราโรงครู เป็นต้น วัฒนธรรมในช่วงเดือนเมษายนของทุกๆปีคนไทยในมาเลเซีย จะพาลูกหลานที่มีอายุครบขวบขวามาววชเป็นพระภิกษุที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะมีความเคารพศรัทธาและผูกพันมาเป็นเวลานาน ซึ่งในอดีตเมื่อนครศรีธรรมราชหรือตามพรลิงค์ เป็นแคว้นใหญ่ที่เจริญรุ่งเรืองโดยมีไทรบุรีหรือเกาะเกะห์เป็นหนึ่งในเมืองบริวาร และเป็นเส้นทางค้าขายที่สำคัญต่อกัน ผู้คนเดินทางไปมาหาสู่กัน จึงเรียกว่า "กินเมืองคอน นอนเมืองไทร" นโยบายของมาเลเซียที่มีต่อชาวไทยในมาเลเซีย มีประเด็นที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ การให้สถานภาพเป็นภุมิบุตรหรือภุมิบุตราแก่ชาวพุทธเชื้อสายไทย การขอแก้ไขให้มีการระบุชื่อของกลุ่ม ชาติพันธุ์ชาวไทยในแบบฟอร์มการขอ เข้ามาหาวิทยาลัยของรัฐ

การขอมีสติธิเป็นสมาชิกของพรรคอัมโนภาษา ภาษาไทยไทรบุรีกับเปอร์ลิสมีความคล้ายคลึงกันมาก แต่แตกต่างจากภาษาไทยกลันตัน และทั้ง ๓ ภาษาที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นใต้ สามารถจัดให้ภาษาไทยกลันตันอยู่กลุ่มเดียวกับภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มตากใบ ส่วนภาษาไทยไทรบุรีและเปอร์ลิสอยู่กลุ่มเดียวกับภาษาไทยถิ่นใต้กลุ่มนครศรีธรรมราช และสงขลา ลมหายใจของวัฒนธรรมไทยบนผืนแผ่นดินมลายูชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย ยังคงสามารถธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่ได้อย่างเด่นชัดท่ามกลางสภาพแวดล้อมและบริบทวัฒนธรรมอื่นๆ นอกจากนี้ยังนิยมตั้งชื่อและนามสกุลตามธรรมเนียมไทย รวมทั้งยัง มีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา จึงมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักบพิธิทางศาสนา

สังคมชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส (Perlis) ประเทศมาเลเซีย ซึ่งอยู่เหนือสุดจดชายแดนประเทศไทยทางฝั่งทะเลจังหวัดสตูลและทางบกทางจังหวัดสงขลา เป็นรัฐที่เล็กที่สุดของประเทศมาเลเซีย ที่มีความเจริญแบบเมืองเล็ก มีความมั่งคั่ง มีความสัมพันธ์กันโดยเชื้อชาติสูง มีหมู่บ้านชาวสยาม อยู่ ๒ หมู่บ้าน ประมาณ ๔๐๐ ครัวเรือน จำนวนชาวสยาม ประมาณ ๒,๕๐๐ คน มีวัดอยู่จำนวน ๔ วัด ได้แก่ วัดมัจฉิมาประสิทธิ์ วัดสุวรรณคีรี วัดกุบังตีกา และวัดพรหมวิจิตร สำนักสงฆ์ ๒ สำนัก ได้แก่ สำนักสงฆ์ควนขนุน สำนักสงฆ์ทุ่งตง ซึ่งมีประชาชนนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าสืบทอดกันมา

จากที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย โดยการศึกษาการพัฒนาสังคมในแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป เพื่อการเรียนรู้ในกระบวนการพัฒนาสังคม และศึกษาเจาะลึกการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เพื่อให้เห็นกระบวนการ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ที่ทำให้สังคมชาวสยามในประเทศมาเลเซีย ยังคงสามารถธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยให้ดำรงอยู่ได้อย่างเด่นชัดท่ามกลางสภาพแวดล้อม และบริบทวัฒนธรรมอื่นๆ ได้อย่างมั่นคง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๑.๓. ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๓.๑ การพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๒ การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ รูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ดังนี้

๑. การพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป
๒. การพัฒนาสังคมชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
๓. รูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๑.๔.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

พระสงฆ์ฆราวาส จำนวน ๕ รูป นักวิชาการ จำนวน ๕ คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน ๕ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้เฉพาะในการวิจัย

การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้ สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติ เพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดี กินดี มีความอบอุ่น อยู่ร่วมกัน เป็นปกติ สามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้ดี

ชาวสยาม หมายถึง ประชาชนที่มีเชื้อชาติไทย ถิ่นสัญชาติมาเลเซียถูกต้องตามกฎหมาย เป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบคนไทย ใช้ภาษาพูดเป็นภาษาไทย เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน นับถือศาสนาพุทธ

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๖.๑ ได้ทราบการพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป
- ๑.๖.๒ ได้ทราบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
- ๑.๖.๓ ได้ทราบรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ผู้วิจัยได้
ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
 - ๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา
 - ๒.๑.๒ ความสำคัญของการพัฒนา
 - ๒.๑.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา
 - ๒.๑.๔ ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการพัฒนา
 - ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม
 - ๒.๒.๑ ความหมายการพัฒนาสังคม
 - ๒.๒.๒ แนวคิดทางการพัฒนาสังคม
 - ๒.๒.๓ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม
 - ๒.๒.๔ แนวทางการพัฒนาสังคม
 - ๓.๒.๕ ตัวชี้วัดการพัฒนาสังคม
 - ๓.๒.๖ กระบวนการพัฒนาสังคม
 - ๓.๒.๗ รูปแบบการพัฒนาสังคม
- ๒.๓ สังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
 - ๒.๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของประเทศมาเลเซีย
 - ๒.๓.๒ รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
 - ๒.๓.๓ สังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
- ๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตำราทางวิชาการของนักวิชาการ
หลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ ความหมายของการพัฒนา

คำว่า “การพัฒนา” (Development) ซึ่งพจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แปล คำว่า “การ” หมายถึง งาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำ และแปลคำว่า “พัฒนา” หมายถึง

ทำให้เจริญ “การพัฒนา” จึงหมายถึง “การทำให้เจริญ” ซึ่งอาจจะอธิบายความหมายแบบกว้างๆ ได้ว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

คำว่า “พัฒนา” ในความหมายของภาษาไทย เป็นการให้ความหมายที่เข้าใจกันว่า การ ทำให้เจริญ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนามนุษย์ในด้านสังคม เพื่อให้สังคมนั้นเจริญเติบโต มีรากศัพท์ มา จากภาษาบาลีว่า วฑฺฒน^๑ หมายถึง เจริญ รุ่งเรือง งอกงาม เจริญขึ้น เติบโต ก้าวหน้า แก่ เฒ่า^๒ ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา “การพัฒนา” จึงตรงกับคำว่า ภาวนา^๓ หมายถึง คุณชาติเป็นเครื่อง ยังกุศลให้เกิด คุณชาติเป็นเครื่องยังให้เจริญ ความมีสำรวมใจตั้งความปรารถนา การทำให้มีขึ้น ให้ เป็นขึ้น ให้เจริญขึ้น การอบรมให้เจริญขึ้น^๔ โดยพระพุทธศาสนาแสดงหลักการภาวนาหรือการพัฒนา ไว้ว่า จะต้องดำเนินไปพร้อมๆกัน ๔ ทาง คือ กาย ศีล จิต และปัญญา^๕ ซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ได้ อธิบายรายละเอียดของภาวนา ๔^๖ไว้ดังนี้

๑) กายภาวนา การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย คือ การมี ความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือทางวัตถุ ซึ่งมีคำอธิบายไว้หลายอย่าง ได้แก่ อินทรีย์สังวร แปลว่าสำรวมอินทรีย์ ๖ แต่บางแห่งแสดงไว้เพียง ๕ คือ ยกเว้นใจ ให้รู้จักติดต่อกัน เกี่ยวข้องกับสิ่ง ทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิ ให้เกิดโทษ ให้ กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ รวมทั้งการพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกาย นอกจากนี้บางครั้ง กายภาวนา หมายถึง กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน คือ เรื่องที่ เกี่ยวข้องกับทางกาย ได้แก่ การบริโภค การใช้สอยต่างๆ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในทางพระพุทธศาสนา คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค

๒) สีลภาวนา การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรมศีล คือ การมี ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือ เพื่อนมนุษย์ ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย มีความสุจริต กาย วาจา ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน ซึ่งมอง ได้สองด้าน คือ ด้านภายในตัวเอง กับด้านภายนอก โดยที่ด้านภายใน คือการฝึกกายวาจาให้เดินเข้าสู่ ทางที่ถูกต้องปราศจากโทษ เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการฝึกอบรมจิตต่อไป สำหรับด้านภายนอก คือ การ

^๑ จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๗.

^๒ ประยุทธ์ หลงสมบูรณ์, พจนานุกรม มคอ-ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖๒๗.

^๓ จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, หน้า ๑๑๗.

^๔ อจ. ดิก. (ไทย) ๒๐/๑๐๑/๓๓๗, อจ. ปณจก. (ไทย) ๒๒/๗๙/๑๔๔.

^๕ ประยุทธ์ หลงสมบูรณ์, พจนานุกรม มคอ-ไทย, หน้า ๕๔๑.

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๗๐, พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับเต็ม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๗๑, พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), ธรรมะสำหรับคนหนุ่มสาว พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๙-๑๕.

มองในแง่ประโยชน์ของสังคม ได้แก่ การไม่เบียดเบียนกันเป็นอย่างน้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ต่อจากนั้นเป็นศิลปะที่เกื้อกูลยิ่งขึ้น คือ การช่วยเหลือทางสังคม

๓) จิตตภาวนา การเจริญจิต พัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ คือ การทำจิตใจให้เจริญออก งามขึ้นในคุณธรรม ความดีงาม ความเข้มแข็งมั่นคง และความเบิกบานผ่องใสสงบสุข มีคุณภาพจิตดี มีสมรรถภาพจิตดี มีสุขภาพจิตดี เข้มแข็งมั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา มีฉันทะ ขยันหมั่นเพียร อุตุน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา การเจริญปัญญา พัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา คือ การเสริมสร้างความรู้ความคิดความเข้าใจ และการหยั่งรู้ความจริง ให้อำนาจใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง คือ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามสภาวะหรือตามที่มันเป็น สิ่งทั้งหลายเป็นอย่างไร ก็รู้ตามที่มันเป็นอย่างนั้นแค่นั้น เกิดญาณภูตญาณทัสสนะ รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทาหนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดปล่อยจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

เกื้อ วงศ์บุญสิน ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ตามเกณฑ์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามที่ได้กำหนดคุณค่าไว้ และได้สรุปความหมาย คำว่า การพัฒนา ตามทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) ไว้ดังนี้

๑. การพัฒนา คือ สภาวะที่เศรษฐกิจของประเทศหนึ่งๆ สามารถทำให้ผลผลิตมวลรวม ประชาชาติสูงถึงร้อยละ ๕-๗ ต่อปี และสามารถรักษาระดับนี้ไว้ได้ เป็นสภาวะที่ประชาชนมีความอยู่ ดีกินดี

๒. การพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการเร่งรัดให้ผลผลิตมวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้ระดับรายได้โดยเฉลี่ยต่อบุคคล ของประเทศสูงขึ้นและประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๓. การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการว่าจ้างงานที่ได้วางแผนไว้ แล้วเพื่อลดสัดส่วนของภาคเกษตรกรรม ในขณะที่เพิ่มสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและการบริหาร

๔. การพัฒนา คือ การสร้างสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่ง การพัฒนานั้นจะประสบความสำเร็จได้ด้วยการลดหรือขจัดความยากจน ความไม่เท่าเทียมกันและการว่างงานในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังเจริญเติบโต

๕. การพัฒนา คือ กระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างทางสังคม ท่าทีของประชาชน สถาบันต่าง ๆ ของชาติ การเร่งรัดความเจริญเติบโต การลดความไม่เท่าเทียม และขจัดความยากจน นั่นคือ การเปลี่ยนแปลงต่อระบบสังคมทั้งระบบ และมุ่งสู่การสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนและกลุ่มต่างๆ ในสังคมภายในทั้งระบบ เป็นก้าวออกจากสภาพชีวิตที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึกนึกคิด

๖. การพัฒนา คือ การสร้างความทันสมัย กล่าวคือ การที่คนในสังคมมีเหตุมีผล มีทัศนคติและความคิดที่ไม่มั่งงาย มีวินัยทางสังคม มีการคิดและวางแผนการพัฒนา มีความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การเพิ่มมาตรฐานการดำรงชีวิต การ

ปรับปรุงสถาบันทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ประเทศชาติมีความเป็นปึกแผ่น มีเอกราชและมีประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน^๗

กรมพัฒนาชุมชน กล่าวถึงการพัฒนา (Development) หมายถึง การสร้างสรรค์ ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (Change for the Better)^๘

จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ อธิบายว่า ตามทฤษฎีของพระพุทธศาสนา การพัฒนาตรงกับ คำว่า “ภาวนา” ซึ่งหมายถึง การทำให้เจริญงอกงาม (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development) หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า พัฒนา มาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ หรือ วัฒนา คำนี้หมายถึงความเจริญก้าวหน้า หรือภาวะยืนยาวนาน เช่น คำว่า อายุวัฒนะ หมายถึง ทำให้อายุยืนนานอันหมายถึง รวมถึง ความเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน และนอกจากนี้ คำว่า วัฒนะ หมายถึงรกรุงรัง ไม่มีระเบียบเลยก็ได้ เช่น คำว่า โลกวัฒนโน หมายถึงเป็นคนรกรก เป็นสิ่ง/เป็นคนที่โลกไม่ต้องการ อย่างไรก็ตาม คำว่า การพัฒนาในที่นี้เป็นคำที่กำหนดให้มีคุณค่า และตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อมๆกัน ๔ ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือ การพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนาพิจารณาว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง รักษา สิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงฟื้นฟู และปรับปรุงทั้งตนเอง และสังคมรอบข้างให้ดีขึ้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น แต่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบุคคลเป็นส่วนสำคัญ^๙

จิตยา สุวรรณขมู ได้อธิบายการพัฒนา ไว้ว่า การพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ และได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วย สถานะการพัฒนาเป็นสถานะ สมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสถานะครอบงำ เช่น ความบีบคั้น ทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนาคต ทุกคนสามารถที่จะนำเอาที่ใช้ในการพัฒนาจิตนั้น ท่านใช้คำว่า ภาวนา หมายถึง การทำให้มีการทำให้เกิดขึ้น ทำให้เจริญ การ อบรมการบำเพ็ญ เช่น คำว่า สมาธิภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือบำเพ็ญสมาธิ และคำว่า วิปัสสนาภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือการบำเพ็ญวิปัสสนา^{๑๐}

พระไพศาล วิสาโล อธิบายว่า การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรม จะต้องเอื้ออำนวย ให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องถือกุศลปัจจัยแวดล้อม ดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเกณฑ์พร้อมกันนั้น การ

^๗ เกื้อ วงศ์บุญสิน, ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒-๒๓.

^๘ สุเทพ ชาวลิต, หลักการพัฒนารวมชน, (ขอนแก่น : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๑๑.

^๙ จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

^{๑๐} จิตยา สุวรรณขมู, “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๗), หน้า ๑๘๗-๑๘๘.

พัฒนาจะต้องมี ธรรมะเป็นพื้นฐาน อำนาจให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรมเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ ความยุติธรรม^{๑๑}

พระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺณโชโต) กล่าวสรุปไว้ว่า “การพัฒนา” เป็นการกระทำที่ เจริญ กระทำให้ง้าวหน้ายิ่งขึ้นไป มีศิลปะในการกระทำอะไรลงไป ต้องมีสิ่งที่สวยงามตาม ระเบียบ มีเหตุมีผลอยู่ในนั้น ทำให้มันก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป พยายามทำให้มันก้าวหน้า พยายามทำให้ มันเจริญ อันนี้เรียกว่า มีศิลปะในการพัฒนา^{๑๒}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายของคำว่า พัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๑๓}

วิทยากร เชียงกุล กล่าวไว้ว่า การพัฒนาที่แท้จริงควรหมายถึงการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และจิตใจและความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับที่ได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสีงแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่างๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้บางครั้งเราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนา “คุณภาพ” เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า^{๑๔}

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายว่า “การพัฒนา” คือการเปลี่ยนแปลง ที่มีกำหนดทิศทาง หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น^{๑๕}

อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต ให้ความหมายการพัฒนาว่า หมายถึง “การเคลื่อนย้ายจากความด้อยพัฒนาให้หลุดพ้นจากความยากจน ซึ่งจะแสวงหาและบรรลุถึงได้อย่างแท้จริง โดยวิธีการวางแผนเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาเป็นการปรับปรุงเงื่อนไขที่ไม่พึงปรารถนาต่างๆ ในสังคม”^{๑๖}

Brookfield ได้ให้ความหมายของการพัฒนา โดยเน้นด้านเศรษฐกิจว่า หมายถึง ความก้าวหน้าที่มุ่งจัดสวัสดิการ เป็นต้นว่า การลดความยากจนและลดการว่างงาน การลดความไม่

^{๑๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๙.

^{๑๒} พระเทพสาครมุนี (แก้ว สุวณฺณโชโต), อดีตเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสาครและเจ้าอาวาส วัดสุทธิวาสวราราม, อนุสรณ์ในงานเคลื่อนศพสู่วิหารหลังใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๙), หน้า ๑๕๕.

^{๑๓} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ส.ส.น.ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๑.

^{๑๔} วิทยากร เชียงกุล, การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฉบับแกระ, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗-๑๘.

^{๑๕} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๑๑๑.

^{๑๖} อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต, ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม), (พระนคร : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การชายและซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๑๑.

เสมอภาคทางเศรษฐกิจ คำว่า พัฒนา ในความหมายของกลุ่มมาร์กซิส (Marxist) ซึ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ มองในแง่ที่ว่า การพัฒนาของประเทศทุนนิยมอุตสาหกรรมยุโรปตะวันตก ในความเป็นจริงต้องอาศัยประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศโลกที่สามซึ่งในแง่นี้ประเทศโลกที่สามไม่เป็นประเทศอุตสาหกรรมจะกลายเป็นประเทศบริวารที่ต้องพึ่งพาประเทศที่จะเจริญก้าวหน้า ทำให้เศรษฐกิจของประเทศโลกที่สามถูกรวบงำ^{๑๗}

Constantina กล่าวถึงการพัฒนา (Development) คือขบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งแสดง ความสามารถของมนุษย์ในการควบคุมการดำรงชีพของเขาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ ดีขึ้น ซึ่งเขาได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่าต้องมุ่งเน้นไปยัง

๑. ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในอนาคต
๒. ความสามารถของตัวบุคคลในการช่วยเหลือตนเอง
๓. ความสามารถในการควบคุมตัวเอง^{๑๘}

Garcia กล่าวถึง การพัฒนาในแง่ของการพัฒนาสังคมว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ และไม่ใช่เศรษฐกิจที่มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน ทั้งในด้านปริมาณ (Quantity) และคุณภาพ (Quality)^{๑๙}

Hoogvelt เชื่อว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งโลกออกเป็นโลกที่พัฒนาและไม่พัฒนา ซึ่ง Hoogvelt อธิบายว่า การพัฒนามีอยู่ ๓ ฐานะ ได้แก่

๑) การพัฒนาในฐานะที่เป็นกระบวนการ ในความหมายนี้หมายถึงกระบวนการวิวัฒนาการของความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์รวมทั้งขององค์กรทางวัฒนธรรมด้วย การพัฒนาในฐานะนี้เกี่ยวกับทฤษฎีวิวัฒนาการทั้งแนวเก่า แนวใหม่ ความแตกต่างทางสังคม การผสมผสานและการปรับตัวด้วยการทำให้ดีขึ้น ตลอดจนถึงขั้นตอนของวิวัฒนาการทางสังคม

๒) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิสัมพันธ์ ในฐานะนี้เป็นการมองการพัฒนาว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงและความเจริญเติบโตของสังคมด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมต่างๆ Hoogvelt ได้อธิบายถึงการพัฒนาของสังคมที่ด้อยพัฒนาด้วยการติดต่อสัมพันธ์ทางการค้า ระบบพาณิชย์ ระบบอาณานิคม อาณานิคมยุคใหม่ การแปลงสภาพโครงสร้างของสังคมดั้งเดิมด้วยการเป็นสมัยใหม่ภายใต้ลัทธิอาณานิคม การแพร่กระจายทัศนคติ ค่านิยม สถาบันต่างๆ ภายใต้ลัทธิอาณานิคม และการขาดตอนของกระบวนการวิวัฒนาการ

๓) การพัฒนาในฐานะที่เป็นการปฏิบัติการ การพัฒนาในฐานะนี้ถือว่า การพัฒนาจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและตรวจสอบกระบวนการแห่งความเจริญเติบโตและการ

^{๑๗} พิษณุ สมพงษ์, สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑๘.

^{๑๘} Constantino, Renato, *The Challenge of the Churches*, (Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism, Manila, Philippines, May ๑๘, ๑๙๘๔). P. ๑๑๒.

^{๑๙} Garcia Jr, Mannal P, *Development : A Literature Survey of Concepts and Theories*, (Laguna : UPLB, ๑๙๘๒), P. ๑๑๑.

เปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายให้เลือกสำหรับการพัฒนาหลายๆ เป้าหมาย รวมทั้งรูปแบบของการพัฒนา เป็นต้น^{๒๐}

Kindleberger กล่าวถึงการพัฒนาทางเศรษฐกิจว่า เป็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางเทคนิค การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง การเปลี่ยนแปลงระบบสังคม การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ใช้ค่านิยมของแต่ละสังคมเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาว่าจะไปในทิศทางใด ตัวอย่างเช่น คนไทยบางส่วนมีความเชื่อหรือมีค่านิยมว่าเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญหรือแสดงว่าประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนา ดังนั้น จึงพยายามที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ภายในประเทศให้มาก เป็นต้น^{๒๑}

Misra ให้ความหมาย การพัฒนา ว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช่สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่งกระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่างๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่างๆ นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา^{๒๒}

Roger and Burdge ให้ความหมายการพัฒนา (Development) ว่าเป็นรูปแบบหนึ่ง ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ทางสังคมดีขึ้น^{๒๓}

Riggs ให้ความเห็นของการพัฒนา (Development) ว่าเป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบุคคลแล้วแผ่ขยายซึ่มลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์กรอย่างกลมกลืน^{๒๔}

สรุปได้ว่า คำว่า “การพัฒนา” หมายถึง การทำให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนาชนบท การพัฒนาประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาจิต เป็นต้น ซึ่งตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน ๔ ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมหรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา นอกจากนี้พระพุทธศาสนายังพิจารณาว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการพยายามที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงรักษาสิ่งที่ดีให้คงอยู่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงฟื้นฟู และปรับปรุงทั้งตนเอง และสังคมรอบข้างให้ดีขึ้นและมีความหมายมากยิ่งขึ้น แต่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในกระบวนการพัฒนาขึ้นอยู่กับบุคคลเป็น

^{๒๐} พิชญ์ สมพอง, สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, หน้า ๑๘-๑๙.

^{๒๑} พิชญ์ สมพอง, สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา, หน้า ๑๘.

^{๒๒} Misra, R.P. and Jonjo, M. (ed.), *The Changing Perspective of Development Problems In Misra*, (Hong Kong: Maruzen Investment (Hong Kong) , ๑๙๘๑), P. ๑๑๑.

^{๒๓} Roger, Everette M. and Burdge Rabel J, *Social Change In Rural Societies*, New Jersey: Prentice – Hall, ๑๙๗๒), P ๒๓.

^{๒๔} Riggs, Fred W. “Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites” *Development Nations: Guest for A Model (Beling and Toten)*, (New York: Van Nostran Reinhold, ๑๙๗๐), P. ๑๑๐.

ส่วนสำคัญ ถ้าจะให้รักไปด้วยคนดี ของดี ก็ต้องพัฒนาทางจิต ซึ่งเป็นผู้นำของกาย การพัฒนาที่แท้จริงในทางพุทธธรรม จึงต้องเอื้ออำนวยให้แต่ละคนตระหนักถึงสายสัมพันธ์ที่ตนมีต่อสังคมและธรรมชาติ อันตนจะต้องเกื้อกูลปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวให้เป็นไปด้วยดี โดยไม่เอาผลประโยชน์ส่วนตนเป็นเกณฑ์ พร้อมกันนี้การพัฒนาจะต้องมีธรรมะเป็นพื้นฐานอำนวยให้เกิดคุณค่าในทางมนุษยธรรม

๒.๑.๒ ความสำคัญของการพัฒนา

การพัฒนา (Development) นั้นมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับทุกๆ คน อีกทั้งมีบทบาทที่สำคัญมากในทุกๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ เป็นชาติที่มีความอ่อนแอทางเศรษฐกิจและการเมืองหรือประเทศมหาอำนาจก็ตาม การพัฒนามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศที่ด้อยพัฒนาแล้ว การพัฒนาจะเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis) เช่น ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) การถดถอยทางเศรษฐกิจ (Economic Recession) และการว่างงาน (Unemployment)

การพัฒนาเป็นคำที่ใช้กันกว้างขวาง และโดยทั่วไป ทำให้ความหมายแตกต่างกันออกไป แล้วแต่ผู้ใช้จะให้ความหมาย การพัฒนาเน้นไปในเรื่องใดบ้าง จากความหมายต่างๆ ที่นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายนั้น สรุปแล้วจะครอบคลุมและมุ่งไปยังเศรษฐกิจ (Economics), สังคม (Sociology), มานุษยวิทยา (Humanity), การวางแผน (Planning)^{๒๕}

สืบเนื่องจากสภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม หมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีช้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลาพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (family) เผ่าพันธุ์ (tribe) ชุมชน (community) สังคม (society) และประเทศ (country) และเมื่อมนุษย์อยู่ รวมกันเป็นกลุ่ม ย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” และ “ผู้ตาม” คือ ประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมี “การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” หรือ “การจัดระเบียบภายใน กลุ่ม” ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหารหรือการพัฒนาภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย และ ความสุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย เช่น กรณีการติดต่อประสานงาน การต่อสู้ หรือการทาสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่า “นักบริหาร” หรือ “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้น เรียกว่า การบริหาร ที่กล่าวมานี้ เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนาตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา”

ในมุมมองของนักพัฒนา สภาพของกลุ่มในยุคเริ่มแรกซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ อิทธิพลของธรรมชาติจะมีต่อมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในกลุ่มมาก โดยการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของมนุษย์จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ อีกทั้งธรรมชาติและผู้นำเป็นตัวกำหนด

^{๒๕} การพัฒนาชนบท, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http:// www.web.agri.cmu.ac.th](http://www.web.agri.cmu.ac.th), [๒๑ กันยายน ๒๕๕๙]

แนวทางการพัฒนา ซึ่งครอบคลุมวิธีการประกอบอาชีพด้วย ลักษณะการพัฒนาและการประกอบอาชีพในยุคนั้นไม่ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็ไม่มีมาก

ต่อมาเมื่อจำนวนมนุษย์ที่รวมตัวกันอยู่ในกลุ่มมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้กลุ่มมีขนาดใหญ่ขึ้น เปลี่ยนเป็นชุมชน และเป็นประเทศ ในเวลาเดียวกัน ทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรม ผู้นำและผู้ตาม คือ ประชาชนพยายามเอาชนะธรรมชาติ ได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน (folk wisdom) และการลองผิดลองถูก (trial and error) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและการประกอบอาชีพ เมื่อกลุ่มมีขนาดใหญ่และมั่นคงขึ้นเป็นประเทศ ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติได้ถูก นำมาใช้เป็นจำนวนมาก บางส่วนเสื่อมสลายถูกทำลายและสิ้นสภาพไปเป็นจำนวนมาก ประกอบกับ ผู้นำ และผู้ตามหรือประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความชำนาญ เข้ามามีส่วนร่วม ในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น นำวิชาความรู้ที่เป็นศาสตร์ (science) หรือความรู้ที่เป็นระบบ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มขึ้นยิ่งไปกว่านั้น จำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้น เกิดการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม ระหว่างประเทศ หรือหลายๆ ประเทศเพื่อเร่งปริมาณและเวลาในการทำงานและการผลิต เป็นต้น เหล่านี้ ทำให้ผู้นำประเทศต้องค้นหาแนวทางการพัฒนาต่างๆ เพื่อ เอาชนะธรรมชาติ พังพาธรรมชาติน้อยลง หรือไม่ต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น เดิมมนุษย์อยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติทุกปีจะเกิดน้ำท่วม ต่อมามนุษย์มีวิชาความรู้มีความ สามารถ และมีเทคโนโลยีสูงขึ้น ได้สร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วม และย่นำธรรมชาติไปใช้ประโยชน์มาก ขึ้น เช่น มนุษย์นำน้ำจากน้ำตกไปผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า และมีหน่วยงานที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัย เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (human component) ถือว่า เป็นการประดิษฐ์คิดค้นหรือสร้างผลผลิตใหม่ (innovation) เพื่อนำมาใช้แทนสิ่งที่ธรรมชาติสร้างขึ้น (natural component) หรือใช้แทนทรัพยากรธรรมชาติ (natural resource) ที่นับวันจะลดน้อยลง

ที่กล่าวมานี้ ถือว่าเป็นวิวัฒนาการของแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาของมนุษย์ (ผู้นำ และผู้ตาม) ที่ล้วนเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ โดยเริ่มต้นจากหนึ่ง การพัฒนาในสภาพที่มนุษย์อยู่ภายใต้ อิทธิพลของธรรมชาติ และวิวัฒนาการมาเป็นสอง การพัฒนาที่มนุษย์พยายามเอาชนะธรรมชาติ จากนั้น จึงเป็นสาม การพัฒนาที่มนุษย์เอาชนะธรรมชาติได้ และนำธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ ทั้งหมด นี้เป็นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (better change) ช่วยเพิ่มอัตราเร่ง ในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (better speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของ มนุษย์ดีขึ้น (better life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ^{๒๖}

๒.๑.๓ แนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนา

การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง (a discourse) ซึ่งได้รับความสนใจจากนักวิชาการ อย่างกว้างขวาง โดยมีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย^{๓๔} ขณะเดียวกันการ พัฒนาเป็นกระบวนการ (process) ที่ได้รับ การตีค่าในระดับสูงส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับ กระบวน การนี้ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็น “ความด้อยพัฒนา” สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด

^{๒๖} วิรัช วิวัชนิภาวรรณ, การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ : การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ความจำเป็นพื้นฐานและโครงการอีสานเขียว, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑๙.

“การ พัฒนา” ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งยากที่จะประเมินคุณค่า หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แต่ เพราะการพัฒนาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ สิ่งตรงข้ามกับความสมัยใหม่จึงได้รับการประเมินค่าในระดับต่ำหรืออาจจะมีค่าควรแก่การศึกษาและใช้ประโยชน์เลยก็ได้ ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม มีแนวคิดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๒.๒.๓.๑ การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา และความ ต้องการของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการและอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะเริ่มต้นตั้งแต่ว่า ระดับ ครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศชาติในที่สุด

๒.๒.๓.๒ การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) การพัฒนาประกอบด้วยวิธีการในการจัดการ ระบบทรัพยากรต่างๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง วิธีการพัฒนานี้รวมเอาการสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนใน สังคมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น

๒.๒.๓.๓ การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่กับการพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสใน การแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาความต้องการรวมตัวและตระหนักรู้ถึงปัญหาความต้องการ พื้นฐานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ขณะเดียวกันการพัฒนาที่มีความจำเป็นที่จะให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ เข้าใจบริบททางสังคมวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมของตนรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มบุคคลจะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติไปในทางก้าวหน้าและสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้วย

๒.๒.๓.๔ การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (Project or Program) โครงการ หรือโปรแกรม เป็นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคม โครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นจริงขึ้นมาได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนาประกอบด้วย บุคคลทุกระดับชั้น นับตั้งแต่กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆ จนถึงกลุ่มรักษาความสะอาดและรักษาความสงบเรียบร้อยในองค์กร

๒.๒.๓.๕ การพัฒนาคือการให้โอกาส (Opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคลในการพัฒนา ชีวิต สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือคนยากจน หรือ คนด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ได้รับ สิทธิ มากขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และการพัฒนาคุณภาพของคน

๒.๒.๔ แนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา (New Development Paradigm) กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง “ทรรศนะพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างอันกำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในประชาคมหนึ่งๆ เมื่อใดทรรศนะพื้นฐานดังกล่าว

เปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Paradigm shift)”^{๒๗}

เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาและความหมายของการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเกิดวิวาทะในการช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายมาตั้งแต่การเริ่มก่อกำเนิดของทฤษฎีแรกแห่งการพัฒนา (The First Theory of Development) ในสมัยของประธานาธิบดี Harry Truman ของจักรวรรดินิยมอเมริกาภายหลังจากการยุติลงของสงครามโลกครั้งที่สอง ตามมาด้วยการต่อสู้ระหว่างสองลัทธิ คือ เสรีนิยมและสังคมนิยม รวมทั้งนโยบายสี่เป้าหมาย (Point Four Programme) เพื่อถ่วงดุลอำนาจ ช่วงชิงและครอบงำประเทศอ่อนแอให้เป็นฐานกำลังในการต่อสู้กับปฏิปักษ์ สงครามระหว่างลัทธิได้ดำเนินติดต่อกันมาจนกระทั่งเกิดการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมโซเวียต รวมทั้งการเปลี่ยนท่าที แนวทาง และนโยบายทางการเมืองของพันธมิตรหลายๆ ประเทศ การล่มสลายของลัทธิเศรษฐกิจการเมืองของประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ทำให้เกิดการแพร่กระจายและขยายตัวของแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Main Stream Economy) ประเทศบริเวณและกึ่งบริวารซึ่งเปรียบเสมือนประเทศอาณานิคมยุคใหม่ (New Colony) ของจักรวรรดินิยมอเมริกา ได้นำเอาแนวคิดแบบเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก รวมทั้งแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศจนประจักษ์ต่อมาว่า แนวคิดดังกล่าวหาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิต (Mode of Living) ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมของตนแม้แต่น้อย โดยแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลอย่างไร้ขอบเขต รวมทั้งเป็นสาเหตุให้เกิดการทำลายล้างระบบนิเวศ ระบบศีลธรรม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ยั้งคิด จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ รวมทั้งการก่อกำเนิดของกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาขึ้น

๒.๒.๕ ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการพัฒนา

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุต่างๆ หลายประการ ดังต่อไปนี้คือ

๑. การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)
๒. การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change)
๓. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน (Isolation and Contact)
๔. โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Structure)
๕. ระดับของความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology)
๖. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างอื่น เช่น การเล็งเห็นความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลง หรือนโยบายของผู้นำประเทศ

^{๒๗} ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lecture.cs.buu.ac.th> [๒๑ กันยายน ๒๕๕๙].

จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผ่านมา เราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพิจารณาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจึงต้องทำความเข้าใจทั้งในด้านทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction) ขนาดของการเปลี่ยนแปลง (Magnitude) ระยะเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลง (Time) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (Change & Resistance to Change) สิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นคือ ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมนั้น กินความครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก้าวหน้าหรือถดถอยก็ได้ แต่ที่ เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนา ก็คือ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลง (Direction for Change) ในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นเท่านั้น

คำว่า “พัฒนา” เกิดขึ้นและนำมาใช้ครั้งแรกในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้นำมาใช้เรียกการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้แรงงานคนและสัตว์มาเป็นพลังงานจากเทคโนโลยี เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ต่างๆ อาชีพของคนในสังคมเปลี่ยนจากเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม วิธีการผลิตเปลี่ยนจากเพื่อการยังชีพเป็นวิธีการผลิตเพื่อการค้า ที่อยู่อาศัยเปลี่ยนจากชนบทเป็นเมือง สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น หลังจากนั้น คำว่าพัฒนา ก็ได้แพร่กระจายออกไปทั่วโลก โดยความหมายกว้างๆ ทั่วไปแล้ว หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามีอยู่สามส่วน คือ ผู้กระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตนา วัตถุประสงค์ วิธีการรวมทั้งกระบวนการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป้าหมายของกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจชัดเจนในแต่ละองค์ประกอบเหล่านี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิชาการที่ว่าด้วยการพัฒนา

คำถามที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งในศาสตร์ที่ว่าด้วยการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของสังคมนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของใคร เกิดขึ้นจากการกระทำของใคร และมีจุดมุ่งหมายรวมทั้งเจตนาที่แท้ที่จริงอย่างไร จึงต้องการทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

จากการศึกษาเชิงวาทกรรม (Discourse Studies) พบว่า มีการแอบแฝงซ่อนเร้น ความ ต้องการที่แท้จริงของผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ นั่นคือ การพัฒนาที่ผ่านมาในอดีตเป็นเพียงการบิดเบือน ซ่อนเร้นฉันทามติเชิงวิชาการที่ แท้จริงของพัฒนาศาสตร์ โดยพยายามใช้วาทกรรมครอบงำระบบความคิด รวมไปถึงการชี้แนะให้เกิด การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมเป้าหมายให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้สร้างวาทกรรม ต้องการ นอกเหนือไปจากนั้น ยังมีข้อคิดเห็นทางวิชาการที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ภายใต้งื่อนไขที่ บริสุทธิ์ การพัฒนาที่แท้จริงไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นได้ ถ้าหากไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงลบ ของสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในทางบวกหรือการ พัฒนา อย่างไรก็ตาม โดยแก่นแท้แห่งศาสตร์นั้น การพัฒนา (Development) มีความหมาย เป็นสองนัย ก็คือ

๑. ในความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้นหรือริเริ่มทำสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมาและนำมาใช้เป็นครั้งแรก เช่นการคิดค้นกระแสไฟฟ้า การประดิษฐ์เครื่องคอมพิวเตอร์

๒. ในความหมายอย่างกว้าง การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นของ ระบบต่างๆ ในสังคมที่ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมนั้น โดยมีหลักที่ใช้ในการพิจารณาโดยมีจุดเน้น อยู่ที่ลักษณะของการพัฒนา คือ

๑) การเปลี่ยนแปลงในด้านปริมาณ คุณภาพ และสิ่งแวดล้อม ทุกด้านให้ดีขึ้นหรือ เหมาะสมกว่าสภาพที่เป็นอยู่เดิม

๒) มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันไป

๓) มีลักษณะเป็นพลวัต ซึ่งหมายความว่าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

๔) มีลักษณะเป็นแผนและโครงการ คือ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะ เปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อใด ใช้งบประมาณและสิ่งสนับสนุนเท่าใด ใครรับผิดชอบ

๕) มีลักษณะเป็นวิชาการ ซึ่งหมายถึง การกำหนดขอบเขตและกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิด การเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการศึกษา

๖) มีลักษณะที่ให้น้ำหนักต่อการปฏิบัติการจริงที่ทำให้เกิดผลจริง

๗) การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์ โดยมนุษย์ และเพื่อมนุษย์ หรืออาจ จะ เกิดขึ้นเอง

๘) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด ซึ่งสามารถจะบอกได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นด้าน คุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมดีขึ้นมากหรือน้อยเพียงใด ในระดับใด^{๒๘}

การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ แต่การพัฒนาอย่างเป็นระบบเริ่มจากหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ กล่าวคือ หลังจากสงครามโลกครั้งที่ สองสงบลง เกิดประเทศใหม่ๆ ขึ้นมาหลายประเทศ ขณะเดียวกันประเทศเก่าแก่หลายประเทศยังคงมี ความล้าหลังทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และบางประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศ มหาอำนาจก็ได้รับเอกราช หลุดพ้นจากเป็นประเทศอาณานิคม ประเทศเหล่านี้ไม่มีความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจ และสังคม โดยที่ประเทศเหล่านี้ถูกเรียกว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาดังนั้น จึงมีความ พยายามหลายวิธีการเพื่อจะพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และคุณภาพชีวิตของ ผู้คนในประเทศ เหล่านั้น ความพยายามที่จะพัฒนาได้มีขึ้นอย่างเป็นระบบระหว่างทศวรรษ ๑๙๕๐-๑๙๖๐ และ ต่อเนื่องมาจนถึงทศวรรษ ๑๙๖๐-๑๙๗๐ ในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น ก็มีประเทศ อภิมหาอำนาจในโลกสองประเทศ คือประเทศ สหรัฐอเมริกา และประเทศสหภาพโซเวียต ทั้งสอง ประเทศนี้พยายามเผยแพร่อุดมการณ์ของตน เกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองและระบบ เศรษฐกิจไปยังประเทศกำลังพัฒนา รวมทั้งพยายาม แข่งขันเพื่อเป็นมหาอำนาจในโลก ทั้งสอง ประเทศนี้มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงในระบบการเมือง การปกครองและระบบเศรษฐกิจ

^{๒๘} ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>, [๒๑ กันยายน ๒๕๕๙].

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศทุนนิยม มีรูปแบบการปกครองเป็นแบบ ประชาธิปไตย ส่วนประเทศ สหภาพโซเวียตมีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม และระบบการปกครอง แบบเผด็จการคอมมิวนิสต์

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย เจริญรุ่งเรืองในยุโรปตะวันตก โดยมีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ สำหรับการพัฒนาแบบทุนนิยม นั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งแผนการพัฒนาที่เรียกว่า Marshall Plan ซึ่งแผนการพัฒนา ดังกล่าวนำไปสู่การเกิดขึ้นมาของธนาคารโลก (World Bank) สถาบันกองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ (International Monetary Fund หรือ IMF) สถาบันทางการเงินทั้งสองแห่งเป็นแหล่ง เงินทุนที่สำคัญโดยการจัดสรรเงินกู้ให้แก่ประเทศต่างๆ ที่กำลังพัฒนาทั้งหลายหรือโครงการพัฒนา โครงการพัฒนาต่างๆ ในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่รัฐบาลจะเป็นผู้ริเริ่มและควบคุม ในอดีตการ พัฒนามักจะมุ่งไปในเรื่องการพัฒนาและการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ กล่าวคือ มุ่งส่งเสริม และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมและมุ่งสร้างงานให้คนที่รายได้มากขึ้น แต่ ผลประโยชน์ต่อการพัฒนาโดยภาพรวมจะตกอยู่ในกลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมืองและทาง เศรษฐกิจซึ่งเป็นคนส่วนน้อย ขณะที่คนส่วนใหญ่ที่ด้อยโอกาสจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ พัฒนาต่างๆ เท่าที่ควร และคนส่วนใหญ่ก็ยังคงมีสภาพชีวิตไม่แตกต่างจากเดิม รวมทั้งคุณภาพชีวิตก็ ไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นมากนัก เพราะฉะนั้นโครงการพัฒนาทั้งหลายในประเทศกำลังพัฒนาส่วน ใหญ่จะมีคนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง กล่าวคือ ในทางเศรษฐกิจคนส่วนน้อยไม่ก็ กลุ่มจะรวยเพิ่มขึ้น ขณะที่คนส่วนใหญ่อยากจนลง และในทางสังคมคนส่วนใหญ่ก็ยังคงด้อยโอกาส ไม่ได้ได้รับความยุติธรรมในสังคม และคุณภาพชีวิต ก็ยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง ข้อนี้้อาจกล่าวได้ ว่า แผนการพัฒนาต่างๆ ในอดีต ดูเหมือนจะสร้างความไม่เสมอภาค (Inequality) ในหมู่ประชาชน รวมถึงความไม่เสมอภาคระหว่างชาติต่างๆ ในโลกอีกด้วย

สรุปได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่องมานาน แล้ว นับตั้งแต่ประวัติศาสตร์แรกเริ่มของมนุษยชาติ โดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่โลกถูก แบ่ง ออกเป็น ๒ ฝ่าย นำโดยประเทศมหาอำนาจคือสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ซึ่งมีอุดมการณ์ ทาง การเมืองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระบบการพัฒนาในด้านอื่นๆ มีความแตกต่างกัน และบรรดา ประเทศ พันธมิตรของแต่ละฝ่ายต่างก็ได้รับอิทธิพลตามไปด้วย แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในแนวทาง ปฏิบัติ แต่ทุกโครงการหรือกิจกรรมล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตำราทางวิชาการของนักวิชาการ หลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ความหมายการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคม คำว่า “สังคม” (Society) เมื่อวิเคราะห์โดยรูปศัพท์มาจากคำใน ภาษา บาลีสองคำมารวมกันคือ คำว่า “สัง” (ส) แปลว่า ด้วยกัน พร้อมกัน (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Together) กับคำว่า “คม” (อ่านว่า คมะมะ) แปลว่า ไป ดำเนินไป เมื่อรวมเข้าด้วยกันเป็น “สังคม”

(สังคม)^{๒๙} แปลว่า การเกี่ยวข้อง การเป็นไปรวมกัน การรวมกัน การอยู่รวมกัน การคบค้าสมาคมกัน ความสามัคคี^{๓๐} พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ ให้ความหมายของสังคมไว้ว่า หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน เช่น สังคมชนบท วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมชาวบ้านที่เกี่ยวกับการพบปะสังสรรค์หรือชุมนุมชน เช่น วงสังคม งานสังคม^{๓๑} ได้มีนักวิชาการให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไว้ดังต่อไปนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์^{๓๒} กล่าวว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมตามแผนของสังคมหนึ่งใด นั่นคือ การพัฒนา ต้องมีการเปลี่ยนแปลง และเป็นการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการเปลี่ยนแปลงกำหนด สิ่งที่จะ เปลี่ยนแปลงคือ โครงสร้างสังคม ซึ่งประกอบด้วยคน ระเบียบสังคม และวัตถุประสงค์ของ

พระคชภู มิเมธงกูโร^{๓๓} กล่าวว่า การพัฒนาสังคม ในทัศนะ ของท่านพุทธทาส ว่า หมายถึง การพัฒนาคนซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดการโลก ทั้งหมด โดยต้องพัฒนาให้สมดุลทั้งจิตและกายจึงจะถูกต้อง

นงลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์^{๓๔} กล่าวว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การกระทำทุกอย่าง ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีแก่ประชาชนในสังคม วิชาชีพทุกสาขาทุกองค์กร องค์กร สถาบัน ต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เพราะการ พัฒนาสังคมช่วยให้เกิดวิถีชีวิตที่ดีแก่คนในสังคม นอกจากนี้การพัฒนาสังคม ยังมีความหมายใน ลักษณะแคบหรือในลักษณะกว้างอีกด้วย กล่าวคือ ๑) ลักษณะแคบ หมายถึง กิจการบริการทาง สังคมต่าง ๆ ให้แก่คนในสังคม ๒) ลักษณะกว้าง หมายถึง ความพยายามจะยกระดับความ เป็นอยู่ของ ประชากรในสังคมให้ดีขึ้น ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการดำเนินนโยบายทาง เศรษฐกิจและสังคมอย่างถูกต้อง

ติน ปรัชญพฤทธิ์^{๓๕} กล่าวว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหิวโหย ตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรี ความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วย หรือ

^{๒๙} จานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๕.

^{๓๐} ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พจนานุกรม มคอ-ไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๖๘๕.

^{๓๑} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นานมีบุ๊ค), หน้า ๑๑๕๙.

^{๓๒} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๓๓} พระคชภู มิเมธงกูโร, การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมล คีมทอง, ๒๕๓๒). หน้า ๕-๖.

^{๓๔} นงลักษณ์ เอ็มประดิษฐ์, นักสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาสังคม. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒). หน้า ๑๒

^{๓๕} ติน ปรัชญพฤทธิ์, การบริหารการพัฒนา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕๑.

กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ยั่งยืนตนเอง และเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของพันธนาการทั้งปวง

สุรเดช ฉายะเกษตริณ^{๓๖} ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของกลุ่ม สร้างพลังให้กับกลุ่มและชุมชนจนกลายเป็นสถาบันใหม่ขึ้นมา และสถาบันแห่งนี้จะทำหน้าที่ผลักดันมาตรการ แผนงานโครงการ เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของพวกเขา และของชุมชนเอง โดยยึดหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและพึ่งตนเอง งานที่ทาจจะไม่เป็นแบบแยกส่วน ที่จะผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิต มองแบบองค์รวม เชื่อมประสานทั้ง มิติทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเรียนรู้ สุขภาพและอื่นๆ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพอนามัย มีความพึงพอใจในชีวิตของตน และมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๒.๒.๒ ความสำคัญของการพัฒนาสังคม

เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ปัญหาที่ย่อมจะเกิดตามมาเสมอ ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่ ปัญหาที่ยิ่งจะมีมากและสลับซับซ้อนเป็นเงาตามตัว ปัญหาหนึ่งอาจจะกลายเป็นสาเหตุของอีกหลาย ปัญหาเกี่ยวโยงกันไปเป็นลูกโซ่ ถ้าปล่อยไว้ก็จะเพิ่มความรุนแรง เพิ่มความสลับซับซ้อนและขยายวง กว้างออกไปเรื่อยๆ ยากต่อการแก้ไข ความสงบสุขของประชาชนในสังคมนั้นก็จะมี ได้มี นักวิชาการ ให้ความหมายเกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาสังคมไว้ดังต่อไปนี้

อุทัย หิรัญโต^{๓๗} ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมพอสรุปได้ว่า การพัฒนา สังคมมีแก่นสารอยู่ที่การพัฒนาคคน และการพัฒนาคคนนั้นจะมีความสำคัญอยู่ ๒ ประการดังนี้ ๑) การพัฒนาให้คนซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีความสามารถสูง สามารถใช้สติปัญญา ตัดสินปัญหาเกี่ยวกับตนเอง และปัญหาอันเกี่ยวกับส่วนรวมได้ ๒) พัฒนาคคนให้มีทักษะสามารถ ดำเนินกิจการของสังคมได้โดยสมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นคนและกำลังคน

เดชา เปรมฤดีเลิศ^{๓๘} ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาสังคมพอสรุปได้ว่า “การพัฒนาสังคม มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างมาก เพราะการพัฒนาสังคมเป็นการมุ่งพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของสังคมหรือประเทศให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ พร้อมทั้งพยายามแก้ไขผลกระทบและขจัดปัญหาเกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจ”

พระไพศาล วิสาโล^{๓๙} ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบพุทธไว้ว่าการพัฒนาสังคมที่จะก่อให้เกิดสันติสุขต้องเป็นการพัฒนาที่ถ่อมมนุษย์เป็นสาระโดยมุ่งให้เกิดพัฒนาการในบุคคลที่ประกอบ

^{๓๖} สุรเดช ฉายะเกษตริณ, เอกสาร : แนวนโยบายด้านการพัฒนาสังคมของประเทศและความต้องการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) ในการพัฒนาสังคม, ๒๕๕๓, หน้า ๑.

^{๓๗} อุทัย หิรัญโต, *หลักสังคมวิทยา*, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๒๔.

^{๓๘} เดชา เปรมฤดีเลิศ, *ความเข้าใจเบื้องต้นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๔๘-๘๐.

^{๓๙} พระไพศาล วิสาโล, *พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม*, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง , ๒๕๓๓), หน้า ๑๘-๑๙.

กันเป็นสังคม พัฒนาการของบุคคลนี้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ภาวนา คือการทำให้เจริญ ซึ่งมีความหมายต่างจาก วัฒนธรรม ที่แปลว่า รก การพัฒนาสังคมในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือการทำให้สังคมนั้นมีภาวะที่เอื้อให้บุคคลมีชีวิตที่ดีงามนั้น หมายถึงชีวิตที่ไร้ทุกข์ หลุดพ้นจากความบีบคั้น รััดรีง ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน สามารถที่จะกำหนดความเป็นอยู่ของตนด้วยสติปัญญาและความพากเพียรของตนชีวิตเช่นนี้ย่อมไม่ถูกกดดันครอบงำให้จำกัดอยู่กับตัวเอง จึงมีจิตใจเป็นอิสระ และแผ่กว้างไปยังเพื่อนมนุษย์และสรรพชีวิต ภาวะชีวิตดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า อิศรภาพ ซึ่งแปลว่า ความเป็นใหญ่ในตนเอง

แม้ว่าในสมัยพุทธกาลจะยังไม่มีมีการนำคำว่า การพัฒนาสังคมมาใช้ แต่ในภาคปฏิบัติ สังคมมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ นับตั้งแต่มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์จนถึงประวัติศาสตร์และกระทั่งในปัจจุบัน^{๔๐} ดังที่ปรากฏหลักฐานทางวิชาการว่า การประกาศพระ ศาสนาของพระพุทธเจ้าทำให้มีการพัฒนาสังคมอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้นหลายด้าน เช่น ด้าน การศึกษาทำให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา เพราะที่ทรงเปิดโอกาสให้คนทุกระดับสามารถ บวชและศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาได้เท่าเทียมกัน หรือด้านสิทธิสตรี ทำให้สตรีมีสิทธิในการ ปฏิบัติศาสนกิจได้เท่าเทียมบุรุษ เพราะว่าการที่ทรงอนุญาตให้สตรีบวชในพระพุทธศาสนา จัดเป็นการ เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในสมัยพุทธกาล เนื่องจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งเป็นศาสนาที่คนส่วนใหญ่นับถือ ในสมัยนั้น มีข้อกำหนดว่าคัมภีร์พระเวทจะศึกษาได้เฉพาะชนชั้นสูง คือ กษัตริย์และพราหมณ์เท่านั้น สำหรับสตรีนั้นแม้ว่าจะจะเป็นชนชั้นสูงก็ห้ามศึกษาพระเวทและประกอบพิธีกรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาสังคมนั้นมีความสำคัญในการเพิ่มคุณภาพของคนในสังคม สามารถ ใช้สติปัญญาตัดสินใจปัญหาเกี่ยวกับตนเอง และปัญหาเกี่ยวกับส่วนรวมได้ ซึ่งการพัฒนาที่ต้องพัฒนาที่ ตนเองก่อน เพราะพื้นฐานของสังคมที่ดีจะต้องอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนาส่วนประกอบของสังคม ที่สำคัญคือมนุษย์ หรือคน สังคมจะดี คนที่อยู่ในสังคมนั้นจะต้องมีคุณธรรม มีศีล มีสัตย์

๒.๒.๓ ระบบการพัฒนาสังคม

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้สังเคราะห์ระบบการ พัฒนาสังคม^{๔๑}ไว้ดังนี้

๑. ระบบครอบครัว

วิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างครอบครัว ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นพ่อแม่และบุตรเป็น เบื้องต้น เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นมาครอบครัวจะกลายเป็นครอบครัวขยายมีสมาชิกมากขึ้นซึ่งนอกจาก พ่อแม่และบุตรแล้วจะมีญาติพี่น้องคนอื่นๆ อาศัยอยู่ด้วยในครอบครัวเดียวกันกลายเป็นครอบครัว ขยาย (Extended Family) แต่ถ้ามีสมาชิกที่เป็นเฉพาะพ่อ แม่ และลูกอยู่ร่วมกันเป็น

^{๔๐} พิชัย ผกาทอง, เอกสารประกอบการสอนรายวิชามนุษย์กับสังคม, ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗, หน้า ๑๘.

^{๔๑} สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : เทพพิญยานิสัย, ๒๕๔๙), หน้า ๙๖-๑๐๕.

ครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งเรียกว่าครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ในสังคมไทยพบว่าครอบครัวขนาดเล็กหรือ ครอบครัวเดี่ยว ส่วนในสังคมชนบทครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยายและบทบาทของ ครอบครัวทั้งสองแบบนี้โดยพื้นฐานแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างตาม บริบทของสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยครอบครัวมีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากที่สุดในการมีชีวิตอยู่รอดของสมาชิกที่ เกิดมาใหม่รวมทั้งบทบาทด้านอื่นๆ อีกหลายอย่าง ซึ่งสามารถกล่าวได้ ดังต่อไปนี้

๑.๑ การฝึกอบรมให้รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ที่ดีของสังคม ครอบครัวทำหน้าที่ฝึกอบรม สมาชิกที่เกิดขึ้นใหม่ให้รู้จักกฎเกณฑ์ที่ดีในสังคม (Socialization) และสามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้อง กบระเบียบกฎเกณฑ์ที่สังคมมาใช้บังคับ ครอบครัวจึงมีหน้าที่ในการอบรมสมาชิกให้รู้จักบทบาทและ ปฏิบัติตามบทบาทนั้นๆ อย่างเหมาะสม เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของลูก และที่สำคัญบทบาท ของผู้ที่เป็นสามีและภรรยาจะพึงปฏิบัติต่อกันและกันอย่างเหมาะสมรวมทั้ง การพัฒนาความสัมพันธ์ ที่ดีกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคมอีกด้วย

๑.๒ การอบรมสั่งสอนให้สมาชิกที่เกิดขึ้นใหม่เป็นคนดี โดยการห้ามปรามไม่ให้ทำความชั่วและผิดจากศีลธรรมอันดีงาม พัฒนาให้มีความรู้ ทาแต่ความดีมีทักษะสามารถช่วยตัวเองและ ประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงตนเองและคู่ครองของตนเองในอนาคตซึ่งเป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้มีคุณสมบัติเป็นพลเมืองดีของสังคมอีกด้วย

๑.๓ การพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว ความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว (Family Solidarity) ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงแลมีความสุข กระบวนการในการพัฒนาความเป็น ปึกแผ่นของครอบครัว ประกอบด้วยการเตรียมตัวของคู่สมรสให้มีความพร้อมก่อนมีครอบครัว การ เรียนรู้ในบทบาทของสามีภรรยา การมีการงานที่มั่นคงและสุจริตเพื่อให้มีรายได้เลี้ยงดูสมาชิกใน ครอบครัวอย่างพอเพียง การอบรมพัฒนาคู่ครองให้มีความซื่อสัตย์ต่อกัน การรู้จักอดออมทรัพย์ที่หา มาได้และรู้จักใช้สอยอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด การมีความโอ้อวมาริตต่อกัน มีความ กตัญญูรู้จักคุณของบุพการี และการมีความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ การทำให้ครอบครัวมี ความเป็นปึกแผ่นมั่นคงซึ่งเป็นการพัฒนาสังคมให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน และมีผลทำให้คุณภาพ ชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีความสูงส่งตามมาตรฐานชีวิตที่ดีและที่พึงปรารถนา

๒. ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษา หมายถึง แบบแผนบรรทัดฐานเพื่อการศึกษาอบรมโดยเป็นระบบที่ เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนการสอน การถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ความคิดต่างๆ การศึกษาเป็น กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสมาชิกให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ ถือเป็นกระบวนการ พื้นฐานที่พบเห็นในทุกสังคมทั้งในชนบทและในเมืองและทุกระดับ ข้อแตกต่างจะอยู่ที่ระบบการเรียน การสอน ลักษณะผู้เรียน ผู้สอน ตาราที่สอน สื่อที่ใช้ในการสอน และวิธีการในการสอนในสังคมไทย ปัจจุบันรูปแบบการศึกษาจะมี ๓ อย่าง คือ การศึกษาอย่างเป็นทางการหรือ การศึกษาในระบบ การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการหรือการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ระบบการศึกษา มีบทบาทที่สำคัญมากในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลดังจะกล่าวต่อไป

๒.๑ มุ่งพัฒนาให้เกิดความรู้ (พุทธิศึกษา) ในเรื่องต่างๆ ที่บุคคลปรารถนาจะรู้เพื่อเป็น การพัฒนาโลกทัศน์เกี่ยวกับชีวิตให้กว้างไกลและสามารถรับรู้สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกได้ อย่างกว้างขวางอันเป็นการช่วยให้ชีวิตมีความหมายมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาช่วยให้บุคคลรู้จัก สังคมที่ตนอยู่อาศัยและสังคมล้อมรอบว่ามีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีวัฒนธรรมเป็นอย่างไร ดำรง อยู่ได้อย่างไร มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาเป็นอย่างไร เมื่อบุคคลมีความรู้ความ เข้าใจในสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมแล้วจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม ชุมชน และ สิ่งแวดล้อมรอบชุมชนได้อย่างมีความสุขพอสมควรแก่สภาพ

๒.๒ มุ่งพัฒนาให้บุคคลรู้จักใช้ความรู้ในการรักษาสุขภาพอนามัยให้แข็งแรง (พลศึกษา และโภชนาการศึกษา) รู้จักหลีกเลี่ยงและงดเว้นพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง และของบุคคลอื่น การศึกษาช่วยให้บุคคลรู้จักวิธีการหาตนให้แข็งแรง เช่น การออกกำลังกายและ รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะอนามัยและครบหมวดหมู่ของโภชนาการที่จำเป็นต่อการ ดำรงอยู่และการพัฒนาการเจริญเติบโตของชีวิต

๒.๓ มุ่งพัฒนาให้บุคคลใช้ความรู้ในการประกอบสัมมาอาชีพะ สามารถพึ่งตนเองและ เลี้ยงดูรับผิดชอบให้มีความสุขได้ (หัตถศึกษา) โดยไม่สร้างปัญหาและสร้างภาระให้แก่สังคม จุดมุ่งหมายของการศึกษาข้อนี้จะเห็นได้ในการจัดการศึกษาในและนอกระบบการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น เป็นต้น แม้กระทั่งการศึกษาในระดับสูง เช่น อุดมศึกษาก็เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาให้บุคคลมีวิชาชีพติดตัวสามารถใช้ความรู้ไปทำงานในหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีความสุข

๒.๔ มุ่งพัฒนาให้บุคคลมีคุณธรรมและมีจริยธรรม (จริยศึกษา) ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ ดีของสังคม ไม่ฝ่าฝืนขนบธรรมเนียม กฎระเบียบ และบรรทัดฐานทั้งหลายของสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้ สังคมสงบสุขปราศจากการเบียดเบียน นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้บุคคลมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อ รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักแยกพิจารณาว่าอะไรผิดอะไรถูก และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง การศึกษาที่ สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยการอบรม และปลูกฝังให้บุคคลมีจริยธรรมควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้ชีวิต บุคคลมีคุณภาพอย่างแท้จริง

ระบบการศึกษาเป็นระบบที่เชื่อมโยงกับระบบอื่นๆ ในสังคมอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ มีทักษะสูงขึ้นและมีอุดมการณ์ในชีวิตที่สูงส่งดีงาม ซึ่งจะ ทำให้บุคคลพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่การทำงานในระบบอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสม

๓. ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ เป็นระบบที่มีบทบาทสูงมากในสังคมปัจจุบัน และสังคมปัจจุบันจะให้ความสำคัญแก่ระบบเศรษฐกิจมากกว่าระบบสังคมอื่นๆ คนในสังคมปัจจุบันมีความเชื่อว่า หากระบบ เศรษฐกิจได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนดีแล้วระบบอื่นในสังคมจะปรับตัวอย่างมั่นคงตามไปด้วย แต่ ความเชื่อดังกล่าวอาจจะเป็นจริงก็ได้ ในบางสังคมแม้ว่าระบบเศรษฐกิจได้รับการพัฒนาและ เจริญรุ่งเรืองสูงแต่ก็เผชิญกับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาการทุจริต ปัญหา สาธารณสุข และปัญหามลภาวะ ดังเช่นในสังคมเมืองขนาดใหญ่ทั้งในโลกตะวันตก และโลกตะวันออก โดยความหมายของระบบเศรษฐกิจเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการดำเนินชีวิต การผลิต การ บริโภค และการจำหน่ายสิ่งทีผลิตไปยังตลาดหรือผู้ที่ต้องการให้ได้รับการตอบสนอง

อย่างมี ประสิทธิภาพและอย่างประหยัดที่สุด ระบบเศรษฐกิจยังเป็นระบบที่สัมพันธ์กับการจัดระเบียบ ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดระเบียบวัฒนธรรมและแรงงานของมนุษย์เพื่อดำรงและส่งเสริมสวัสดิการ ทางวัตถุของมนุษย์ระบบเศรษฐกิจจึงได้รับการตีค่าในระดับสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่เน้นวัตถุ นิยม สังคมใดที่ให้ความสำคัญแก่วัตถุเหนือกว่ามิติด้านอื่น สังคมนั้นจะหมกมุ่นอยู่กับการแสวงหาวัตถุ จะไม่ให้ความสำคัญแก่มิติด้านอื่นของชีวิต ในที่สุดสังคมนั้นจะตกเป็นทาสของวัตถุ สังคมที่ตกเป็น ทาสของวัตถุจะวุ่นวายไปกับการแข่งขันในการแสวงหาวัตถุอย่างไม่รู้จักเพียงพอ พระพุทธศาสนาเรียก สังคมแบบนี้ว่าสังคมแห่งความโลภ คือ สังคมที่ตกอยู่ภายใต้ อำนาจกระแสกิเลสคือความโลภอันเป็น ตัวผลักดันให้มนุษย์ไม่รู้จักพอ ระบบเศรษฐกิจในสังคมปัจจุบันพิจารณาตามแบบแผนการผลิต การจำหน่ายและการ บริโภคระบบเศรษฐกิจอาจจำแนกได้เป็น ๔ รูปแบบ คือ

๓.๑ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรี สมาชิกในสังคมมีกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินส่วนตัวอย่างชอบธรรมตามกฎหมายและมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามความสนใจ ความถนัด และความรู้ความสามารถโดยจะต้องเป็นอาชีพสุจริต สมาชิกในสังคม ต้องมีเสรีภาพในการ เลือกบริโภคสินค้าและบริการตามรสนิยม ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมนี้เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันในการผลิตและการจำหน่ายไม่มีการผูกขาดการผลิตและการจำหน่าย รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงน้อยมาก โดยรัฐเข้ามาควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการกำหนดราคาอย่างเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค บทบาทของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม มี ๓ ประเด็น ดังนี้

๑) ส่งเสริมความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่งเสริมการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นทำให้เก็บภาษีได้มากขึ้นและสามารถนำเงินที่ได้ จากการเก็บภาษีมาใช้ในการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างทั่วถึง

๒) พัฒนาการมีงานทำและพัฒนาศักยภาพของคนทำงานระบบเศรษฐกิจทุนนิยมทำให้มีการลงทุนมากขึ้นและส่งเสริมการแข่งขันเพื่อให้ผู้ประกอบการมีผลกำไร และเพื่อให้เกิดผลกำไร จึงต้องมีการขยายงานซึ่งสามารถจ้างคนทำงานได้มากขึ้นและพัฒนาศักยภาพความรู้ความสามารถ ของคนงานในระดับสูงขึ้นมาอีกด้วย

๓) พัฒนาความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน เช่น การผลิตเทคโนโลยีสมัยใหม่ซึ่ง ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้คนมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีการคมนาคม การสื่อสาร และการบันเทิง นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนายาและเครื่องมือทางการแพทย์ทำให้สุขภาพอนามัยของคนที่ได้รับการดูแล อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระบบทุนนิยมยังส่งเสริมให้มีการแข่งขันนาเสนอข่าวต่างๆ อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เป็นการเปิดโลกทัศน์ของผู้คนให้กว้างไกลและลึกซึ้งมากขึ้น ทำให้คนมีความรู้มีข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปในโลกต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ถึงแม้ระบบทุนนิยมจะมีบทบาทในการพัฒนาที่ดีและเป็น ประโยชน์แก่สังคมหลายอย่างก็ตาม แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่สังคมหลายประการ เช่น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างค่านิยมในการทำลายวัตถุ การส่งเสริมให้มีความโลภ เห็นแก่ ตัว และขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมความเครียดทางจิตใจและปัญหาทางสุขภาพกายปัญหาดังกล่าว เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบไร้จริยธรรมทางธุรกิจ เศรษฐกิจทุนนิยมจัดเป็นกระแส โลกาภิวัตน์ที่มีอิทธิพลมากในโลกยุคปัจจุบัน

๓.๒ ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม เป็นระบบเศรษฐกิจที่ไม่ให้เสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคลใน การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการควบคุมและกำหนดการผลิต การจำหน่ายแจก และการบริโภค สมาชิกจะไม่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองผลผลิตของตนที่หามาได้ ทั้งหมด รัฐจะเข้ามาจัดการผลผลิตต่างๆ บุคคลในสังคมจะต้องทำงานแต่จะ ได้รับผลตอบแทนตาม ความจำเป็นเท่านั้น

๓.๓ ระบบเศรษฐกิจรัฐสวัสดิการ เป็นระบบเศรษฐกิจผสมที่ดึงเอาส่วนที่ดีของระบบ เศรษฐกิจทุนนิยมและระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมมาผสมกันแล้วกลายเป็นระบบเศรษฐกิจแบบ สวัสดิการสังคม ระบบเศรษฐกิจแบบนี้จะให้ความสำคัญแก่สวัสดิการด้านการศึกษา สาธารณสุข และดูแลผู้สูงอายุ เด็ก เยาวชน และสตรี รวมทั้งสวัสดิการแก่คนว่างงาน ดังที่ปฏิบัติกันในประเทศ แลสแกนดิเนเวียในยุโรปตะวันตก และประเทศไทยปัจจุบันก็รับเอารัฐสวัสดิการมาใช้เป็นนโยบาย ต่างประเทศ

๓.๔ ระบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่ริเริ่มตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชของไทย โดยเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีรูปแบบการดำเนินการตาม ทฤษฎีใหม่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำริขึ้น ระบบเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นให้คนทำงาน เพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัวให้พอเพียงแก่การดำรงชีวิตปราศจากการเป็นหนี้สินมีการอุ้มชูกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำรัสไว้โดย มีการอัญเชิญกระแสพระราชดำรัสมาตีพิมพ์ในธนบัตรใบละหนึ่งพันบาทของไทยว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจ แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง” ประเทศไทยปัจจุบันรับเอาระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งจะมีส่วน ช่วยให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน จากการศึกษาได้พบว่า ชุมชนที่รับเอาเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความ เข้มแข็งมีเสถียรภาพและมีวิกฤติน้อยกว่าชุมชนที่รับเอาเศรษฐกิจทุนนิยมรายละเอียดปรากฏใน ผลการวิจัยครั้งนี้ด้วย ดังปรากฏในหน้าถัดไป ในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทระบบเศรษฐกิจพอเพียงในการ พัฒนา ดังต่อไปนี้

๑) ส่งเสริมให้ประชาชนพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจโดยไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจาก คนอื่นมากเกินไป

๒) พัฒนาความโอบอ้อมอุ้มชูกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้เกิดพลังความรัก ความสามัคคีและความเอื้ออาทรกัน และเป็นหลักสวัสดิการสังคม

๓) พัฒนาความสัมพันธ์ในเชิงกว้างหรือเชิงเครือข่ายกับสังคมภายนอกให้กว้างขวาง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันอีกด้วย ระบบเศรษฐกิจพอเพียงได้รับความสนใจจากนักวิชาการและนักปกครองจากทั่วโลก โดยปรากฏว่ามีคนจากเกือบทั่วโลกมาทำงานตามโครงการในพระราชดำริเป็นประจำขณะนี้

อนึ่ง การที่คนไทยยอมรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่าย และรวดเร็วส่วนหนึ่งก็มา จากคาสอนของพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นเรื่องของการพึ่งตนเอง การรู้จักประหยัด การเอื้อเพื่ออุ้มชูกัน และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่วนใหญ่อิงอยู่กับคาสอนของพระพุทธศาสนาเรื่อง การรู้จักประมาณ พอเพียง (มัตตัญญูตา) การประกอบอาชีพสุจริต (สัมมาอาชีพ) การไม่ทำลายระบบนิเวศวิทยา ความ รักความกรุณาและการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน จะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามี

บทบาทเด่นชัดมาก ในการพัฒนาบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยให้มีความมั่นคงและยั่งยืน
 อย่างเป็น บูรณาการ

๔. ระบบการเมืองการปกครอง

ระบบการเมืองการปกครอง เป็นระบบที่มีความสำคัญยิ่งของโครงสร้าง
 สังคมไทย โดย เป็นระบบที่ประสานความเชื่อมโยงกับส่วนอื่นๆ ของสังคมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 และทำหน้าที่ ป้องกันปราบปรามและแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ในสังคมตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน
 รัฐธรรมนูญ และ ทำหน้าที่พัฒนาส่งเสริมความก้าวหน้าทุกด้านในสังคม ทั้งนี้ โดยอาศัยกลไกของรัฐ
 คือ รัฐบาลและ รัฐบาลใช้อำนาจตามกฎหมายในเรื่องต่างๆ ระบบการเมืองการปกครอง หมายถึง
 แบบแผนการปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคม ป้องกันและแก้ไข้ปัญหาสังคม และพัฒนา
 ความเจริญทาง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และทางศีลธรรมของสังคม

รูปแบบการเมืองการปกครองในโลก ประกอบด้วยระบบประชาธิปไตย
 ระบบเผด็จการ และระบบคอมมิวนิสต์ ในประเทศไทยระบบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองในอุดม
 คติของ สังคมไทย ประเทศไทยได้ยอมรับระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตั้งแต่
 พ.ศ. ๒๔๗๕ ตั้งแต่ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระบบกษัตริย์แบบสมบูรณาญาสิทธิราช ระหว่างนี้ก็มี
 ระบบ เผด็จการเกิดขึ้นมาบ้างและยังขาดตอนไปเป็นเวลาหลายปี โดยทั่วไประบบการเมืองการ
 ปกครองของ ไทยมีบทบาทในการพัฒนาสำคัญ ดังต่อไปนี้

- ๑) ส่งเสริมความปรองดองสามัคคีระหว่างกลุ่มบุคคลในชาติ
- ๒) พัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และ
 การ คมนาคม
- ๓) พัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข ศีลธรรมและ
 ความ ปลอดภัยในสังคม
- ๔) พัฒนาอุปกรณ์ป้องกันภัยและอันตรายต่างๆ จากสังคมภายนอกและ
 จาก ธรรมชาติ
- ๕) พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ และลูกจ้างของรัฐและ
 รัฐวิสาหกิจ
- ๖) พัฒนาความยุติธรรม ความเสมอภาค ความก้าวหน้า ความเป็นปึกแผ่น
 ความ ร่วมมือกันของผู้คนในสังคม
- ๗) ส่งเสริมสวัสดิการในสังคมอย่างทั่วถึง
- ๘) พัฒนาจิตสำนึกของประชาชนให้มีความรับผิดชอบและรู้จักใช้สิทธิหน้าที่
 ในการ สร้างสรรค์
- ๙) ส่งเสริมการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ ควบคุมมิให้มี
 การเอาเปรียบกันในเชิงธุรกิจและควบคุมมิให้มีการผูกขาดทางธุรกิจ
- ๑๐) ส่งเสริมการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้มีสิทธิใน
 การดูแล ตนเองอย่างรับผิดชอบและพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของตน
- ๑๑) ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ศาสนิกชนเป็น
 คนดี แห่งศาสนา และเป็นคนดีของสังคมอีกด้วย

๑๒) ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีงามกับประเทศอื่นๆ ร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในการ รักษาสันติภาพของโลกและพัฒนาสังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมของโลกให้คงอยู่ยั่งยืน นอกจากนี้ที่กล่าวมานี้ ระบบการเมืองการปกครองในการพัฒนานั้น ครอบคลุมถึงเรื่อง การป้องกันและการแก้ไขปัญหาต่างๆ อีกด้วย

๕. ระบบความเชื่อมั่นและการปฏิบัติทางศีลธรรม

ระบบความเชื่อและการปฏิบัติทางศีลธรรม ก็คือ แบบแผนความเชื่อและการปฏิบัติที่ ปรากฏในหลักศาสนาในศาสนา สังคมไทยเป็นสังคมเสรีซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการ นับถือศาสนาได้ตามความเชื่อของตน แต่โดยที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา (ประมาณ ๙๔% ของคนไทยนับถือพระพุทธศาสนา) ดังนั้น ระบบความเชื่อและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาจะได้รับการศึกษาและกล่าวถึงมากที่สุด ในที่นี้จะกล่าวถึงบทบาทขององค์ประกอบพระพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนพิธี ศาสนสถาน และศาสนวัตถุ รวมทั้งสิ้น ๖ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๕.๑ ส่งเสริมพัฒนาการศึกษา นับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาสถาบันพระพุทธศาสนา คือ วัด และพระสงฆ์ได้มีส่วนช่วยการศึกษาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ วัดเป็นที่เรียนสำหรับ กุลบุตร โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นครูสอนในสมัยก่อนที่จะมีโรงเรียนของรัฐบาลแบบปัจจุบัน วัดและ พระสงฆ์เป็นผู้รับผิดชอบการศึกษาของชุมชน และถึงแม้ในปัจจุบันนี้ทางรัฐบาลจะจัดการศึกษาให้แก่ ประชาชนก็ตาม แต่วัดยังมีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษา เช่น คณะสงฆ์ได้เปิดสถานศึกษา คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม มหาวิทยาลัยสงฆ์ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตลอดจนการไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ

๕.๒ ส่งเสริมและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสังคม สังคมไทยมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และดำรงเอกราชอยู่ได้โดยตลอดส่วนหนึ่งเนื่องมาจากพระพุทธศาสนา ซึ่งสอนให้คนไทยมีความ สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรักความเมตตาต่อเพื่อนร่วมชาติ

๕.๓ ส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคม พระพุทธศาสนามีหลักสอนช่วยในการ ปลูกโยนจิตใจของบุคคล กล่าวคือ บุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนทางจิตใจอันเนื่องมาจาก ความทุกข์ เพราะความผิดหวังในชีวิตหรือเพราะเหตุอื่นใดก็แล้วแต่ พระพุทธศาสนาจะสอนให้เข้าใจว่าความทุกข์ เป็นเรื่องที่จะต้องเกิดมาพร้อมกับชีวิต ดังนั้น ทุกคนจะต้องมีปัญญารู้เท่าทันถึงเหตุของความทุกข์และ จะต้องพยายามหาวิธีการที่จะแก้ความทุกข์นั้น ในด้านสวัสดิการสังคมอื่นๆ พระพุทธศาสนามีส่วน ช่วยส่งเสริมหลายอย่าง อาทิเช่น วัดช่วยสงเคราะห์คนอนาถาไร้ที่พึ่งให้มีอาหารการกินพร้อมกับช่วย คนประสบภัยต่างๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม รวมทั้งคนเดินทางรอนแรม ปกติตามชนบทวัดจะเป็น ศูนย์กลางการช่วยเหลือ ประชาชนแทบทุกด้าน แม้แต่การทะเลาะวิวาทกันระหว่างชาวบ้าน พระก็มี บทบาทในการระงับการทะเลาะเบาะแว้ง นอกจากนี้ เวลาชาวบ้านจัดงาน ทาบุญก็มักจะมีเครื่องใช้ จากวัดไปใช้ในการทาบุญหรือการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น ถ้วยชาม อาสนะ เสื้อ หมอน โต๊ะหมู่ บูชา เป็นต้น

๕.๔ ส่งเสริมและควบคุมสังคมให้มีความเป็นปกติสุข ศาสนของพระพุทธศาสนาช่วยให้ สังคมมีความเป็นปกติสุขและปราศจากปัญหาอันวุ่นวายทางสังคมได้เป็นอย่างดี

เช่น ศิล ๕ เป็นต้น การ รักษาศีลช่วยให้เรามีความรักและความเมตตาต่อบุคคลอื่นไม่เห็นแก่ตัว ข้อนี้จะมีผลทำให้ อาชญากรรมลดน้อยลงซึ่งเป็นการควบคุมสังคมไปในตัว

๕.๕ ส่งเสริมและอบรมบุคคลให้มีความรู้ระเบียบกฎเกณฑ์และประเพณีในสังคม สถาบันพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญมากในการฝึกอบรมบุคคลให้รู้จักระเบียบกฎเกณฑ์ และ ประเพณีต่างๆ ในสังคมทำให้บุคคลรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เช่น สอนให้ รู้จักผิดชอบต่อชีวิต สอนให้ปฏิบัติตนโดยถูกต้องต่อหน้าที่โดยไม่ให้เกิดความสับสนต่อบทบาท และ หน้าที่ นอกจากนี้ พิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ในสังคมมักจะได้รับการรักษาไว้เป็นอย่างดีในวัด เช่น พิธีกรรมเวียนเทียน พิธีกรรมทอดกฐิน พิธีกรรมการบวช ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

๕.๖ ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม พระพุทธศาสนามีบทบาทสูง มากในการพัฒนาวัฒนธรรมไทย เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติไทยส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก อิทธิพลของพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมของไทยอันเป็นผลมาจากการยอมรับและปฏิบัติตามคำสั่งสอน ของพระพุทธศาสนามีหลายอย่าง ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมทางรูปธรรมและนามธรรม เช่น สถาปัตยกรรม และประติมากรรมซึ่งปรากฏในการสร้างวัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป ซึ่งมีลักษณะสวยงามเป็น จุดเด่นทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า และเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ภายในประเทศนาเงินตราจาก ต่างประเทศมาสู่ประเทศไทยปีละหลายแสนล้าน อิทธิพลที่มีต่อ วรรณกรรมไทยซึ่งปรากฏว่ามีวรรณคดี ที่สำคัญหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องจากพระพุทธประวัติ นิทาน ชาดก และตำนานความเชื่อทาง พระพุทธศาสนา และอิทธิพลที่สำคัญมากทางพระพุทธศาสนาอย่าง หนึ่ง ก็คือ อิทธิพลของคาสอน พระพุทธศาสนาที่ช่วยกล่อมเกลาคให้คนไทยเชื่อในผลของการทำความ ดี มีจิตใจเมตตาและโอบอ้อม อารีต่อผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก มีความเคารพเชื่อถือผู้อาวุโส มีความกตัญญู รู้คุณของบุพการี มีความสงบ สงี่ยมอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตใจไม่ผูกพยาบาทและรู้จักให้อภัย

สรุปได้ว่า ระบบการพัฒนาสังคมคือ ระเบียบวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนา สังคมเป็น การส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในครอบครัวและชุมชน จัดปัญหา ความขัดแย้งใน ชุมชน สร้างสังคมให้เข้มแข็ง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความยุติธรรมซึ่ง ครอบคลุมระบบย่อย ต่างๆ ในสังคม ได้แก่ระบบครอบครัว ระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ ระบบ การเมือง การปกครอง ระบบความเชื่อและการปฏิบัติทางศีลธรรม

๒.๒.๔ เป้าหมายการพัฒนาสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์^{๔๒} กล่าวว่า เป้าหมายของ การ พัฒนาสังคม มีสี่ส่วนคือ

๑) ความสุข คือมีความสุขทางกาย คือ ความสะอาดกสบาย ร่างกาย แข็งแรง ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน เป็นต้น และความสุขทางใจ คือ ความปลอดภัยโปร่งโล่งใจ ไม่มีทุกข์ มีความร่าเริง แจ่มใส สงบเยือกเย็น เป็นต้น

๒) คนพัฒนา คือ คนมีคุณภาพ และคุณธรรม (๑) คนมีคุณภาพ คือ คนที่มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญในวิชาชีพ สามารถดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้มีสุขภาพดี ทั้ง กายและจิตใจ เป็นต้น และ (๒) คนมีคุณธรรม คือ เป็นคนดี คิดดีและประพฤติดี ไม่เบียดเบียนตนเอง

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๑๘-๑๒๓.

และผู้อื่นในสังคม และมีเมตตา กรุณา ตนเองและผู้อื่น เป็นคนใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม มองการณ์ไกล ไม่ประมาท และมีศีลธรรม

๓) ครอบครัว/ชุมชนพัฒนา ทั้งครอบครัวและชุมชน เป็นองค์การสังคมเหมือนกัน ซึ่งมีลักษณะพัฒนาห้าประการ คือ (๑) สันติภาพ คือภาวะความสงบ (๒) ครอบครัว/ชุมชนเรียนรู้ คือ มีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ร่วมกันอยู่เสมอ (๓) ความสามารถในการจัดการ คือ ต้องรู้จักวิเคราะห์ตนเองทั้งทางด้าน กายภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมของชุมชน รู้จัก วางแผนจัดกระบวนการ และการประเมินผล และ (๔) จิตวิญญาณ คือ อุทิศเวลาและแรงงาน รวมทั้ง ปัญญาความสามารถทำงานเพื่อส่วนรวม

๔) ความสมดุลของสิ่งแวดล้อม คือการรักษาระบบนิเวศ ของธรรมชาติให้ คงอยู่ รักษาความหลากหลายในชีวิต และไม่ทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธรรมชาติเสียหาย กลายเป็นสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

พระเดชพระคุณ เมธงกูโร^{๔๓} กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาสังคม ของ ท่านพุทธทาส คือ การพัฒนาจะต้องเป็นไปเพื่อสุขภาพชีวิตที่ดี อุปมาชีวิตที่สมบูรณ์ จำต้อง มีพหุภาษาแห่งชีวิต ๔ ด้าน ได้แก่

๑) กายพหุภาษา คือการพัฒนาร่างกายให้เจริญถูกต้อง ผาสุก ด้วยการเจริญกาย ภาวนา

๒) จิตตพหุภาษา คือการพัฒนาจิตให้มีสุขภาพ มีสมรรถภาพ ทำหน้าที่ได้ดีด้วยการเจริญสมถกรรมฐาน ให้พ้นจากนิวรณ์รบกวนจิตใจ ด้วยการเจริญ จิตตภาวนา

๓) โภธิพหุภาษา คือการพัฒนาสติปัญญาให้เห็นสิ่งทั้งปวง คือโลกและชีวิตตามเป็นจริงด้วยการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ให้พ้นจากอำนาจวิชาครอบงำ ด้วยการเจริญ ภาวนา

๔) เมตตพหุภาษา คือ การสร้างมิตรภาพที่มีรากฐานมั่นคงในเพื่อนมนุษย์ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน มีเมตตา อย่าง ปราศจากความเบียดเบียนและแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นศัตรูกัน หากเกื้อกูลกันได้ถูกต้อง ด้วยการ เจริญศีล ภาวนา

สมพร เทพสิทธา^{๔๔} กล่าวว่า เป้าหมายการพัฒนาสังคม มี ระดับ คือ ระดับ จุลภาค (micro level) และระดับมหภาค (macro level)

๑) ระดับจุลภาค คือการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ให้สามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง ครอบครัว และทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สังคมและประเทศชาติ

๒) ระดับมหภาค คือ การให้ประชาชนได้รับประโยชน์และความสุขอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย ประชาชนมี ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ร่วมกันโดยปกติสุข และประการสุดท้าย ให้ประเทศมี ความมั่นคงและมั่งคั่ง มีความเจริญก้าวหน้า

^{๔๓} พระเดชพระคุณ เมธงกูโร, การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ, อ่างแล้ว หน้า ๘-๙.

^{๔๔} สมพร เทพสิทธา. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม. (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๓๕).

วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สุภณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2548: 113-114) ^{๔๕} ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ซึ่งดำเนินตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้ 4 ประการ (1) ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (2) สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ (3) สร้างพื้นฐานให้มั่นคง และ(4) เป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร

โดยสรุป เป้าหมายการพัฒนาสังคมคือ การพัฒนาคนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี การพัฒนาครอบครัวและชุมชนให้มีคุณภาพ และให้เกิดความสมดุลกับธรรมชาติ

๒.๒.๕ ทฤษฎีการพัฒนาสังคม

พัชรินทร์ สิริสุนทร ^{๔๖} ได้สรุปแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคมไว้ดังนี้

๑. ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolutionary Theory) ซึ่งเชื่อว่าพัฒนาการของมนุษย์เกิดจากกระบวนการคัดสรร (Random process) ซึ่งเป็นการคัดเลือกตามธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตที่มีการปรับตัวดีหรือเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเท่านั้นจึงจะสามารถดำรงเผ่าพันธุ์ต่อไปได้

๒. ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก (Classic Evolutionary Theory) ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า ทุกสังคมในโลกจะเคลื่อนที่ไปตามขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน โดยขั้นตอนต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันนี้ล้วนมีรากฐานมาจากแนวคิดที่เรียกว่าเอกภาพทางจิตที่เหมือนกันของมนุษย์ นั่น คือ การที่มนุษย์ในทุกสังคมมีความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลเหมือน ๆ กัน จึงทำให้กระบวนการแก้ปัญหาของมนุษย์เป็นไปในรูปแบบและทิศทางเดียวกัน

๓) ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) โดย Wallerstein (๑๙๗๙. p.๕) นักทฤษฎีในกลุ่มการพึ่งพาคนสำคัญ กล่าวว่า การพึ่งพาเป็นระบบการแบ่งงานกัน ทำของส่วนหรืออาณาบริเวณต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละส่วน โดยอาศัย กระบวนการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรมระหว่าง ๓ ส่วนของสังคมได้แก่ส่วนของศูนย์กลาง (Core) ส่วนแนวกันชน (Semi-periphery) และส่วนชายขอบ (Periphery) โดยเชื่อว่า ส่วนของศูนย์กลางซึ่งในที่นี้หมายถึง ประเทศหรือสังคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีบทบาท สำคัญในการดึงดวงผลประโยชน์จากประเทศหรือสังคมชายขอบ เป็นส่วนที่นำสังคมชายขอบไปสู่ ไปสู่ภาวะการถดถอยพัฒนา ความอ่อนแอ และการพึ่งพาสังคมอื่นในที่สุด ในขณะที่ส่วนชายขอบ อ่อนล้าลง ส่วนที่อยู่ในศูนย์กลางก็สร้างแนวกันชน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่เป็นอุปสรรคต่อ การพัฒนาของชายขอบ แต่เข้ามามีส่วนในการสร้างเสริมผลประโยชน์เพื่อเกื้อหนุนแก่ส่วนศูนย์กลาง

๔) ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalization Theory) เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญ ต่อ อิทธิพลของปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรมของประเทศตะวันตก ที่กระทำต่อประเทศด้อยพัฒนาอุตสาหกรรมในลักษณะทางเดียว (One-Way) ผ่านการเชื่อมโยงของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครือข่ายโยงใยทั่วโลก เพื่อการ ตัก

^{๔๕} วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สุภณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2548: 113-114)

^{๔๖} พัชรินทร์ สิริสุนทร. แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม. (พิษณุโลก : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒.

ดวงผลประโยชน์กลับคืนสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วผ่านการเอารัดเอาเปรียบประเทศเกษตรกรรมที่ด้อยพัฒนาในโลกที่ ๓

๕) ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network Theory) ซึ่ง Boissevain J. (๑๙๗๔) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคมเป็นความสัมพันธ์ของบุคคลโดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยอาจสรุปได้ว่าการศึกษาร่องเครือข่ายสังคมนั้นวางอยู่บนฐานคิดเรื่องการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล กลุ่ม องค์กร และชุมชนที่บุคคลเป็นสมาชิก อยู่ อาจเป็นเครือข่ายตรงหรืออ้อม และมีความซับซ้อนแตกต่างกันไปในแต่ละระดับ โดยปัจจัย รูปแบบและลักษณะของเครือข่ายจะมีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคล ความเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคม และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ของสังคม

๖) แนวคิดผู้แสดงทางสังคม (Actor-oriented Approach) ซึ่งมีลักษณะเด่นคือการให้ความสำคัญกับประชาชน องค์กรประชาชน และปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม ควบคู่ไปกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดย Long (๑๙๙๒) เสนอว่า ในการศึกษาด้านการวางแผนและการพัฒนาควรหลีกเลี่ยงกรอบแนวคิดที่วางอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาแบบรวมศูนย์ (Top-down Development Process) แต่ควรเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม และผู้แสดงทางสังคมตลอดจนองค์กรท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญที่สุดในการวางแผน กำหนดทิศทางของโครงการตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยตนเอง

๗) แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development Approach) เป็นแนวคิดการพัฒนาแบบทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับผู้แสดงทางสังคมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน โดยเชื่อว่าประชาชน คือกุญแจสำคัญที่ตัดสินใจควบคุมและผลักดันให้ผลของการพัฒนาสำเร็จหรือล้มเหลว นอกจากนี้ แนวคิดการพัฒนาแบบยั่งยืนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ที่สนใจผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ดิน และแหล่งน้ำ

๘) แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation Approach) โดยสรุป การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม วางอยู่บนความเชื่อพื้นฐานสำคัญสองประการ ประการแรกคือการปกครองระบอบประชาธิปไตย ว่าเป็นระบอบที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้สังคมบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ดังนั้นสังคมจึงมีความจำเป็นต้องนำกระบวนการตลอดจนแนวคิดประชาธิปไตยจากสังคมตะวันตก มาใช้ในสังคมของประเทศด้อยพัฒนาอุตสาหกรรมในโลกที่สาม ประการที่สองได้แก่ความทันสมัยด้าน ทักษะคิด สถาปน วัฒนธรรมบริโภคนิยม และระบบ เศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ดังนั้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาตั้งแต่การตัดสินใจ การออกแบบโครงการ การวางแผนและการดำเนินงาน ตามแผน การตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือโดยข้อมูลด้านสังคมประชากร ท้องถิ่น หรือหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ เก็บรวบรวมมาได้ การให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ด้าน เทคโนโลยี ท้องถิ่นและการประเมินผลโครงการ^{๔๗}

^{๔๗} Cernea.M.M. **Putting People First.** (London : Oxford University Press, ๑๙๙๑), P. ๔๖๕-๔๖๖.

๙) แนวคิดทฤษฎีใหม่ เป็นแนวคิดด้านการพัฒนา ที่ใช้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมและการพัฒนาอาชีพของประชาชนในชนบท ซึ่งพระราชทานโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยแนวคิดดังกล่าววางอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจพึ่งตนเอง ซึ่งหมายความถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกหรือพึ่งพาน้อยที่สุด ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลเน้นการ ยึดหลักทางสายกลาง ในการดำเนินชีวิต ๕ ประการคือ (๑) ด้านจิตใจ ได้แก่ การพึ่งตนเอง มีจิตสำนึกดี เห็นประโยชน์ส่วนรวม (๒) ด้านสังคม ได้แก่ ชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง (๓) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่การจัดการอย่างเป็นระบบยั่งยืน (๔) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างเทคโนโลยี พื้นบ้านกับภูมิปัญญาสากล และ (๕) ด้านเศรษฐกิจได้แก่ ประหยัด อดออม อยู่แบบพอกินพอใช้

๑๐) แนวคิดประชาสังคม (Civil Society Approach) เป็นแนวคิดการพัฒนาสังคมกระแสรองที่มุ่งสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ ดังนั้นความเข้าใจและการตื่นตัวเรื่องแนวคิดประชาสังคมของพลเมือง จึงเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างและ พัฒนา รัฐประชาธิปไตย ที่วางอยู่บนรากฐานของการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นเพื่อ สร้างประชาสังคมท้องถิ่นให้ เข้มแข็ง ในขณะเดียวกันองค์กรประชาชนและภาคเอกชนต่าง ๆ ก็ต้อง เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับภาครัฐ เพื่อประสานประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม รัฐในยุค ศตวรรษที่ ๒๑ จึงเป็นรัฐที่ต้องลดขนาดและบทบาทหน้าที่ลง และเปิดโอกาสให้กลุ่มตลอดจนองค์กรทางสังคมต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในด้านสาธารณกิจมากยิ่งขึ้น

๑๑) แนวคิดเรื่องภูมิปัญญา (Local Wisdom Approach) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากข้อจำกัดของการพัฒนาในอดีต ที่ไม่ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่ใน แต่ละสังคม และการละเลยระบบวัฒนธรรม และเศรษฐกิจฐานราก ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนา สังคมแบบทางเลือก ที่ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาขึ้น ภูมิปัญญา (Wisdom) เป็นองค์ความรู้ อันลุ่มลึกหรือการหยั่งรู้ที่เกิดจากสัมพันธภาพอันแนบแน่นระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับ ธรรมชาติ และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ ภูมิปัญญาจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นมาลอย ๆ แต่เป็น ผลของกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสรรพสิ่งรอบ ๆ ตัวภายในระบบนิเวศท้องถิ่น ดังนั้นจึง กล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ผ่านการคิดที่เป็นระบบก่อนที่จะ พัฒนาขึ้นเป็นองค์ความรู้ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความ ต้องการของมนุษย์ในด้านการปรับตัวและการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งด้าน กายภาพและด้านสังคมวัฒนธรรม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์^{๔๔} ได้สรุปทฤษฎีการพัฒนาสังคมไว้ ดังนี้

๑) ทฤษฎีศักยภาพและการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) ทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า สังคมจะพัฒนาได้โดยมีเหตุปัจจัย ๖ ประการ คือ

^{๔๔} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, ๒๕๕๖. อ้างแล้ว, หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘.

๑.๑) ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยก่อให้เกิดการพัฒนา เพราะเมื่อมีทรัพยากรมาก สิ่งเหล่านั้นจะทำให้เกิดเป็นทรัพยากรเงินทอง สามารถนำไปใช้จ่าย และยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ ซึ่งยังมีทรัพยากรมากเท่าใด ก็จะทำให้ระดับการพัฒนาสูงขึ้นไปอีก

๑.๒) ทรัพยากรมนุษย์ เป็นเหตุให้เกิดการพัฒนาเพราะมนุษย์ในวัยแรงงานมีกำลังแรงงานที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตได้ ซึ่งยังมีคนในวัยแรงงาน มากเท่าใด ก็จะทำให้ระดับการพัฒนาสูงมากขึ้นเพียงนั้น

๑.๓) องค์กรสังคม หมายถึงองค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ซึ่งเป็นองค์กรสังคมประเภทสหกร (Association) เช่น กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ เป็นต้น องค์กร ทางสังคมจะช่วยให้เกิดพลังในการทำงานได้ใหญ่ขึ้นและมากขึ้น เพราะเป็นการรวมกำลัง แรงงานในงานใหญ่ ๆ ที่ทำคนเดียวไม่ได้ องค์กรก็สามารถทำได้ มีประสิทธิภาพ มีความรอบคอบ จึงเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนา

๑.๔) ภาวะผู้นำ หรือจำนวนผู้นำประเภทต่าง ๆ ยิ่งมีมากเท่าใด ก็ยิ่งจะทำให้ระดับการพัฒนามีสูงเพียงนั้น ทั้งนี้เพราะผู้นำมักจะเป็นคนที่มีคุณภาพ การทำงานของผู้นำก็จะมีคุณภาพตามไปด้วย นอกจากนั้นผู้นำมักจะมีบริวาร มีคนที่มีมารวมตัวกันทำงานเพื่อผู้นำอย่างทุ่มเท จึงทำให้เกิดผลดีแก่การพัฒนา

๑.๕) การติดต่อ จะทำให้เกิดการถ่ายทอด เรียนรู้ รับเอาความรู้ ความชำนาญ สินค้า เทคโนโลยี จากสังคมเจริญมาใช้หรือมาผลิตเครื่องมือ เครื่องใช้ หรือสินค้า ขึ้นมาในสังคมด้อยพัฒนา ทำให้สังคมด้อยพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย

๑.๖) การฝึกอบรม หรือการศึกษา เป็นการทำให้ความรู้ และความชำนาญในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น การพัฒนายังจะสูงตามไปด้วย รวมไปถึงการเป็นต้นเหตุควบกับ ตัวเหตุอื่น ก็อาจมองได้ว่า การศึกษาย่อมจะทำให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ องค์กรสังคมที่มีคนมีการศึกษาเป็นสมาชิกก็จะ ทำให้องค์กรสังคมมีคุณภาพด้วย ผู้นำที่มีการศึกษาก็จะนำพาไปในสิ่งที่เจริญก้าวหน้า รวมไปถึง การติดต่อที่มีประสิทธิภาพย่อมเกิดจาก คนได้รับการอบรมหรือมีการศึกษาดี

สรุป ทฤษฎีศักยภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย ประกอบด้วย ปัจจัย ๖ ประการเป็นต้นเหตุคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์กรทางสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อ และการฝึกอบรม ซึ่งยังมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มากเพียงใด การพัฒนาสังคมก็จะมีมาก ขึ้นเท่านั้น

๒) ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร (Communication Theory of Modernization) ผู้สร้างทฤษฎีคือ Daniel Lerner นักวิชาการชาวอเมริกา มีสาระสำคัญดังนี้คือ

๒.๑) การสื่อสารทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ การสื่อสาร โดยเฉพาะการสื่อสารสมัยใหม่ จะเป็นตัวนำเอาสื่อ ความรู้ ความคิด ข่าวสารเกี่ยวกับ ชีวิตสังคมสมัยใหม่ แพร่กระจายไปทั่วสังคมตามช่องทางต่าง ๆ คนที่สามารถรับรู้และประเมินค่า ได้อาจนำไปใช้ จึงเป็นการขัดเกลาทางสังคมแบบหนึ่ง และเมื่อมีการถ่ายทอดความรู้ข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ไปสู่ลูกหลานรับช่วงต่อไป จึงเกิดการขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ขึ้น

๒.๒) การขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ ทำให้สามารถปลูกฝังจินตภาพ สมัยใหม่ หมายความว่า การขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ เป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม จากคนชั่วยาว

หนึ่งไปยังคนอีกชั่วอายุหนึ่ง เช่นเดียวกับการขัดเกลาทางสังคมทั่วไป จะเป็น การปลูกฝังความรู้ ความคิด รวมทั้งแบบชีวิตสังคมสมัยใหม่ให้กับอนุชนรุ่นใหม่ ทำให้เป็นช่องทางในการสร้างสังคมสมัยใหม่

๒.๓) จินตภาพสมัยใหม่กระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนที่ประเภทต่าง ๆ หมายถึง ความรู้ความคิดใหม่ ๆ ความใฝ่ฝันถึงสังคมสมัยใหม่จะผลักดันให้คนในสังคมที่ได้รับ หรือใช้ สื่อสารมวลชนสมัยใหม่ มีการเคลื่อนที่ประเภทต่าง ๆ นั่นคือ มีการย้ายถิ่นทำให้เขาพ้นจาก อำนาจตามประเพณีเดิม มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ เช่น จากชาวนา ชาวชนบท มาเป็นกรรมกร และมีการเปลี่ยนตัว คือการคิดแบบใด ๆ เช่นเปลี่ยนแนวคิดแบบชาวนาที่ผลิตแบบพออยู่พอกิน มาเป็นการคิดแบบพ้อค้ำมั่งแสวงหากำไร เป็นต้น

๒.๔) การเคลื่อนที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมรวมกัน เช่นขนาด ลักษณะ สถานภาพ และ บทบาททางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ

๒.๕) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดภาวะความเป็นสมัยใหม่ หมายถึง ภาพของบุคคลและสังคมสมัยใหม่ที่บุคคลสังคมวาดขึ้นมาในความคิด สืบเนื่องมาจาก การได้รับรู้ข่าวสารจากการคมนาคมสื่อสารสมัยใหม่ ทำให้บุคคลพยายามที่จะทำให้ตนและสังคม

สรุป ทฤษฎีนี้ ตัวทำให้เกิดการพัฒนาสังคมคือการสื่อสารสมัยใหม่การขัดเกลาทางสังคมสมัยใหม่ จินตภาพสมัยใหม่ การเคลื่อนที่ทางสังคมและการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม

๓) ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion Theory of Innovation) โดย Everett M. Rogers นักวิชาการชาวอเมริกัน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๓.๑) การรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคล หมายความว่าปัจเจกบุคคลแต่ละคนเป็นผู้ตัดสินใจรับไม่รับนวัตกรรม บางคนรับเร็ว บางคนรับช้า แม้จะอยู่ในสังคม หรือในชุมชนเดียวกันก็ตาม

๓.๒) การรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับระบบสังคม หมายความว่าระบบ สังคมประเภทต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการจะรับหรือไม่รับนวัตกรรม หรือรับเร็วรับช้าด้วย ทฤษฎีนี้แบ่งสังคมออกเป็นสองประเภท คือสังคมสมัยใหม่ชั่วหนึ่ง กับสังคมโบราณหรือสังคมประเพณีอีกชั่ว หนึ่ง สังคมสมัยใหม่จะรับนวัตกรรมเร็วและรับปริมาณมากกว่าสังคมประเพณี ทั้งนี้เพราะสังคม สมัยใหม่มีระบบ ค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมในลักษณะที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา สังคมให้เจริญรุดหน้า ดังนั้นเมื่อมีอะไรใหม่มา ก็สนับสนุนให้รับมาทดลองใช้ในสังคม ในขณะที่ สังคมประเพณีไม่มีระบบ ค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมเช่นนี้ จึงไม่สนับสนุนการรับนวัตกรรม

๓.๓) การรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับสื่อสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรมจากจุดเริ่มต้นไปสู่จุดสุดท้าย คือการรับหรือไม่รับนวัตกรรม

๓.๔) การรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับตัวนวัตกรรม หมายถึงลักษณะของนวัตกรรมมีส่วนกำหนดระยะเวลา หรือการรับหรือไม่รับนวัตกรรมทฤษฎีนี้ระบุว่านวัตกรรมมีปัจจัย ที่จะต้องพิจารณา ๕ ประการคือ ๑) ความได้เปรียบ ๒) การเข้ากับสังคมวัฒนธรรมได้ ๓) ความสลัซซึบซ็อน ๔) การแบ่งทดลองใช้ได้หรือไม่ ๕) ความยากง่ายต่อการเข้าใจนวัตกรรม

๓.๕ การรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับระยะเวลา เวลาก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ภาวะนวัตกรรม อันเป็นเครื่องแสดงระดับหรือประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมสูง บางคนมีต่ำในการที่บุคคลจะตัดสินใจรับหรือไม่รับนวัตกรรม เขาต้องใช้ระยะเวลาพิจารณา นวัตกรรมระยะหนึ่งซึ่งหากไม่มีเวลาเขาก็ไม่สามารถตัดสินใจได้

สรุปได้ว่า การพัฒนาสังคมตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม จะต้องมียุค ๕ ตัว คือ ปัจเจกบุคคล ระบบสังคม การสื่อสาร นวัตกรรม และระยะเวลา

๔) ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของ ดร.เอนสมิงเจอร์ ซึ่งเป็นทฤษฎีตะวันตก ซึ่งอาจจะมีความเป็นตะวันออกอยู่บ้าง เพราะ ดร.เอนสมิงเจอร์ ได้รวบรวมจากการทำงานในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศอินเดีย ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๔.๑) เป้าหมายการพัฒนาชาติ คือการพัฒนาคนและการพัฒนา สถาบัน การพัฒนาคนเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยการพัฒนาสถาบัน การพัฒนาคนคือ การทำให้ เขาสามารถพึ่งตนเองได้อย่างนับถือตนเอง

๔.๒) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความรับผิดชอบ ในการแก้ปัญหาของตนเอง แสวงหาเทคโนโลยีและงบประมาณจากรัฐบาลและสร้างโครงสร้าง สถาบัน พื้นฐาน มีคนเชื่อถือและสนองความต้องการจำเป็นของเขาได้

๔.๓) สาเหตุการพัฒนาอาจมาจากสาเหตุภายนอกหรือภายในก็ได้ จะทำการพัฒนาได้คนที่จะถูกพัฒนาต้องยินยอมเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ทำในการดำเนินการ เปลี่ยนแปลงนั้นด้วย

๔.๔) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยม ทศนคติ หรือวิธีการทำสิ่งของจะต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการที่กระตุ้นยั่วยุให้เติบโตได้ กำหนดทิศทางได้ และจะต้องไม่ตายตัว

๔.๕) การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมเป็นทั้งผลและเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมือง

๔.๖) การพัฒนาสังคม ทำให้วิธีการคิดและวิธีทำสิ่งต่าง ๆ ตาม ประเพณีปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป

๔.๗) ในกระบวนการพัฒนาสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะ เปลี่ยนแปลงสังคมประเพณีให้เป็นสังคมสมัยใหม่

๔.๘) เนื่องจากการพัฒนาสังคมจะต้องใช้เงินในการเริ่มโครงการและ ดำเนินโครงการหลักสำคัญอย่างหนึ่ง จากประสบการณ์ ๓๐ ปีในการพัฒนาของ ดร.เอนสมิงเจอร์ คือ จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อนและอย่างต่อเนื่องประชาชนจะต้องเข้าใจว่า เงินที่นำมาใช้ในการพัฒนาจะต้องมาจากชุมชนที่จะถูกพัฒนานั่นเอง เงินของรัฐเท่าใดก็สู้เงินของ ประชาชนไม่ได้

๔.๙) หากใช้การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานให้เป็นทั้งเหตุและผล ของการพัฒนา จะต้องใช้การปฏิรูปที่ดินและปฏิรูปสถาบัน สนับสนุนการพัฒนาแบบผสมผสาน

๔.๑๐) แบบแผนการดำเนินชีวิตครอบครัวและค่านิยมทางสังคม จะต้องใช้เวลาเปลี่ยนแปลงนานกว่าวัตถุ ดังนั้นจึงต้องเลือกเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อให้ครอบครัวและค่านิยมมีเวลาปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ได้

๔.๑๑) การพัฒนาสังคมเป็นเรื่องล่อแหลมต่อความไม่สงบทางการเมือง เพราะการพัฒนาทุกเรื่องเป็นการเมือง ดังนั้น การพัฒนาสังคมจึงต้องได้รับการสนับสนุนทางการเมืองอย่างแท้จริง

๔.๑๓) ความรู้สังคมศาสตร์ จะช่วยให้สามัญชน นักวางแผน นักบริหาร และนักการเมือง เข้าใจทฤษฎีพัฒนาสังคมได้ดีขึ้น

สรุป ทฤษฎีพัฒนาสังคมชุดนี้ให้ประโยชน์ ๓ ประการ ๑) บอกเป้าหมายของการพัฒนาว่าสูงสุดคือ การพัฒนาคน รองลงมาเป็นสถาบัน ๒) บอกกระบวนการพัฒนาเป็นขั้นตอนอะไรก่อน อะไรหลัง เช่นต้องพัฒนาเศรษฐกิจก่อน แล้วตามด้วยการพัฒนาอย่างอื่น และ ๓) ให้สาเหตุของการพัฒนาสังคมสมัยใหม่ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาแบบผสมผสาน การปฏิรูปที่ดิน วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการพัฒนาสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถจำแนกได้เป็นสองกลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ แนวคิดการพัฒนาสังคมกระแสหลัก และแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคมกระแสรอง ซึ่งทฤษฎีการพัฒนาสังคมในกลุ่มกระแสหลักประกอบด้วย ทฤษฎีวิวัฒนาการ, ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก, ทฤษฎีความทันสมัย, ทฤษฎีการพึ่งพา, ทฤษฎีโลกาภิวัตน์, ทฤษฎีศักยภาพและการแพร่กระจาย, ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ส่วนแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคมกระแสรองได้แก่ ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม แนวคิดผู้แสดงทางสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดทฤษฎีใหม่ แนวคิดประชาสังคม แนวคิดเรื่องภูมิปัญญา และทฤษฎีการพัฒนาสังคมของ ดร.เอนสมิงเจอร์

๒.๒.๖ กระบวนการพัฒนาสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์^{๔๔} ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาสังคม มี ๗ ขั้นตอนดังนี้

๑. ควรเริ่มจากสภาพที่ประชาชนเป็นอยู่
๒. สิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ
๓. ทุกสังคม มีความเป็นอยู่และความเป็นมาของตนอยู่แล้ว การที่เราจะเปลี่ยนแปลง จะต้องดำเนินการ ๑) ละลายน้ำแข็ง (defreezing) ๒) ทำการเปลี่ยนแปลง นำเอาสิ่งใหม่เข้าไปแทน สิ่งเก่า และ ๓) ทำให้สิ่งใหม่ฝังเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เรียกว่าขั้นทำให้เป็นก้อนน้ำแข็ง ใหม่ (Refreezing)

๔. จะต้องพยายามสร้างวงใน คือการพึ่งตนเอง (self reliance) ขึ้นมาก่อน แล้วค่อยสร้างวงนอกคือการพัฒนา (Development) ขึ้นมาทีหลัง

๕. กระบวนการดำเนินการจะเป็นกระบวนการทั้งสร้างความเจริญ (development) ไปพร้อม ๆ กับการวิจัย โดยมีนักพัฒนาและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม หรือ ร่วมกันทำงาน เรียกว่ากระบวนการ PAR (Participatory Action Research)

^{๔๔} สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (๒๕๔๖). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, อ่างแล้ว หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘)

๖. การสร้างความเจริญจะต้องทำเป็นกระบวนการ BAN (Balance, Ability and Net Working) คือการสร้างความสามารถของชุมชนในการพึ่งตนเอง และความสามารถในการจัดการชุมชน

๗. วิธีให้การศึกษาระดับชุมชน คือ วิธีการให้การศึกษาระดับชุมชนในทุกเรื่องที่จะทำการพัฒนา และส่งเสริมการรู้จักตนเองของชุมชน การรวมตัวกันของประชากร ในชุมชนเพื่อรับผิดชอบงานของชุมชน การวางแผนดำเนินงาน การดำเนินการตอบสนอง การประเมินการทำงาน ตลอดจนการตั้งกลุ่มคน หรือคณะกรรมการมาดูแลผลงานการพัฒนาที่ สร้างขึ้นมาแล้วของชุมชน เพื่อให้การพัฒนามีความยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป กระบวนการพัฒนาสังคมต้องไม่ไปเปลี่ยนแปลงสภาพดั้งเดิมที่ประชาชน เป็นอยู่อย่างทันทีทันใด ซึ่งสิ่งที่จะต้องคำนึงเป็นอันดับแรกก่อนที่จะพัฒนาด้านอื่น ๆ คือต้องสร้าง ความกินดี อยูดี ให้เกิดขึ้นก่อน หากต้องมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต้องให้ค่อยเป็นค่อยไป เมื่อสามารถเปลี่ยนแปลงได้แล้วต้องปลูกฝังให้เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม สิ่งที่ต้องตระหนักเมื่อจะพัฒนาสังคมคือ ต้องให้ประชาชนพยายามพึ่งตนเองให้ได้ และให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกัน ทำงาน จนกระทั่งสามารถพึ่งตนเองในชุมชน สามารถบริหารจัดการกันภายในชุมชนได้

๒.๒.๗ รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสังคม

กลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ (Strategy) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และจะใช้ในความหมายที่แตกต่างกันไป ตามวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่องค์กร โดยมีความหมายต่างๆ ไปด้วย^{๕๐}

ยุทธศาสตร์ หมายถึง การมองไปสู่อนาคต ภายใต้การพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการ ใช้ความสามารถขององค์กรเพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ และการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการ พิจารณาทางเลือกต่างๆ อย่างรอบคอบ และชัดเจนว่าจะสามารถนำองค์กรไปสู่ภารกิจและเป้าหมาย ที่วางไว้

ยุทธศาสตร์ หมายถึง การวิเคราะห์เพื่อวางกลยุทธ์ที่วิเคราะห์ทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่คาดว่าจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรทั้งในแง่โอกาสและอุปสรรค

ยุทธศาสตร์ หมายถึง ทิศทางที่ชัดเจนขององค์กรกำหนดขึ้นเพื่อขึ้นการปฏิบัติใน อนาคต

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้นำเสนอรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสังคม ไว้ดังนี้^{๕๑}

๑. การสร้างความร่วมมือ หมายถึง การชักนำบุคคลและองค์กรต่างๆ เข้าร่วมใน กิจกรรมพัฒนาสังคมอย่างหลากหลาย

^{๕๐} นโยบายและแผนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kmitl.ac.th>, [๑๙ มีนาคม ๒๕๕๙].

^{๕๑} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๑๓๑-๑๓๘.

๒. การร่วมมือกับองค์กรเอกชน คือ การมองเห็นความสำคัญและสร้างความร่วมมือกับ องค์กรเอกชนไม่ว่าจะเป็นประเภทแสวงหากำไรและไม่แสวงหากำไร ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีกำลังเงิน กำลังคน มีความรู้ความสามารถและมีวิธีการทำงานที่แตกต่างไปจากของทางราชการ

๓. การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง ความรู้พื้นบ้านต่างๆ เช่น การรักษาโรค การช่าง การคมนาคมขนส่ง การศึกษา นันทนาการ ภาษา เป็นต้น

๔. การมองปัญหาการพัฒนาสังคม หมายถึง หลักการมองว่าเมื่อมีการพัฒนาสังคมใน รูปแบบต่างๆ แล้ว ปัญหาจะเกิดจากสิ่งใดบ้าง เพื่อจะได้ระมัดระวังหรือหาทางป้องกันไว้ก่อน

๕. ผลเชิงลบของการพัฒนาสังคม หมายถึง ผลเสียหรือผลลบอันเกิดจากการพัฒนา สังคมทั้งที่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าและไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า

๖. กลวิธีการพัฒนาสังคม หมายถึง รูปแบบวิธีการในการพัฒนาที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น การพัฒนาแบบสมดุล, การพัฒนาแบบเชิงรุก, การพัฒนาแบบครบวงจร, การพัฒนาแบบไร้ณา สวนผสม, การพัฒนาแบบผู้นำพื้นบ้าน เป็นต้น

๗. การบำรุงรักษาสิ่งที่ได้พัฒนาขึ้นมาแล้ว หมายถึง สิ่งที่เป็นวัตถุหรือไม่ใช่วัตถุก็ตาม เมื่อพัฒนาขึ้นมาแล้ว มีการรักษาไว้ให้คงสภาพไว้ให้นานที่สุด

สรุปได้ว่า กลยุทธ์การพัฒนาสังคม คือกลวิธีการการเปลี่ยนแปลงที่ดีเพื่อให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพ อนามัย มีความพึงพอใจในชีวิตของตน และมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

๒.๓ สังคมชาวยุโรปในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๒.๓.๑ ข้อมูลทั่วไปของประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย มีชื่อทางการว่าสหพันธรัฐมาเลเซีย มีกัวลาลัมเปอร์เป็นเมืองหลวงและเมืองปุตراجายาเป็นเมืองราชการ มีสมเด็จพระราชาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำประเทศ ปกครองแบบสหพันธรัฐ แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๓ รัฐ และ ๓ ดินแดนสหพันธ์ โดยใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา บรรพบุรุษชาวมลายูมีหลักฐานว่าเป็นคนพื้นเมือง เริ่มแรกรับอารยธรรมอินเดียมาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๗ ในดินแดนที่เป็นรัฐเคดาห์ในปัจจุบัน มาเลเซียเคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๐๕๔ และได้รับเอกราชจากอังกฤษเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐^{๕๒}

ในยุคประวัติศาสตร์ตอนต้น มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน การรวมตัวกันอยู่ในหมู่บ้านเล็ก ๆ กระจุกกระจายอยู่ทางตอนเหนือของแหลมมลายูเมื่อประมาณ ๑,๕๐๐ ปีมาแล้ว โดยในช่วง ๑,๐๐๐ ปีแรก มีรายละเอียดไม่มากนักซึ่งเป็นการต่อยอดทางวิชาการจากการขุดค้นพบซาก

^{๕๒} สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ, หนังสือประกอบการเรียนรายวิชาเลือก สาระการพัฒนาสังคม รายวิชา เซอลามัต ดาตัง เคอ มาเลเซีย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันกศน.ภาคเหนือ), หน้า จ.

โบราณสถานและวัตถุอื่น ๆ และประวัติความเป็นมาในช่วงต่อจากนั้นจึงเป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักฐานจากแหล่งที่มาต่าง ๆ กันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นนัยสำคัญกับดินแดนแห่งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นพ่อค้าเชื้อชาติต่าง ๆ จากทางตะวันตกรวมถึงอินเดีย จีนและเพื่อนบ้าน เช่น อินโดนีเซียและ สยาม

บรรพบุรุษชาวมาเลย์ มีหลักฐานว่าเป็นคนพื้นเมือง เริ่มแรกรับอารยธรรมอินเดีย มาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๗ ในดินแดนที่เป็นรัฐเคดาห์ในปัจจุบันเพื่อเป็นสถานีการค้าทางบกเชื่อมระหว่าง ทะเลอันดามันกับทะเลจีนใต้ นับถือศาสนาฮินดู และพุทธนิกายเถรวาท ตามอิทธิพลอารยธรรมในยุค ของอาณาจักรศรีวิชัย (รุ่งเรืองในช่วงศตวรรษที่ ๗-๑๓) ที่มีอิทธิพลครอบคลุมถึงแคว้นอื่น ๆ ใกล้เคียง เคดาห์ ได้แก่ ลังกาสูกะ กลันตัน ตรังกานู และปาหัง ด้วยเช่นกัน การคุกคามของอาณาจักรมัชปาหิต (รุ่งเรืองในช่วงศตวรรษที่ ๑๓-๑๖)

ระหว่างปี ค.ศ.๑๓๖๐-๑๓๖๕ เป็นการทำลายล้างแคว้นต่าง ๆ ในคาบสมุทรมนี้แต่ ไม่ได้เข้าปกครองแต่อย่างใดแคว้นต่าง ๆ จึงเริ่มก่อตัวขึ้นใหม่อาทิเช่น ปี ค.ศ. ๑๓๓๖ มีการสถาปนา ราชวงศ์สุลต่านและนับถือศาสนาอิสลามของราชสำนักของเคดาห์ และกลุ่มอำนาจปกครองท้องถิ่น อื่น ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับเส้นทางการค้าในคาบสมุทรมนี้ จนถึงปีช่วงระยะเวลา ค.ศ. ๑๔๐๐- ๑๕๐๐ ราชสำนักภายใต้การนำของเจ้าชายปรเมศวร์และทายาทซึ่งเชื่อกันว่าอพยพจากภัยคุกคาม ของอาณาจักรมัชปาหิตมาจากเกาะเทมาเสก หรือสิงคโปร์ จึงได้สถาปนาราชวงศ์แห่งมะละกาและมีการ เปลี่ยนเป็นราชวงศ์สุลต่านนับถือศาสนาอิสลามในที่สุด ได้ก่อร่างสร้างชุมชนชาวประมงเล็ก ๆ เป็นจุดพักของเส้นทางการค้าทางทะเลโดยไม่ต้องใช้เส้นทางทางบกเช่นเดียวกับเทมาเสกเพื่อรองรับ กับขีดความสามารถของกองเรือการค้าของจีนที่เดินทางมาได้ไกลมากขึ้นและเสาะหาเส้นทางการค้า ใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามในเส้นทางสายไหม มะละกาจึงเกิดเป็นสถานีการค้าที่เจริญมั่งคั่งขึ้นอย่าง รวดเร็วทำการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับราชวงศ์หมิง (Ming) ของจีน จนกระทั่งปี ค.ศ.๑๕๑๑ กองเรือ โปรตุเกส

จึงเข้ายึดครองมะละกา ราชวงศ์สุลต่านมะละกาได้ถอยร่นไปตั้งชุมชนใกล้เคียง เพื่อต่อสู้กับโปรตุเกส แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จแต่อย่างใดตลอดช่วงระยะเวลากว่า ๑๐๐ ปีที่ โปรตุเกสครอบครองมะละกาเป็นฐานการค้าและต่อเนื่องมาอีก ๒๐๐ กว่าปี ระหว่างที่ดัตช์เข้ายึด มะละกาเป็นฐานการค้าต่อ (ระหว่างปี ค.ศ.๑๖๑๔-๑๘๒๕)

หลังการยึดครองสุมาตราเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านการค้าในช่องแคบมะ ละกา อิทธิพลวัฒนธรรมมลายูและอิสลามที่ถูกกดตันจากดัตช์ เช่น กลุ่มมินังกะเบาจากแคว้นอาจะ ในเกาะสุมาตราเหนือและกลุ่มบูกิส จากสุลาเวสีก็แผ่ขยายข้ามช่องแคบมะละกามาเกิดการขยายตัว เป็นศูนย์อำนาจของมลายูไปปรากฏอยู่ตามพื้นที่อื่น ๆ ในแหลมมลายูที่อิทธิพลดัตช์เข้าไม่ถึง เช่น ยะโฮร์ เประ ปาหัง ไทรบุรีหรือเคดาห์ สลังงอร์ ซึ่งในบางแห่งเป็นการตั้งราชวงศ์สุลต่านขึ้นใหม่โดยผู้สืบ เชื้อสายจากราชวงศ์มะละกาของเจ้าชายปรเมศวร์ เช่น ราชวงศ์เประและราชวงศ์ยะโฮร์ เป็นต้น ทราบจนกระทั่งอังกฤษได้แผ่อิทธิพลทางการค้าจากอินเดียมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเริ่มยึด ครองเกาะปีนังโดยการเข้าจากสุลต่านรัฐเคดาห์ ในปี ค.ศ.๑๗๘๖ และซื้อดินแดนบนแผ่นดินใหญ่ของ รัฐไทรบุรี หรือเคดาห์ที่อยู่ตรงข้ามกับเกาะปีนังโดยตั้งชื่อว่าจังหวัดเวลเลสลีและตั้งชื่อเกาะปีนังว่า เกาะปรินซ์ออฟเวลส์ (Prince of Wales Island) มีเมืองหลวงชื่อจอร์จทาวน์ (George Town) ได้มะ

ละจากดัตช์โดยการแลกกับดินแดนในสุมาตราในปี ค.ศ.๑๘๒๔ ยึดครองสิงคโปร์โดยการซื้อจากสุลต่านยะโฮร์ในปี ค.ศ.๑๘๒๖ และซื้อดินแดนที่เรียกว่า ดินดิงส์และหมู่เกาะต่าง ๆ ที่อยู่ในการปกครองของสุลต่านแห่งเประ ดินแดนเหล่านี้บริหารจัดการโดยบริษัทการค้าของอังกฤษในอินเดีย (East India Company) ซึ่งขึ้นกับผู้สำเร็จราชการในอินเดียโดยอังกฤษเรียกการบริหารการปกครองดินแดนเหล่านี้รวมกันว่า เขตจัดตั้งช่องแคบ สเตรทส์ เซ็ทเทิลเมนต์ (Straits Settlement) โดยเมื่อรัฐบาลอังกฤษได้เลิกกิจการของบริษัทอินเดียตะวันออกในปี ค.ศ.๑๘๕๘ ได้โอนดินแดนเหล่านี้มาเป็นของรัฐบาลอังกฤษมีข้าหลวงใหญ่ชาวอังกฤษเป็นผู้สำเร็จราชการโดยตรง และสถาปนาเกาะสิงคโปร์เป็นเมืองหลวง นอกจากนี้ในปี ค.ศ.๑๘๙๕ อังกฤษได้สนับสนุนการก่อตั้งการบริหารราชการเป็นสมาพันธรัฐมลายา (Federated Malaya States) ภายใต้ความคุ้มครองของอังกฤษ ประกอบด้วยรัฐเประ เซลังอร์ เนกรีเซมบิลัน และปาหัง โดยอังกฤษส่งข้าหลวงใหญ่ (Resident) มาเป็นที่ปรึกษาในราชสำนักของสุลต่านที่ยังคงสิทธิ์การปกครองภายใน แต่ละรัฐ อังกฤษได้เข้าครอบงำและครอบครองรัฐซาบাহ^{๕๓}

ซาราวัก บรูไน และเมืองลาบวนในเกาะบอร์เนียวในลักษณะเดียวกันตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๔๒ ต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๐๔ หรือ พ.ศ.๒๔๔๗ สยามได้มอบสิทธิการปกครองรัฐเคดาห์ เปอร์ลิส กลันตัน และตรังกานู ให้แก่อังกฤษ ซึ่งได้ส่งที่ปรึกษามาดูแล และในปี ค.ศ.๑๙๑๔ รัฐยะโฮร์ ก็เข้ามารวมอยู่ในกลุ่มนี้ แต่กลุ่มห้ารัฐนี้ไม่ได้เข้าร่วมกับสมาพันธรัฐมลายาเรียกกลุ่มห้ารัฐนี้ว่ารัฐนอกสมาพันธ์ (Unfederated States)

ในระหว่างสงครามมหาเอเซียบูรพา ญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองมลายูและเกาะบอร์เนียว ในระหว่างปี ค.ศ.๑๙๔๒ จนสงครามยุติในปี ค.ศ.๑๙๔๕ อังกฤษจึงได้สิทธิ์ปกครองดั้งเดิมโดยจัดตั้งเป็นการปกครองในรูปสหภาพมลายัน (Malayan Union) โดยสิงคโปร์ ซาบাহ และซาราวัก เป็นดินแดนที่มีสิทธิปกครองตนเองอยู่ในความควบคุมของอังกฤษทั้งนี้ตั้งแต่ก่อนสงครามมหาเอเซียบูรพา ได้มีการกระตุ้นแรงจูงใจเรื่องเชื้อชาติมาเลย์จากหลายองค์การทำให้เกิดกระแสชาตินิยมรุนแรงขึ้น ในปี ค.ศ.๑๙๔๖ ได้มีการตั้งพรรคอัมโน (United Malays National Organization - UMNO) เพื่อเป็นหัวหอกในการต่อสู้ให้ได้อิสระภาพของประเทศ

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๐ หรือ ค.ศ.๑๙๕๗ มลายูก็ได้รับเอกราชจากอังกฤษ เรียกชื่อประเทศว่าสหพันธรัฐมลายา ต่อมาในปี ค.ศ.๑๙๖๓ เมื่อสิงคโปร์ ซาบাহ และซาราวัก เข้ามารวมอยู่ในสหพันธรัฐมีการเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสหพันธรัฐมาเลเซีย

สิงคโปร์ (Singapore) ตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๕๙ สิงคโปร์เป็นดินแดนที่มีสิทธิปกครองตนเอง อยู่ในความควบคุมของอังกฤษในด้านการต่างประเทศ และด้านการทหาร มีประมุขเรียกว่า ย่างดีเปอร์ตวน นครา (Yang - di Pertuan Negara) และในปี ค.ศ.๑๙๖๓ ได้เข้าร่วมเป็นรัฐหนึ่งในสหพันธรัฐมาเลเซียแต่ในที่สุดได้แยกตัวเป็นประเทศสิงคโปร์เมื่อปี ค.ศ.๑๙๖๕

^{๕๓} สถาบันพัฒนาการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ, หนังสือประกอบกรเรียนรายวิชาเลือก สารการพัฒนาลังคม รายวิชา เซอลามัต ดาตัง เคอ มาเลเซีย, หน้า ๔ - ๖.

ซาบাহ์ (Sabah) หรือบอร์เนียวเหนือ อยู่เหนือสุดของเกาะบอร์เนียวเหนือ บริษัทบอร์เนียวเหนือของอังกฤษได้ปกครองดินแดนส่วนนี้มาตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๘๘๑ และได้รับสิทธิปกครองตนเอง เมื่อปี ค.ศ.๑๙๖๓ และ เข้าร่วมเป็นรัฐหนึ่งของสหพันธรัฐมาเลเซีย

ซาราวัก (Sarawak) เป็นดินแดนที่ทอดยาวไปตามชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของเกาะบอร์เนียวประมาณ ๘๐๐ กิโลเมตร ประชากรของซาราวัก ประกอบด้วย ชนพื้นเมืองดั้งเดิมหลากหลายเผ่า สุลต่านแห่งบรูไนได้ยกดินแดนส่วนนี้ให้แก่ เซอร์ เจมส์ บรูค (Sir James Brooke) นักเดินเรือชาวอังกฤษ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๔๒ ตระกูลบรูคได้ปกครองดินแดนนี้ติดต่อกันมาจนถึงปี ค.ศ. ๑๙๔๑ เมื่อญี่ปุ่นยกกำลังเข้ายึดครองในสงครามมหาเอเชียบูรพา หลังสงครามซาราวักตกอยู่ในฐานะเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๖ จนได้รับสิทธิปกครองตนเอง เมื่อปี ค.ศ.๑๙๖๓ และเข้าร่วมเป็นรัฐหนึ่งของสหพันธรัฐมาเลเซียการรวมตัวเข้าเป็นสังคมประเทศภายใต้การปกครองเดียวกันของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างของวิถีการดำเนินชีวิตก่อให้เกิดปัญหากระทบกระทั่งกันระหว่างชาติพันธุ์มาเลย์และจีนส่วนใหญ่เนื่องมาจากความไม่สมดุลทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและความเสมอภาคในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของพลเมือง ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงหลังการเลือกตั้งทั่วไปจนถึงขั้นเกิดการจลาจลและปะทะกันเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๖๙ เกิดการนองเลือดและมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนรัฐบาลต้องประกาศใช้มาตรการปิด

สมัยสภาเป็นเวลา ๒๒ เดือน และในปี ค.ศ. ๑๙๗๑ เริ่มกำหนดใช้ข้อบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ ที่เอื้อสิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่ชาวมาเลย์และชาติพันธุ์ดั้งเดิมอื่น ๆ ในนามภุมิบุตร (bumiputra) เช่นการรับเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา การจ้างงาน การให้เงินอุดหนุนเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย ฯลฯ เพื่อกระตุ้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มการมีส่วนร่วมของภุมิบุตรในภาคเศรษฐกิจชั้นนำ ยกฐานะฐานะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจของชาวมาเลย์ให้ทัดเทียมกับชาวจีนตลอดจนถึงการประกาศให้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการภาษาเดียวนอกจากนี้แล้วปัญหาภายในเกี่ยวกับกลุ่มผู้ฝักใฝ่ระบอบพรรคคอมมิวนิสต์ที่ดำเนินกิจกรรมต่อต้านรัฐบาลโดยกระแสมความนิยมเริ่มมาตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ.๑๙๓๐ ระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพากลุ่มชาวจีนรวมตัวกันเพื่อต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่น และยังคงอยู่ภายหลังสงครามในรูปแบบของพรรคคอมมิวนิสต์มลายาต่อต้านอังกฤษที่กลับเข้ามาปกครองมีการบ่อนทำลายรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนรัฐบาลต้องใช้มาตรการกักอัยการศึกษาระหว่างค.ศ.๑๙๔๘-๑๙๖๐ แต่การต่อต้านบ่อนทำลายก่อการร้ายยังคงดำเนินต่อไป จากนั้นจึงค่อย ๆ เสื่อมถอยไปจากผลกระทบจากมาตรการของรัฐบาลภายหลังเหตุจลาจลครั้งใหญ่ในปี ค.ศ. ๑๙๖๙ และกระแสเสื่อมความนิยมคอมมิวนิสต์ในโลกจนในที่สุดมีการลงนามสัญญาสันติภาพกับรัฐบาลมาเลเซีย ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ พรรคคอมมิวนิสต์มลายาจึงล่มสลายไป

๒.๓.๒ รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

เปอร์ลิส^{๔๔} หรือเดิมสะกดว่า ปลิส หรือ เปอร์ลิส (มลายู: Perlis, ยาวี: **فرليس**) มีชื่อเต็มคือ เปอร์ลิสอินเดอรากายัง (มลายู: Perlis Indera Kayangan; ยาวี: **فرليس ايندرا كاينغن**) เป็นรัฐที่เล็กที่สุดในมาเลเซีย อยู่ทางตอนเหนือสุดของมาเลเซียตะวันตก และติดชายแดนประเทศไทย

^{๔๔} Laporan Kiraan Permulaan. **Jabatan Perangkaan Malaysia**. (๒๐๑๐). p. ๒๗

ประชากรของรัฐมีจำนวน ๒๔๖,๐๐๐ คน ในปี ๒๕๕๘ ในจำนวนนี้เป็นชาวมลายู ประมาณ ๑๙๑,๘๘๐ คน หรือร้อยละ ๗๘, ชาวจีน ๔๑,๘๒๐ คน หรือร้อยละ ๑๗ ที่เหลือเป็นชาว อินเดีย และอื่น ๆ ๑๒,๓๐๐ คน เมืองหลวงของรัฐเปอร์ลิส คือ กางะห์ เมืองที่เป็นที่ประทับของเจ้าผู้ ครองนครคืออาเรา นอกจากนี้เมืองการค้าสำคัญบริเวณชายไทย-มาเลเซียคือปาดังเบซาร์ ส่วนเมือง ทำของรัฐซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองของรัฐคือกัวลาเปอร์ลิส^{๕๕}

เปอร์ลิสเดิมเป็นส่วนหนึ่งของเมืองไทรบุรี แม้ว่าบางครั้งจะอยู่ภายใต้การปกครอง ของสยามหรืออะจะห์ก็ตาม หลังจากสยามปราบไทรบุรีได้ในปี พ.ศ. ๒๓๖๔ (ค.ศ. ๑๘๒๑) อังกฤษก็ รู้สึกว่าผลประโยชน์ของตนในเมืองประจักษ์กุกคาม

ผลทำให้ในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๖) เกิดข้อตกลงระหว่างสยามและสองรัฐ มลายูในนามของเจ้าผู้ครองนคร ในสนธิสัญญาเบอร์นีได้เนรเทศสุลต่านอาห์มัด ตาจูดดิน ออกจาก ตำแหน่งเจ้าผู้ครองนครไทรบุรี ไม่สามารถกลับเข้ามาปกครองได้อีกจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๓๘๕ (ค.ศ. ๑๘๔๒) โดยยอมรับอำนาจของสยามในที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม จากความไม่ไว้วางใจของสยามในตัวเจ้าผู้ครองนคร ทำให้สยาม แยกไทรบุรีออกเป็นสี่ส่วนขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สตุล เปอร์ลิส ไทรบุรี และกูบังปาสุ

ชัยยิด ฮุสเซน ญะมาลุลลัลล์ ผู้มีพื้นเพมาจากอำเภอจะนะจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็น หลานของสุลต่านไทรบุรี ได้กลายเป็นรายาองค์แรกของเมืองเปอร์ลิส ผู้สืบสกุลของรายาองค์นี้ยังคง ปกครองเปอร์ลิส แต่เป็นในฐานะรายา แทนที่ฐานะสุลต่าน

ต่อมา สนธิสัญญาอังกฤษ-สยาม พ.ศ. ๒๔๕๒ บังคับให้สยามต้องสละเมืองเปอร์ ลิสให้กับอังกฤษ พร้อม ๆ กับเมืองไทรบุรี เมืองกลันตัน และเมืองตรังกานู โดยอังกฤษได้แต่งตั้งผู้แทน ของอังกฤษขึ้นในเมืองอาเรา

เศรษฐกิจของรัฐส่วนใหญ่เป็นด้านเกษตรกรรม เช่น ข้าว น้ำตาล และการประมง เป็นสำคัญ ส่วนด้านอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก

ชาวรัฐเปอร์ลิส นับถือศาสนาตามลำดับดังต่อไปนี้ อิสลาม ร้อยละ ๘๗.๙ พุทธ ร้อยละ ๑๐ ฮินดู ร้อยละ ๐.๘ คริสต์ ร้อยละ ๐.๖ ศาสนาพื้นบ้านของจีน ร้อยละ ๐.๒ ไม่มีศาสนา ร้อยละ ๐.๒

๒.๓.๓ สังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

ข้อมูลพื้นฐานประชากร ประเทศมาเลเซียมีประชากรอาศัยอยู่ร่วมกันหลากหลาย เชื้อชาติ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ประมาณร้อยละ ๖๑ เป็นชาวมลายูโดยกำเนิด (ชาว มุสลิม) ส่วนที่เหลือจะเป็นลูกครึ่งหลากหลายเชื้อชาติอาศัยรวมเป็นชุมชนอยู่ตามรัฐต่าง ๆ เช่น ลูกครึ่งชาวโปรตุเกส-มลายู ฮอลันดา อังกฤษ จะอาศัยอยู่ในรัฐมะละกา ลูกครึ่งชาวจีน-มลายูมีชุมชน อยู่ในรัฐมะละกาและปีนัง และมีประชากรประมาณ ๓๐.๔ ล้านคน

^{๕๕} ข้อมูลทั่วไปของรัฐในมาเลเซียเฉพาะพื้นที่ IMT-GT, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://www.cmgtfthailand.psu.ac.th/images/malaysia/state/perlis.pdf.pdf> [๒๐ มีนาคม ๒๕๕๙]

สังคมในมาเลเซียเป็นลักษณะ Multi-Cultural Society และได้รับการขนานนามว่าเป็น Mini Asia เนื่องจากเป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ซึ่งประเทศมาเลเซียมีประชากรมากกว่า 30 ล้านคน ประกอบไปด้วย เชื้อชาติมาเลย์, จีน และ อินเดีย อีกทั้งยังมีเชื้อชาติอื่น ๆ ผสมอยู่ ซึ่งเป็นอิสลาม (ร้อยละ ๖๑) พุทธ (ร้อยละ ๒๐) และคริสต์ (ร้อยละ ๙) ฮินดู (ร้อยละ ๖)

ภาษาทางการหรือภาษาราชการ คือ ภาษามาเลย์ แต่ภาษาอื่นที่นิยมใช้คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาพื้นเมือง

ในประเทศมาเลเซียการแต่งกายในรัฐเมืองหลวงอย่างสลังอร์นั้น ผู้หญิงส่วนใหญ่จะแต่งตัวชุดไปรเวทเหมือนคนไทย แต่ในภาพรวมผู้หญิงในมาเลเซียก็ยังนิยมแต่งกายด้วยชุดประจำศาสนาอิสลาม โดยจะมีผ้าคลุมศีรษะและนุ่งห่มมิดชิด (ชุดประจำชาติเรียกว่า tudang) แต่ถ้าเป็นสาวจีนก็จะเห็นว่าแต่งชุดไปรเวทธรรมดา ในขณะที่บางรัฐที่ห่างไกลจากเมืองหลวงส่วนใหญ่แล้วก็จะแต่งชุดประจำชาติกัน

๒.๓.๓.๑ ข้อมูลพื้นฐานประชากร ของรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีพื้นที่ประมาณ ๐.๘ พันตร.กม. ประชากรประมาณ ๒๔๖,๐๐๐ คน อยู่ทางเหนือสุดของมาเลเซีย มี อาณาเขตติดกับชายแดนไทยด้านจังหวัดสงขลาและสตูล รัฐเปอร์ลิส มี Kangar เป็นเมืองหลวง ส่วนเมือง Arau เป็นที่ประทับ ของเชื้อพระวงศ์และองค์ประมุขของรัฐ Kuala Perlis เป็นเมืองทางเข้าออกสู่เกาะลังกาวิ (Langkawi Island) ซึ่งเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวและประมงที่น่าสนใจ ปะดังเบซาร์(Padang Besar) เป็นเมืองชายแดนติดกับประเทศไทย เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้า ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากที่สุด ผลผลิตสำคัญของรัฐ ได้แก่ ข้าว ผลไม้ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์จากไม้ เป็นต้น^{๕๖}

เป็นรัฐที่เล็กที่สุดของประเทศ สิ่งที่น่าสนใจของรรัฐนี้ คือ ความสงบ ที่สดชื่นแจ่มใส ห่างไกลจากชีวิตในกรุงที่แสนวุ่นวาย เศรษฐกิจ ที่สำคัญของรัฐคือ การทำไร่ นา และการประมง เนื่องจากรัฐนี้อยู่ติดกับประเทศไทย และมีความเชื่อมโยง ทางประวัติศาสตร์กับไทยมานานปี จึงมี พลเมืองในรัฐรับเอาขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาไทยมาใช้กัน

ชุมชนที่มีชาวสยามอาศัยอยู่มากที่สุดในพื้นที่ ๔ รัฐนี้ ประกอบด้วย หมู่บ้านปลายระไม (Titi Akar) ตำบลปาตังเกอร์เบา (Padang Kerbau) อำเภอบันดิง (Pendang) รัฐเคดาห์ หรือไทรบุรี (Kedah) หมู่บ้านยาหวิ (Jejawi) ตำบลอาเรอ (Arau) อำเภอกังงา (Kangar) รัฐเปอร์ลิส (Perlis) หมู่บ้านยุงเกอ (Jubakar) ตำบล ยูบากา ดารัด (Jubakar Darat) อำเภอตุมปัด (Tumpat) รัฐกลันตัน (Kelantan) และหมู่บ้านเปอะเกียง (Pak Kiang) ตำบลกลวง (Keluang) อำเภอบอสุต (Besut) รัฐตรังกานู (Terengganu)

๒.๓.๓.๒ ด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociology and Culture)

ชุมชนชาวสยามในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย มักอยู่อาศัยร่วมกันแบบครอบครัวขยาย ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง โดยทั่วไปชาวสยามนิยมปลูกฝัง

^{๕๖} ข้อมูลประเทศมาเลเซีย, [ออนไลน์] แหล่งข้อมูล : <http://www.educatepark.com/> [๒๐ มีนาคม ๒๕๕๙]

ให้ลูกหลานต้องหรือแต่งงานกับกลุ่มชาวสยามด้วยกันเอง จึงมีความเป็นเครือญาติกันเกือบทั้งชุมชน หรือมีต้นตระกูลเดียวกัน รวมถึงมีความผูกพันในระบบอุปถัมภ์ มีการผูกสัมพันธ์ทางใจที่แสดงออก โดยการนับถือกันเสมือนญาติโดยสายโลหิต ที่เรียกว่า พ่อยก แม่ยก พี่ยก น้องยก และเนื่องจาก บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของชาวสยามมักตั้งอยู่กระจายไปตามเรือกสวนไร่นา และไม่นิยมทำรั้วบ้าน ทำให้แต่ละครอบครัวภายในชุมชนจะมีความใกล้ชิดผูกพันและรู้จักกันเป็นอย่างดี นอกจากนี้

ชาวสยามส่วนใหญ่ยังมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งส่วนหนึ่ง เนื่องมาจากการอพยพโยกย้ายในอดีตที่ประเทศไทยและพื้นที่ทั้ง ๔ รัฐของมาเลเซียยังเป็นผืนเดียวกัน ก่อนถูกถ่ายโอนไปและกำหนดเขตแดนอย่างชัดเจน รวมถึงการอพยพโยกย้ายเพื่อแต่งงานและทำมาหากินของผู้คน ทำให้ในปัจจุบันชาวสยามยังมีสัมพันธ์ทางเครือญาติกับคนในประเทศไทยและยังคงไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ

ในอดีต ชาวสยามมีโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนเมื่อบวชเรียนหรือเป็นโยมวัด โดยเรียนหนังสือกับพระสงฆ์ต่อมาเมื่อมีการตั้งโรงเรียนสอนภาษาไทยขึ้นในวัดของชุมชนโดยมีพระสงฆ์หรือครูอาสาสมัครมาเป็นผู้สอนจึงทำให้ชาวสยามได้เรียนรู้การอ่านเขียนภาษาไทยมากขึ้น

ทั้งนี้ พื้นฐานความศรัทธาที่ชาวสยามมีต่อสถาบันศาสนาทำให้พระสงฆ์ในชุมชนถือเป็นผู้นำทางธรรม คนเฒ่า คนแก่ในชุมชนได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำทางโลก มีผู้นำทางจิตวิญญาณ เช่น ครูหมอและศิลปินพื้นบ้าน และมีผู้นำอย่างเป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้านทั้งนี้ วิถีชีวิตของชาวสยาม ยังคงมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิม ทั้งความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และอำนาจไสยศาสตร์เร้นลับผสมผสานกับความเชื่อทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ โดยพิธีกรรมส่วนใหญ่ของชาวสยามมักมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาและผูกติดอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

๒.๓.๓.๓ ด้านเศรษฐกิจ (Economy)

ตั้งแต่สมัยอาณานิคม การส่งออกดีบุก ยางพารา และน้ำมันปาล์มก็เป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมาเลเซียมาโดยตลอด ขณะที่รัฐเคดาห์เป็นแหล่งผลิตข้าวที่ใหญ่ที่สุดของมาเลเซีย ต่อมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและนโยบายพัฒนารัฐเคดาห์ให้เป็นรัฐอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับรัฐเปอร์ลิส ที่เดิมเป็นรัฐเกษตรกรรมและต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงให้พัฒนาเป็นภาคอุตสาหกรรม ส่วนรัฐกลันตันจัดอยู่ในกลุ่มรัฐที่ยากจนที่สุดในบรรดารัฐต่างๆ ของมาเลเซีย เพราะเป็นรัฐที่ประกอบกิจการเกษตรเป็นส่วนใหญ่มากแต่เดิม ภาคเหนือของรัฐกลันตันมีการปลูกข้าวและทำสวนยางเป็นส่วนใหญ่ทางภาคใต้มีการปลูกยางพาราและน้ำมันปาล์ม ขณะที่รัฐตรังกานูแต่เดิมเคยจัดอยู่ในกลุ่มรัฐที่ยากจน เช่นกัน แต่การค้นพบน้ำมันและก๊าซในชายฝั่งเมื่อปี ๑๙๗๔ (พ.ศ. ๒๕๑๗) ทำให้อุตสาหกรรมปิโตรเลียมและก๊าซกลายเป็นอุตสาหกรรมหลักในตรังกานู ทั้งนี้ ชาวสยามส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อยู่ติดพื้นที่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และมีระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพด้วยการทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ปลูกผัก และทำไร่ยาสูบ และชาวสยาม อีกจำนวนหนึ่งยังนิยมประกอบอาชีพอิสระของตัวเองรับจ้างเป็นพนักงานในบริษัทห้างร้านหรือค้าขายปลีก รวมถึงรับราชการ เป็นต้น

๒.๓.๓.๔ ด้านการเมืองการปกครอง (Politics)

ประเทศมาเลเซียมีระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ใช้ระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ มีทั้งรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหพันธรัฐ (Federal Government) และรัฐบาลแห่งรัฐ (State Government) ของแต่ละรัฐ โดยมีสมเด็จพระราชาธิบดี (Yang di-Pertuan Agong) เป็นประมุขของประเทศที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันประเทศมาเลเซียอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลกลางที่เป็นกลุ่มพรรค BN (Barisan Nasional) โดยรัฐเคดาห์ รัฐตรังกานู และรัฐเปอร์ลิส อยู่ภายใต้การปกครองของพรรค BN (Barisan Nasional) และรัฐกลันตันอยู่ภายใต้การปกครองของพรรค PAS (Islamic Party of Malaysia) ในฐานะรัฐบาลของรัฐ (State Government) โดยในระบบการเมืองการปกครองของรัฐบาลกลางมาเลเซียมีผู้แทนที่สำคัญ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Ahli Parlimen) และสมาชิกวุฒิสภา (Senator) ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาส่วนหนึ่งจะเป็นตัวแทนของชนกลุ่มน้อยในประเทศมาเลเซีย เช่น กลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิม (Orang Asli) รวมทั้งชาวสยาม ก็มีตัวแทนที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา อาทิ คุณเจริญ อินทราชาติ อดีตประธานสมาคมคนสยามมาเลเซีย ต่อมาคือ คุณชิวชุน เอ็มอัมไพ (Siw Chun a/p Eam) อดีตรองประธานสมาคมคนสยามมาเลเซียและที่ปรึกษาของมุขมนตรีแห่งรัฐเปอร์ลิส และปัจจุบันคือ ดาโต๊ะบุญเสริม สุวรรณมณี (Boonsom a/l Inong) ดำรงตำแหน่งระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๙

ส่วนในระบบการเมืองการปกครองของรัฐบาลแห่งรัฐที่มีคณะมนตรีบริหารรัฐหรือสภาผู้บริหารรัฐบาลท้องถิ่นแห่งรัฐ (State Executive Councillor: EXCO / Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri) เป็นผู้บริหารระดับรัฐนั้น เนื่องจากในจำนวนรัฐเคดาห์ประกอบไปด้วยหลากหลายชาติพันธุ์ โดยมีชาวสยามอาศัยอยู่มากที่สุด

เมื่อเทียบกับชาวสยามในรัฐอื่นๆ การปกครองระดับรัฐของเคดาห์จึงมีคณะมนตรีบริหารรัฐที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องศาสนา เรื่องการโยธา เรื่องการท่องเที่ยวและมรดก และเรื่องเกี่ยวกับชาวสยาม (Pengerusi Jawatankuasa Agama, Kerja Raya, Pelancongan dan Warisan, Hal Ehwal Masyarakat Siam) คือ YB Dato Haji Mohd Rawi Bin Haji Abdul Hamid (ดาโต๊ะราวี) ในขณะที่รูปแบบการเมืองการปกครองในชุมชนของมาเลเซียจะมีกำนันหรือ Penghulu ซึ่งถือเป็นข้าราชการประจำของรัฐต่างๆ ที่จะดำรงตำแหน่งอยู่ในตำบล (Mukim) นั้นๆ ตามวาระ และอาจย้ายไปประจำตำบลอื่นภายในรัฐนั้น ส่วนผู้ใหญ่บ้านจะได้รับการแต่งตั้งโดยการเสนอชื่อจากพรรคการเมืองที่ปกครองรัฐนั้นๆ โดยในเคดาห์และเปอร์ลิสเรียกว่า Ketua Kampong ส่วนในกลันตันเรียกว่า Tok Penghulu ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจะทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้านหรือชื่อเต็มคือ

คณะกรรมการการพัฒนาและความปลอดภัยหมู่บ้าน (Jawatan Kuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung: JKKK) ทั้งนี้ ภายใต้อาณัติสัมพันธทางการทูตระหว่างประเทศมาเลเซียและประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง และสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองโกตาบารู ยังมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการดำรงอยู่ของชาวสยามในมาเลเซีย

๒.๓.๓.๕ ด้านการสื่อสาร (Communication)

๑. สื่อบุคคล (Personal media)

สื่อบุคคลในชุมชนที่มีบทบาทในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวสยาม ประกอบด้วยพระสงฆ์ คนเฒ่าคนแก่ในชุมชน ครูหมอและศิลปินพื้นบ้านรวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน โดยพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางธรรมและเป็นผู้นำในพิธีกรรมทางศาสนา ดำรงตนเป็นศูนย์รวมและที่พึ่งทางจิตใจของสมาชิกในชุมชน ส่วนคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนซึ่งเป็นผู้นำทางโลกก็ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ในมิติวัฒนธรรมของชุมชนและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกหลานและยังเป็นผู้นำในระดับครอบครัวหรือเครือญาติในระบบอาวุโส ในขณะที่ครู หมอและศิลปินพื้นบ้านซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณก็ทำหน้าที่ในการสืบสานและสะท้อนคุณค่าของวัฒนธรรมด้วยจิตวิญญาณผ่านเครื่องมือทางวัฒนธรรมต่างๆ และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการของชุมชนก็มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการชุมชนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของสมาชิกในชุมชนและคนนอกชุมชนในระดับสังคมส่วนรวม

๒. สื่อพื้นบ้าน (Traditional media)

รูปแบบสื่อที่เป็นพิธีกรรม เช่น โนราโรงครู โดยในเดือนหกของทุกปี ส่วนรูปแบบสื่อที่เป็นการแสดง เช่น หนังตะลุง การรำไทย การรำวง การละเล่นกลองยาวของชาวสยาม และรูปแบบสื่อที่เป็นวัตถุ เช่น ศิลปกรรม หรือสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างในวัดประจำหมู่บ้านหรือวัดไทยในประเทศมาเลเซีย ได้แก่ โบสถ์ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น

๓. สื่อเฉพาะกิจ (Specialized media)

การเรียนการสอนภาษาไทยภายในวัดของชาวสยามใช้หนังสือในโครงการผลิตหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในประเทศมาเลเซียเป็นสื่อการเรียนรวมถึงกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่โรงเรียนสอนภาษาไทยจัดขึ้นในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันเด็ก วันพ่อ และวันแม่ ก็เป็นสื่อนำการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ชาวสยามนิยมใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่จะจัดขึ้นในชุมชน เช่น ป้ายประกาศที่ติดอยู่ตามร้านค้า บริเวณวัดหรือบอร์ดติดป้ายประกาศประจำหมู่บ้านโดยมีข้อความเป็นภาษาไทย ภาษาจีน และภาษามลายูและชาวสยามยังนิยมจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อบันทึกเรื่องราวที่สำคัญหรือน่าสนใจที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยนำหลักธรรมในพุทธศาสนามาจัดพิมพ์เผยแพร่ หรือมีการจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสต่างๆ เช่น จัดทำหนังสืออนุสรณ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระสังฆาธิการ หนังสือที่ระลึกในงานฉลองอุโบสถ และเอกสารบันทึกเกี่ยวกับมรดกของวัด เป็นต้น

๔. สื่อมวลชน (Mass Media)

ชาวสยามเปิดรับสื่อชนิดต่างๆ ของประเทศมาเลเซียทั้งจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เพื่อติดตามข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศ โดยสำหรับเยาวชนการเปิดรับสื่อชนิดต่างๆ ของประเทศมาเลเซีย ทั้งจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ยังเป็นการเรียนรู้ภาษาราชการของประเทศมาเลเซียในระดับสูงควบคู่กันไปด้วยขณะเดียวกันก็นิยมเปิดรับสื่อต่างๆ จากประเทศไทย เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ โดยนิยมติดตามละครโทรทัศน์ไทย ฟังเพลงจากคลื่นวิทยุไทยติดตามผลงานศิลปินนักร้องที่ชื่นชอบของไทย อ่านหนังสือ หรือนิตยสารจากประเทศไทยที่วางขายบริเวณด่านชายแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ ชาวสยามส่วนหนึ่งที่ทำงานในองค์กรสื่อสารมวลชน ก็ถือเป็น

ช่องทางการสื่อสารหรือกระบอกเสียงที่สำคัญของชุมชนชาวสยามเนื่องจากสามารถถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของชุมชนออกไปสู่สังคมในวงกว้างได้

๕. สื่อใหม่ (New media)

ชาวสยามส่วนหนึ่งนิยมติดต่อสื่อสารผ่านสื่อใหม่ต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook) แอปพลิเคชัน Whatapps ในมือถือ เว็บไซต์ (Website) เป็นต้น ซึ่งส่วนมากเป็นการสร้างความร่วมมือและรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อติดต่อสื่อสารและเพื่อพิทักษ์สิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น สโมสรข้าราชการมาเลเซียเชื้อสายไทย (Kelab Siam Sektor Awam: KESSA) ใช้สื่อออนไลน์ เฟซบุ๊ก (Facebook) ในการรวมกลุ่มสมาชิก หรือเครือข่ายกลุ่มรวมไทย (Ruam Thai) ที่ใช้เว็บไซต์ (Website) เพื่อติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและแจ้งข่าวสารการจัดกิจกรรมของกลุ่ม เป็นต้น

๖. เครือข่ายการสื่อสาร (Communication network)

เครือข่ายการสื่อสารภายในชุมชน ในรูปแบบของการ “กินงาน” “แกงเวียน” “คร้ววัด” และ “สวัสดิการชุมชน” เครือข่ายการสื่อสารระหว่างชุมชน ในเรื่อง กิจการของสงฆ์และกิจการของวัด รวมถึงเครือข่ายการสื่อสารของสมาคมและกลุ่มต่างๆ ของชาวสยามและเครือข่ายการสื่อสารภายนอกชุมชนที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวสยามและคนไทยในประเทศไทยหรือชาติพันธุ์อื่นๆ

๒.๓.๓.๖ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามที่ผ่านมาแปรภายใต้เงื่อนไขของความสัมพันธ์

อัตลักษณ์เป็นยุทธวิธีในการจัดวางตนเองในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทเงื่อนไขและสถานการณ์ต่างๆ ในฐานะของเครื่องมือในการจัดการองค์กรและประสานความสัมพันธ์ทางสังคม หากการก้าวข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์สมาชิกของกลุ่มก็อาจเลือกใช้อัตลักษณ์แบบหนึ่งในการแสดงตัวตนกับคนกลุ่มหนึ่งหรืออาจเลือกเน้นอัตลักษณ์

อีกอย่างหนึ่งเมื่อแสดงตัวตนกับคนอีกกลุ่ม ขณะเดียวกันอัตลักษณ์หนึ่งๆ ก็อาจถูกตีความหรือให้คุณค่าแตกต่างกันระหว่างคนที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันและคนนอกวัฒนธรรม ดังนั้น ในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มจึงให้ความสำคัญกับการประกอบสร้างและการผลิตซ้ำคุณลักษณะทางวัฒนธรรมเพื่อปกป้องพรมแดนทางชาติพันธุ์อย่างเป็นพลวัต ทั้งในรูปแบบของการตีความ การต่อรอง และการตอบโต้ต่อสถานการณ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์ต้องเผชิญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมโลกเข้าด้วยกัน โดยมีปัจจัยสำคัญคือการปฏิวัติระบบการสื่อสารที่ทำให้พื้นที่ที่ถูกขังยอให้หดแคบลง ขณะที่เวลาถูกเร่งให้หมุนเร็วขึ้น จนเกิดการหลอมละลายมิติพื้นที่และเวลาเข้าด้วยกัน รวมถึงเกิดการหุบยืมและผสมผสานทางวัฒนธรรมที่สลับซับซ้อนและหลากหลายการผลิตของระบบทุนนิยมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เรื่องเวลาและสถานที่ ไม่เพียงผลจากการผลิตและการบริโภคที่มีต่อตลาดโลกในระบบเศรษฐกิจแต่รวมถึงพลวัตทางวัฒนธรรม ที่โลกาภิวัตน์เป็นพลังกระตุ้นให้เกิดการทบทวนการนิยามอัตลักษณ์ของตนและกลุ่ม ปลูกจิตสำนึกท้องถิ่นนิยมอันเป็นพลังของการสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน พื้นที่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อจิตสำนึก

ทำให้เกิดการทบทวนตำแหน่งแห่งที่ของตัวตน เกิดการสร้างความหมายใหม่แก่อัตลักษณ์ อัตลักษณ์ จึงถูกรื้อถอนและประกอบสร้างขึ้นมาใหม่โดยปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขแวดล้อมและบริบท

ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ภายใต้อิทธิพลของลัทธิชาตินิยมมีการจำแนก แยกแยะกลุ่มคนออกเป็นชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย (Minority group) ตามลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทำให้วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยอย่างชาติพันธุ์ชาวสยามในมาเลเซียมีลักษณะของการผสมผสานชาติพันธุ์เดิมกับวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของรัฐ ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ^{๕๗} แสดงทัศนะไว้ว่า วัฒนธรรมย่อยที่ดำรงอยู่ในโครงสร้างลำดับชั้นของอำนาจที่แตกต่างกัน (Hierarchical power structure) มีลักษณะของการใช้อำนาจครอบงำ (Domination, exploitation, manipulation) ที่วัฒนธรรมหลักกระทำต่อวัฒนธรรมย่อย แต่อีกด้านหนึ่งก็หมายถึง การตอบโต้ต่อรอง ที่วัฒนธรรมย่อยมีต่อวัฒนธรรมหลักเพื่อการดำรงอยู่และการสืบทอดด้วย เช่น การธำรงรักษามโนราห์ (Menora) หรือโนราแขกในชุมชนชาวสยาม ซึ่งมีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนเพื่อสืบทอด ประเพณีวัฒนธรรมไว้ในชุมชน โดยการเปิดพื้นที่ของชุมชนให้ผู้คนที่สนใจมาร่วมเรียนรู้และฝึกฝนการรำโนราห์ที่มีการขับบทสลับกันไปทั้งภาษาไทยและภาษามลายูจากศิลปินหรือผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน หรือการจัดแสดงหนังตะลุง (Wayang kulit) ในพื้นที่ของชุมชนโดยเป็นการสร้างพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้กับสมาชิกในชุมชน ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ใช่หนังตะลุงชาวสยามแต่รูปแบบการร้องขับบทกลอนที่มีสามภาษาของศิลปินที่ประกอบด้วยภาษามลายู ภาษาไทย และภาษาจีน ก็สะท้อนลักษณะความเป็นพหุสังคมของกลุ่มผู้ชมที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี รวมถึงรูปหนังตะลุงที่มีรูปร่างหรือคุณลักษณะแตกต่างกัน เช่น รูปมังกร รูปศาลา (Balai Besar) หรือรูปฤาษี ก็แสดงถึงความหลากหลายของลักษณะทางชาติพันธุ์ในสังคมของมาเลเซีย แม้แต่ภาพที่ปรากฏโลดแล่นอยู่บนผืนผ้าใบของจอแสดงหนัง เช่น การสนทนากันของตัวละคร รูปหนังหุ่นยักษ์ตัวละครรูปหนังของมลายู ก็สะท้อนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของชนชาติต่างๆ ในมาเลเซียได้เช่นกัน นอกจากนี้ ชาวสยามในมาเลเซียยังมีวิธีการปรับตัวเพื่อดำรงวัฒนธรรม อาทิ การจัดงานประเพณีวัฒนธรรม ตามธรรมเนียมเป็นประจำทุกปี แต่เลือกจัดงานใหญ่ในระดับรัฐเพื่อการระดมทุน เช่น งานสงกรานต์และงานลอยกระทงในรัฐเคดาห์ รัฐเปอร์ลิส และรัฐกลันตัน ซึ่งสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ขณะที่การจัดงานขึ้นในช่วงวันที่ใกล้เคียงกันก็ทำให้ชาวสยามที่ทำงานหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ไกลออกไปจากชุมชนได้มีโอกาสมาร่วมงานด้วย สำหรับชาวสยามในรัฐตรังกานู ซึ่งมีจำนวนผู้อยู่อาศัยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับชาวสยามในรัฐอื่นๆ ก็มักเดินทางไปรวมกลุ่มเพื่อร่วมปฏิสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนในรัฐใกล้เคียง คือ รัฐกลันตัน และร่วมงานที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีโดยกลุ่มนักธุรกิจชาวสยามและชาวจีน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของชาวสยาม ทั้งการแบ่งสรรปันส่วน การแลกเปลี่ยนหมุนเวียน และการหิบบัณฑิตทรัพยากรซึ่งกันและกัน ทั้งในพื้นที่รัฐที่มีชาวสยามอาศัยอยู่มากที่สุดอย่างรัฐเคดาห์หรือพื้นที่รัฐเล็กๆ อย่างรัฐเปอร์ลิส รวมถึงรัฐที่เคร่งครัด ในการปกครองตามหลักศาสนาอย่างรัฐกลันตัน และรัฐที่มีชาวสยาม

^{๕๗} กาญจนา แก้วเทพ, ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๗), หน้า ๔๒.

อาศัยอยู่น้อยที่สุดซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปจากรัฐอื่นๆ อย่างรัฐตรังกานู นับเป็นยุทธวิธีการดำรงอยู่ของชาวสยามเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

ทั้งนี้ การศึกษาการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ภายใต้อิทธิพลของแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง พบว่า ท่ามกลางการปฏิสัมพันธ์และการปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ อัตลักษณ์จะถูกเลือกมานำเสนอในมิติที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบท เงื่อนไข และสถานการณ์ โดยอัตลักษณ์ถูกนำมาใช้ในการต่อรองหรือต่อสู้เพื่อช่วงชิงความหมาย การต่อรองท้าทาย ดังกล่าวอาจเป็นการเสริมอัตลักษณ์เดิมให้ชัดเจนมั่นคงขึ้นหรืออาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและนำเสนออัตลักษณ์ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพราะสำหรับการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่ม หากเงื่อนไขทางสังคมเปลี่ยนไป การพยายามยึดโยงตนเองอยู่กับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์บางอย่างอาจแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวที่ลดลง

ดังนั้น อัตลักษณ์ชาติพันธุ์จึงดัดแปลงได้ เปลี่ยนแปลงได้และเลื่อนไหลไปมาอย่างต่อเนื่องตามเป้าประสงค์ของการดำรงอยู่ อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของชาวสยามบางอย่างจึงถูกเลือกเพื่อปรับปรนองค์ประกอบในลักษณะต่างๆ เช่น อัตลักษณ์ทางภาษาที่ชาวสยามยอมรับเอารูปแบบการเรียงเรียงชื่อตัวแบบมลายูมาใช้ แต่ยังคงใช้ชื่อและนามสกุลที่มีความหมายอย่างไทย อัตลักษณ์ทางศาสนาที่ชาวสยามเปิดพื้นที่ให้รูปเคารพตามศาสนาพุทธนิกายหินยานตั้งอยู่เคียงคู่เครื่องหมายธรรมจักรของศาสนาพุทธนิกายเถรวาทในวัดพุทธของชาวสยาม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ชาวสยามถือเอาวัฒนธรรมอันเกิดจากการผสมผสานระหว่างโนราของไทยและมะโย่งของมลายูอย่างโนราแขกเป็นวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ชาวสยามในชุมชน

ดังนั้น อิทธิพลด้านแนวคิดที่ได้จากสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง Williams (๑๙๗๖)^{๕๘} จึงเห็นว่า แนวทางในการศึกษาวัฒนธรรมนั้นจะต้องพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรมคือ ต้องเน้นกระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Production) และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมนั้น (Reproduction) เพื่อเป็นหลักประกันความต่อเนื่องยืนยาวของสิ่งนั้น และแต่ละวัฒนธรรมล้วนมีวัฒนธรรมในการเลือกสรร (Tradition of Selection) คือ มีวัฒนธรรมในการเลือกสรรสื่อบางชนิดเอาไว้ หรือตัดทิ้งสื่อบางชนิดทิ้งออกไป นอกจากนี้ Williams (๑๙๗๖)^{๕๙} อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๔๕) ได้จำแนกประเภทของปฏิบัติการทางวัฒนธรรมออกเป็น ๓ ประเภทคือ Dominant (วัฒนธรรมหลัก) Residual (วัฒนธรรมที่ตกค้างมาจากอดีต ที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมหลัก) และ Emergent (วัฒนธรรมที่กำลังก่อตัวขึ้นมาใหม่โดยเป็นผลรวมระหว่างสองประเภทแรก) ยกตัวอย่างเช่น ประเพณีสงกรานต์ของชาวสยาม ที่แต่เดิมนั้นชาวบ้านมีวัฒนธรรมแบบ Residual ในการจัดพิธี คือ ก่อนวันสงกรานต์ที่ถือเป็นวันปีใหม่นั้น ชาวสยามจะจัดงานสวดบังสกุลกระดูกบรรพบุรุษผู้ล่วงลับเรียกว่า บังสกุลบัว หรือบางชุมชนเรียกว่า ทำบุญสวดชื่อในช่วงเช้า ส่วนตอนกลางวันมีการรดน้ำดำหัวเจ้าอาวาสและคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน และมีพิธีรับเทียมดาหรือรับเทวดาในตอน

^{๕๘} อังโน, กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

^{๕๙} อังโน, กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

กลางคืน ด้วยความเชื่อว่าเทวดาองค์ใหม่เสด็จมาทำหน้าที่รักษาโลกมนุษย์ โดยญาติพี่น้องรวมถึงลูกหลานที่ทำงานอยู่ห่างไกลจากชุมชนก็จะเดินทางกลับมาร่วมพิธีกันเป็นจำนวนมาก และต่อมาเมื่อรัฐบาลมาเลเซียเข้ามาให้การสนับสนุนโดยส่งเสริมให้ประเพณีสงกรานต์เป็นอีกหนึ่งเทศกาลท่องเที่ยวของคนในประเทศ ก็ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบงานประเพณีให้มีการประกวดและการแสดงต่างๆ รวมถึงมีระดับเพลิงมาฉีบน้ำสร้างความสนุกสนานให้กับผู้ร่วมงาน (Dominant) ซึ่งเป็นลักษณะของการเลือกสนับสนุนกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาทำให้ต่อมาภายหลังชาวสยามจึงจัดงานสงกรานต์ขึ้น ๒ วันคือ วันแรกเป็นพิธีกรรมที่ทำสืบต่อกันมาภายในชุมชน ส่วนวันที่สองเป็นงานสงกรานต์ที่สนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบ Emergent ที่ถูกเลือกสรรมาผลิตซ้ำกระบวนการธำรงวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ย่อมเกิดขึ้นในมนุษยชาติทุกกลุ่มชาติพันธุ์ เช่นเดียวกับที่รัฐชาติย่อมมีนโยบายในการสนับสนุนและส่งเสริมวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ของรัฐชาติเอง ซึ่งมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย โดยความสัมพันธ์จะเป็นไปในทิศทางไหนก็ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจรัฐที่มีต่อชนกลุ่มน้อย การบริหารจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน ตลอดจนจิตสำนึกชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน ดังนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นทั้งความหมาย (Meaning) และระบบคุณค่า (Value system) ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวสยาม ซึ่งตกผลึกมาจากประสบการณ์ที่แวดล้อมและบริบทรอบตัว ดังที่กาญจนา แก้วเทพ^{๖๐} แสดงทัศนะไว้ว่า วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง (Mediator) การพัฒนาการดำรงอยู่ (Social being) ของคนคนหนึ่งให้กลายเป็นมนุษย์ที่มีจิตสำนึกทางสังคม (Social consciousness) ด้วยเหตุนี้ ลักษณะวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจึงขึ้นอยู่กับบริบทสภาพความเป็นจริงของสังคมนั้น

ดังนั้น อัตลักษณ์ชาติพันธุ์เกิดจากการรับรู้ตัวตนที่ชาวสยามมีต่อตนเอง ต่อชุมชนหรือต่อหน่วยทางสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งทำให้ชาวสยามสามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากกลุ่มอื่นๆ ในบริบททางสังคม วัฒนธรรมการเมืองการปกครอง และเศรษฐกิจได้ อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์จึงเกิดขึ้นจากการประกอบสร้าง (Construct) อย่างเป็นกระบวนการ (Process) โดยอาศัยพลังขับเคลื่อนทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีบทบาทต่อกระบวนการอัตลักษณ์ในลักษณะต่างๆ คือ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ที่เป็นรากฐานหรือฐานทุนองค์ความรู้ที่สำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวสยาม โดยความสัมพันธ์ที่ดำรงอยู่ในสถาบันทางสังคมของชาวสยาม เป็นสื่อการเรียนรู้และถ่ายทอดทางวัฒนธรรม รวมถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพื่อบอกเล่าที่มาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญ ส่วนปัจจัยด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์มีผลต่อการประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาวสยาม ทั้งในรูปแบบของการปรับเปลี่ยนต่อเติมรื้อฟื้น สูญหายไปและการสร้างใหม่ทางอัตลักษณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของตนเองในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขณะที่ปัจจัยด้านภาคประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์และปัจจัยด้านนโยบายการปกครองของรัฐบาล มีผลต่อการธำรงรักษาสืบทอดและการต่อรองอัตลักษณ์ ซึ่งการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรมและการถูกควบคุมโดยกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์ที่เป็นใหญ่ ทำให้ความสัมพันธ์ทาง

^{๖๐} กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๕๔.

สังคมที่ยึดโยงชาวสยามไว้ด้วยกันก่อร่างสร้างรูปเป็นภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเพื่อผดุงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของชาวสยามภายใต้การดำเนินนโยบายการปกครองของรัฐบาลมาเลเซีย ทำให้การธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามเพื่อสืบทอดแก่นแกนและเนื้อหาความหมายของอัตลักษณ์เอาไว้ นั่น มีการปรับประยุกต์และต่อรองอัตลักษณ์ด้วยการปรับรูปแบบการนำเสนอเพื่อให้ไม่เป็นที่ปฏิบัติต่อโครงสร้างสังคมโดยรวม และเพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้เกิดการสูญสลายหายไปของอัตลักษณ์ในท้ายที่สุด

อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามในมาเลเซียท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ท่ามกลางกระแสพหุลักษณะทางวัฒนธรรมอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับท้องถิ่นนิยม ทำให้ปรากฏมุมมองอันหลากหลายที่นักวิชาการมีต่อการสื่อสารโลกาภิวัตน์ โดยมุมมองเชิงบวกมีความเชื่อพื้นฐานว่าการสื่อสารโลกาภิวัตน์จะช่วยเชื่อมร้อยความเป็นปึกแผ่นของอารยธรรมโลกให้เป็นหนึ่งเดียวหรือช่วยให้พลเมืองโลกเกิดความทันสมัยร่วมกันและเท่าเทียมกัน ดังแนวความคิดเรื่องหมู่บ้านโลกของ Marshall McLuhan (๑๙๖๔, ๑๙๘๙)^{๖๑} ที่สื่อต่างๆ เป็นกลไกเชื่อมร้อยผู้คนข้ามชาติข้ามพรมแดน ทำให้พลเมืองและวัฒนธรรมโลกก้าวเข้าสู่สภาวะการเป็นหมู่บ้านโลก (Global village) ขณะที่มุมมองเชิงลบเห็นว่า การสื่อสารโลกาภิวัตน์จะเข้ชวกร่อนอารยธรรมท้องถิ่นต่างๆ ให้อ่อนแอลงและครอบงำวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังแนวความคิดเรื่องจักรวรรดินิยมสื่อและการครอบงำวัฒนธรรม (Media imperialism and cultural domination) ที่ชนกลุ่มน้อยอาจไม่สามารถเข้าถึงหรือช่วงชิงพื้นที่ในสื่อกระแสหลักได้หรืออาจได้รับการนำเสนอเพียงบางโอกาสเท่านั้น แต่ในบางเงื่อนไข พลังของท้องถิ่นก็มีศักยภาพในการต่อต้านวัฒนธรรมโลกหรือวัฒนธรรมตะวันตกเช่นกัน ส่วนมุมมองเชิงต่อรองที่ได้รับอิทธิพลจากนักวิชาการสายวัฒนธรรมศึกษาเห็นว่า กระบวนการสื่อสารจะมีทั้งการต่อรองปรับตัว และผสมผสานวัฒนธรรมโลกและท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งและมีการวิวัฒน์ไปท่ามกลางการปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นนอกจากนั้นภายใต้แนวคิดเรื่องชาติและความเป็นชาติแม้กระแสโลกาภิวัตน์จะถาโถมเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น แต่ด้วยกระบวนการทางการสื่อสาร ทำให้ความเป็นชาติยังคงถูกรักษาเอาไว้อย่างต่อเนื่อง^{๖๒}

๒.๔ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนู สนธิวรรณนะ^{๖๓} ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชน โดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชนโดย

^{๖๑} อ่างใน สมสุข หินวิมาน. ทฤษฎีสำนักรวัฒนธรรมศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาเนเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ ๘-๑๕). (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖.

^{๖๒} สมสุข หินวิมาน. ทฤษฎีสำนักรวัฒนธรรมศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญาเนเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ ๘-๑๕). (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘๔.

^{๖๓} มนู สนธิวรรณนะ, การพัฒนารูปแบบสังคมร่มเย็นเป็นสุขของชุมชน โดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๘), หน้า ๙๕ - ๑๑๘.

ใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓) เพื่อทดลองใช้รูปแบบสังคมร่วมเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ ๔) เพื่อประเมินรูปแบบและถอดบทเรียนสังคมร่วมเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการเป็นประชากร จาก ๑๖ อำเภอ ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๔๐๐ คน ใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามสัดส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth interview) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๐ คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive selection) ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบ คือ เข้าร่วมกิจกรรมอบรม เสวนากลุ่มย่อย และเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน แกนนำ ตัวแทนสถาบันศาสนา และสมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมายสองชุมชนจากผลการศึกษานำร่อง (Pilot study) โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน ๓๐ คน และประชุมนำเสนอหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน ๑๒ คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการปฏิบัติ แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม แบบประเมินผลการอบรม แบบประเมินความพึงพอใจ แบบประเมินผลการจัดประชุมนำเสนอวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ๑) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก โดย ด้านวัฒนธรรมและศาสนาอยู่ในลำดับที่หนึ่งระดับมาก ๒) การพัฒนา รูปแบบสังคมร่วมเย็นเป็นสุขของชุมชนโดยใช้ศาสนาเป็นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่า DOCTRINE Model มี ๘ องค์ประกอบ ได้แก่ D = Dogma (สมาชิก ชุมชนปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา) O = Oneness (สมาชิกชุมชนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน) C = Coordination (การประสานงานที่ดีภายในชุมชนและเครือข่าย) T = Training & Learning Program (กิจกรรมการอบรมและเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน) R = Religions Centre (สถาบันศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นศูนย์กลางชุมชน) I = Independence in Public Participation (สมาชิกชุมชนมีอิสระและมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตชุมชน) N = News & Knowledge Distribution (การเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ สู่ชุมชน) E = Equilibrium & Integrated Development (การพัฒนาชุมชนอย่างสมดุล และบูรณาการ) ๓) ผลการทดลองใช้รูปแบบกับประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่สอง ชุมชนผ่านกิจกรรมการอบรมมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการ อบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรม ที่มีต่อการประเมินผลการจัดอบรมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเห็นว่าหัวข้อการอบรม เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและเนื้อหาสาระการอบรมเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ๔) การประเมินรูปแบบและถอดบทเรียน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในรูปแบบทุกด้านอยู่ในระดับมาก และการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่สองชุมชนมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้การปฏิบัติ และจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่องไปสู่สมาชิกชุมชนอื่นและในภาคีเครือข่าย

คำนวน นวลสนอง^{๖๔} ศึกษาเรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย” สรุปได้ว่า ใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีคนไทยในรัฐกลันตัน ๒๔,๘๐๕ คน รัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) มีประมาณ ๒๖,๐๐๐ คน และรัฐเปอร์ลิส ๖,๐๐๐ คน รวมคนไทยทั้ง ๓ รัฐ ประมาณ ๕๖,๘๐๕ คน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากที่ฉันท์ส ทองช่วย ได้ศึกษาไว้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึง ๑๐,๐๐๕ คนนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สรุปถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซียว่ามีอยู่ ๕ ช่วงด้วยกัน เริ่มตั้งแต่ชนชาติไทในยุคเริ่มแรกในมาเลเซียจนกระทั่งชนชาติไทเปลี่ยนสัญชาติเป็นมาเลเซียและกลายเป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซียในปัจจุบัน ในด้านพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ผู้วิจัยสรุปว่า ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทมีพัฒนาการที่เห็นได้ชัดจากการตั้งถิ่นฐานการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การจัดตั้งองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง การสืบทอดวัฒนธรรมไทย รวมถึงการผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

พระมหาอนุชิต อนุจารี(ถนัดเลื่อย)^{๖๕} ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ๒) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามหลัก สาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ และ ๓) เพื่อ ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไปเป็นประชากรในการศึกษา โดย เลือกประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชน ภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๓๖๐ คน จากจำนวนประชากร ๔,๖๓๘ คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดย การเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (R.V.Krejcie & Morgan) เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรม ของ องค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) ค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)และทดสอบสมมติฐาน โดยเพื่อบรรยายข้อมูลปัจจัย ส่วนบุคคล การทดสอบค่าที(t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม และการ ทดสอบค่าเอฟ (F-test)ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อ ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย เป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) (๒) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้

^{๖๔}คำนวน นวลสนอง. ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕-๑๑๙.

^{๖๕} พระมหาอนุชิต อนุจารี(ถนัดเลื่อย), การพัฒนาสังคมตามหลักสาราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแข้ อำเภอบุพผิมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ, ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ

ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัยพบว่า ๑) การพัฒนาสังคมตามหลักสราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($X = ๓.๐๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับ คือ ด้านสาธารณโภคี ($X = ๒.๙๔$) ด้านเมตตามโนกรรม ($X = ๒.๙๗$) ด้านเมตตา วชิกรรม ($X = ๓.๐๒$) ด้านศีลสามัญญตา ($X = ๓.๐๖$) ด้านทิวฐิสามัญญตา ($X = ๓.๐๘$) และ ด้านเมตตา กายกรรม ($X = ๓.๐๙$) ๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาสังคมตามหลัก สราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีอายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสังคมตามหลัก สราณียธรรม ของ องค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสังคม ตามหลัก สราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ไม่ แตกต่างกัน ๓) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามหลักสราณียธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลแซ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการทำงานและพัฒนา สังคมด้วยการรับใช้ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มีการวางแผนและการทำงานด้านการพัฒนา ให้เหมาะสม เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมเป็นสำคัญ พุด ตีต่อกันเพื่อชักนำให้ประชาชนเกิดความสามัคคีปรองดอง และเกิดความรักความเห็นใจซึ่งกันและกัน ทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อตรงต่อตนเอง ต่องาน ต่อบุคคลอื่น เว้นจากการแสวงหาผลประโยชน์แต่ให้ การช่วยเหลือจัดสวัสดิการหรือแบ่งปันผลประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเสมอภาคเท่า เทียมกัน ทำงานด้านการพัฒนาสังคมด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้ เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความ ต้องการในท้องถิ่น แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงาน และร้องทุกข์เรื่องราวต่างๆ ได้เพื่อนำมา ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และสังคมอยู่เสมอ

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์^{๖๖} ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “การศึกษากระบวนการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์” โดยศึกษาจากประชากรในพื้นที่ จังหวัด ซึ่งกระจายทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ดังนี้ (๑) ภาคเหนือ : จังหวัดพิษณุโลก ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานีและนครราชสีมา (๒) ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ : จังหวัดอุบลราชธานี (๓) ภาคกลาง : จังหวัดสระบุรี (๔) ภาคใต้: จังหวัด สงขลา (๕) ภาคตะวันออก : จังหวัดระยอง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ระบบการพัฒนาสังคมมีสอง ระบบ คือระบบการพัฒนาสังคม ในชุมชนให้เป็นไปตามทฤษฎีการพึ่งตนเอง และเศรษฐกิจพอเพียง และระบบการพัฒนาที่มุ่งให้เป็น ตามมาตรฐานสากลโลก ตามทฤษฎีความทันสมัย ระบบการพัฒนา สังคมแบบแรกยึดแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเองและร่วมกันคิดร่วมกันนำกิจกรรม

^{๖๖} สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ ความมั่นคงของมนุษย์, หน้า ๒๓๐-๒๓๘.

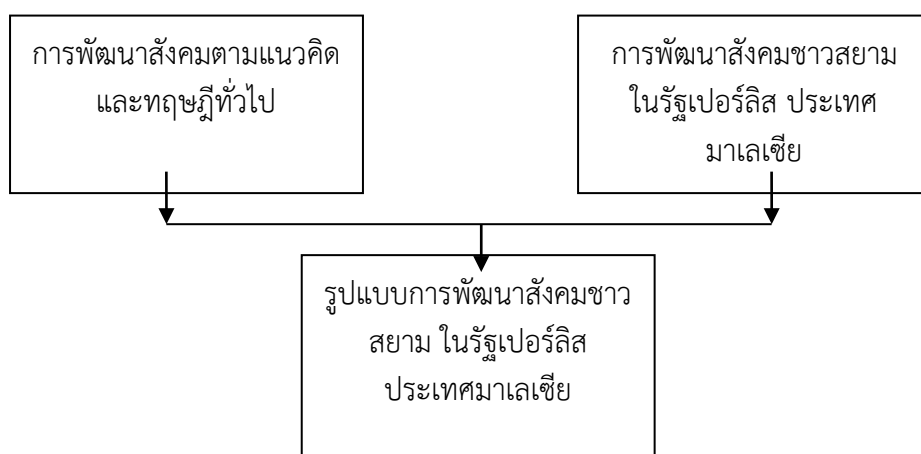
ต่างๆ ส่วนระบบการพัฒนา แบบหลังได้รับอิทธิพลจากกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจทุนนิยมโลก อันเป็นกระแสหลักของการพัฒนา ในปัจจุบันระดับมหภาค ซึ่งผลกระทบให้สังคมอ่อนแอไม่เป็นปึกแผ่นมั่นคง และสร้างภาระหนี้สินแก่ ประชาชนค่อนข้างมาก ระบบการพัฒนาสังคมทั้งสองระบบได้รับการยอมรับและปฏิบัติในระดับที่ไม่ แตกต่างกันมากนัก กระบวนการการพัฒนาสังคมมีการดำเนินการตามขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่จุด ประกายความคิด การระดมความคิดเห็นของทุกฝ่าย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการกำหนด วัตถุประสงค์ การนำงบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดกำลังคนให้เหมาะสม การเริ่มต้น ดำเนินงานจนถึงเป้าหมายและการประเมินผลลัพธ์ในบางชุมชนมีการก้าวกระโดดข้ามขั้นตอนแรกๆ โดยเป็นไปตามสภาพการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชนก่อนและในบางชุมชน กระบวนการพัฒนามีลำดับ ขั้นตอนเหมือนกับกระบวนการที่เรียกชื่อต่างๆ กัน เช่น ประชาสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนา การนำ แผนแม่บทชุมชน การพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเอง และกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวม

วันเพ็ญ บุญเผือก^{๒๗} ได้ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่ พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่โดยรวมในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านบริหารจัดการ พบอยู่ในรับมาก ยกเว้นด้านสังคมอยู่ในระดับ น้อย ส่วนความเป็นไปได้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางเป็นเมือง น่าอยู่โดยรวมและรายด้านทุกด้านคือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริหารจัดการพบอยู่ในระดับน้อยจากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าในบริหารงานของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การตรวจสอบ และการติดตามประเมินประผล ย่อมมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคม และด้านการบริหารและการปกครอง

^{๒๗} วันเพ็ญ บุญเผือก, “ความต้องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาวิชา การบริหาร ทัวไป: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๖).

๒.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสังคมชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาใน ๓ ลักษณะ คือ การศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

๓.๒ พื้นที่วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ พื้นที่วิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย พื้นที่ในการทำวิจัย ได้แก่ ชุมชนชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ประกอบด้วย ๕ ชุมชน โดยรอบวัดในรัฐเปอร์ลิส ได้แก่

- ๓.๒.๑.๑ ชุมชนวัดมัชฌมาประสิทธิ์
- ๓.๒.๑.๒ ชุมชนวัดสุวรรณคีรี (ควนมุสั้ง)
- ๓.๒.๑.๓ ชุมชนวัดกุบังตีกา
- ๓.๒.๑.๔ ชุมชน สำนักสงฆ์ควนขนุน
- ๓.๒.๑.๕ ชุมชนสำนักสงฆ์ทุ่งตง

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัดมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนจุดมุ่งหมายหลักของการเลือกตัวอย่างแบบนี้ไม่ใช่เพื่อได้กลุ่มที่เป็นตัวแทนแต่เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น

“Information-rich case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มากและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุดซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาเพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งเป็น ๒ วิธี ได้แก่

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เจาะลึก

๓.๒.๓.๑ พระสงฆ์ จำนวน ๕ รูป ซึ่งเป็นรองเจ้าคณะรัฐเคตต์ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรี (ควนมุสั้ง) วัดกุบังตีมา สำนักสงฆ์วัดนิคมพัฒนาราม [วัดควนขนุน] และสำนักสงฆ์ทุ่งตงรวมเป็น ๕ รูป

๑) พระนิโครธธรรมธาดา รองเจ้าคณะรัฐเคตต์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๒) พระปลัดสาโรจน์ ธมมสาโร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรี (ควนมุสั้ง)

๓) พระอภิชัย ติสสวโร เจ้าอาวาสวัดกุบังตีมา

๔) พระอาจารย์ยุทธเดชะวโร เจ้าอาวาสวัดนิคมพัฒนาราม [วัดควนขนุน]

๕. พระมหาณรงค์ชัย ฎริปัญญา เจ้าอาวาสสำนักสงฆ์ทุ่งตง

๓.๒.๓.๒ ตัวแทนผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน ๑๐ คน ได้แก่

๑) นายบุญทัน พันธุ์พั้ว ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส

๒) นายวิชาญ ชูแสง ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๓) นายต้น พรหมประสิทธิ์ ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน บ้านยาหวี เขตอะเหร่า รัฐเปอร์ลิส

๓) กระจ่าง ชูประสิทธิ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๔) นายเอี่ยม ชนะสงคราม ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๕) นายเขียน จันทอม ตำแหน่ง นายบ้าน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๖) นายจรัญ ขุนพิทักษ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๗) นายเดิม ละอองแก้ว ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๘) นายอารุณ ขุนพิทักษ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๙) ดาโต๊ะชีวฉุ่น แก้วมณี ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการพัฒนาและรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน รัฐเปอร์ลิส

๑๐) นายวิเชียร พรหมประสิทธิ์ ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน บ้านยาหวี เขตอะเหร่า รัฐเปอร์ลิส

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการเสนอแนวทางการพัฒนาสังคมของชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย จำนวน ๑๕ ท่าน ประกอบด้วย พระภิกษุ จำนวน ๔ รูป ตัวแทนผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน จำนวน ๑๑ คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ดังรายชื่อดังต่อไปนี้

ตัวแทนพระสงฆ์ ได้แก่

- ๑) พระนิโครธธรรมธาดา รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
- ๒) พระมหาดรงค์ชัย ภูริปัญญา เจ้าอาวาสสำนักสงฆ์ทุ่งตง
- ๓) พระปลัดสาโรจน์ ธมมสาโร เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรี (ควนมุสั้ง)
- ๔) พระอาจารย์ยุทธเดชะวโร เจ้าอาวาสวัดนิคมพัฒนาราม [วัดควนขุ่น]

ตัวแทนผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชน ได้แก่

- ๕) นายปุทัน พันธุ์พั้ว ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส
- ๖) นายชรินทร์ แสงสุริยา ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านยาฮี เขตอะเหร่า รัฐเปอร์ลิส
- ๗) นายวิชาญ ชูแสง ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๘) นายตัน พรหมประสิทธิ์ ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน บ้านยาฮี เขตอะเหร่า รัฐเปอร์ลิส
- ๙) นายกระจำง ชูประสิทธิ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๐) นายเอื่อม ชนะสงคราม ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๑) นายเขียน จันทอม ตำแหน่ง นายบ้าน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๒) นายจรัญ ขุนพิทักษ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๓) นายเดิม ละอองแก้ว ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านทุ่งตง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๔) นายอรุณ ขุนพิทักษ์ ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส
- ๑๕) นายผิน แสงสุริยา ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน บ้านควนมุสั้ง เขตจูปิง รัฐเปอร์ลิส

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น ๓ อย่าง ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อย

๓.๓.๑ การศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวความคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป โดยศึกษาจากเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๓.๓.๑.๑ ขั้นรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าหนังสือตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามแนวของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นจากเอกสารเป็นหลัก ได้แก่ งานวิจัยเอกสารทางวิชาการหนังสือตำราบทความข้อเขียนข้อมูลที่เป็นเอกสารวารสารข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๑.๒ วิเคราะห์ข้อมูลลำดับเนื้อหาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญ และแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคม

๓.๓.๒ การศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย โดยศึกษาจากเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๓.๒.๑ ขั้นรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามแนวของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นจากเอกสารเป็นหลัก

๓.๓.๒.๒ ขั้นรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เพื่อเก็บข้อมูลผู้วิจัยมีกระบวนการดังนี้คือ

๑) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย จากตำราเอกสารวารสารสิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๒

๒) นำแบบสัมภาษณ์เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

๓) พัฒนาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แบบไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้เลือกไว้ โดยแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

(๑) ท่านมีบทบาทอะไรในการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

(๒) สภาพความเป็นอยู่ของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร

(๓) กระบวนการในการพัฒนาชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร

๓.๓.๓ การเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีรายละเอียดการดำเนินการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการ ดังนี้คือ

๑) จัดเตรียมเอกสารการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย จากตำราเอกสารวารสารสิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑ และ ๒

๒) เตรียมประเด็นสนทนากลุ่ม เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์

๓) ปรับปรุงประเด็นสนทนากลุ่ม และวิธีการสนทนากลุ่ม ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

(๑) สภาพความเป็นอยู่ของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร

(๒) ประเด็นในการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย คืออะไรบ้าง

(๓) รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นอย่างไร

๔) เตรียมอุปกรณ์ เพื่อการจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง บันทึกภาพ และกระดาษบันทึกการสนทนากลุ่ม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาจากเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ การศึกษาจากเนื้อหาจากเอกสาร (Documentary Research) มีกระบวนการ ดังนี้

๑) ขึ้นรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามแนวของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมุ่งเน้นจากเอกสารเป็นหลัก

๓.๔.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

ขึ้นรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ขึ้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวกับได้หรือไม่รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษาตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง

(๒) ขึ้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role)

(๓) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้างมีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอและสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจไว้วางใจและกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In dept Interview) ใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-To-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

(๔) การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติมรวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียงถ่ายรูปแบบบันทึกและถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

๓.๔.๓ การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ

(๑) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

(๒) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ว่าเป็นอย่างไร

(๓) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

(๔) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ฉบับสมบูรณ์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีรายละเอียดการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๓.๕.๑ ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมของชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) นั้น มาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจาก

การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลัก (major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (major themes) มาพิจารณาแบ่งแยก ออกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดย การเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตาม แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๕.๒ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

๓.๕.๓ ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่มย่อย โดยโดยพิจารณาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลัก (major pattern) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดจากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (major themes) มาพิจารณาแบ่งแยก ออกเป็นประเด็นย่อย (sub-themes) และหัวข้อย่อย (categories) อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์โดย การเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตาม แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้ดำเนินการกระบวนการสะท้อน (reflecting) ควบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการกระบวนการสะท้อน (reflecting) ที่มีความเคร่งและแม่นยำ (rigor) เพื่อให้กระบวนการวิจัยครั้งนี้มีความเข้มข้น (intensive process) มากยิ่งขึ้น

บทที่ ๔

การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของชาวสยามในมาเลเซีย

๔.๒ ปัจจัยในการพัฒนาสังคมของชาวสยามในมาเลเซีย

๔.๓ กระบวนการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๔.๔ รูปแบบการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

๔.๑ ประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของชาวสยามในมาเลเซีย

ชาวสยามในสยามในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียมีการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องและยาวนานเมื่อนำเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาสามารถแบ่งพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ได้เป็น ๕ ช่วงดังนี้

๑. ชาวสยามยุคเริ่มแรก ในมาเลเซียจนถึงสมัยกรุงธนบุรีความสัมพันธ์ระหว่างหัวเมืองมลายูกับเมืองในราชอาณาจักรไทยปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเมืองนครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรืองได้จัดการปกครองหัวเมืองขึ้นแบบนี้เรียกว่า "เมือง ๑๒ นักษัตริย์" ซึ่งมีเมืองกลันตัน ปะหัง และเมือง ไทรบุรี เป็นหัวเมืองอยู่ด้วยต่อมาสมัยพ่อขุนรามคำแหงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัยได้ขยายอาณาเขตลงไปยังคาบสมุทรมลายูและ ได้ อาณาจักร นครศรีธรรมราช เมื่อปี พ. ศ. ๑๘๓๘ และคงได้หัวเมืองมลายู ไว้ในเขตของพระองค์ด้วยแต่ในช่วงใดที่อยู่อาณัติเมืองมลายูก็ตั้งตนเป็นอิสระและเมื่อปี พ. ศ. ๒๓๑๐ กรุงศรีอยุธยา ได้เสียแก่พม่า ต่อจากนั้นอีก ๖ เดือนพระเจ้ากรุงธนบุรีก็สามารถ กู้อิสรภาพจากพม่าได้และหัวเมืองมลายูก็ได้ตั้งตัวเป็นอิสระเรื่อยมาตลอดรัชสมัยของพระองค์

๒. สมัยกรุง รัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงรัชกาลที่ ๕ (พ. ศ. ๒๓๑๐- ๒๔๕๒) ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ปี พ. ศ. ๒๓๒๘ พม่ายกทัพใหญ่เข้ามาตีเมืองไทยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีรับสั่งให้กรมพระราชวังบวรสุริยราช ยกทัพไปตีทัพหลวงพม่าเมื่อไทยตีทัพหลวงพม่าแตกยับเยินไปแล้วจึงโปรดให้กรมพระราชวังบวรฯ เสด็จยกกองทัพไปจัดการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้และเสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองสงขลาให้ข้าหลวงเจอละแสบสั่งออกไปถึงพระยาปัตตานีพระยาไทรบุรี และพระยาตรังกานูให้ ยอม มาเป็นเมืองขึ้นแต่ก่อน พระยาปัตตานีไม่ยอมจึงมีรับสั่งให้กองทัพไทยไปตีได้เมืองปัตตานีส่วนพระยาไทรบุรี และพระยาตรังกานู เมื่อทราบข่าวกองทัพไทยตีได้เมืองปัตตานีแล้วจึงยอมเข้ามาขึ้นต่อกรุงเทพฯ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงเวลานี้ก็มีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายประการ อาทิเมืองนครศรีธรรมราช ยกทัพไปปราบปรามเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นที่เมืองไทรบุรี ๔ ครั้ง รัฐบาล

อังกฤษ ที่สิงคโปร์ ระดมยิงเมืองตรังگانู ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เมืองไทรบุรี และเปอร์ลิส สงกำลังไปช่วยปราบกบฏอั้งอี่ ที่เมืองภูเก็ตเป็นต้น

๓. ราชอาณาจักรสยามเสียดินแดนในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียให้แก่อังกฤษ ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น บริษัท อินเดียน ตะวันออกของอังกฤษ ได้ให้ความสนใจในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มากขึ้นและต้องการฐานทัพเรือเพื่อคุ้มครอง การค้าด้านตะวันออก โดยเฉพาะการค้ากับจีน และต้องการขยายพื้นที่ การค้าในหมู่เกาะมลายูด้วยเหตุผล เพื่อความอยู่รอดของประเทศ ดังนั้นไทยต้องเสียดินแดน ในตอนเหนือของมาเลเซียให้แก่อังกฤษเป็นจำนวนมาก ได้แก่ เสียดินแดนปี พ. ศ. ๒๓๓๘ เสียดินแดนปี พ. ศ. ๒๓๒๘ เสียดินแดนปี พ. ศ. ๒๓๖๙ และเสียดินแดน (ไทรบุรี) เปอร์ลิส กลันตัน และตรังگانู พ. ศ. ๒๔๕๒ ซึ่งรัฐบาลไทย ต้องเสียดินแดนในหัวเมือง like ทั้งหมดประมาณ ๑๕,๐๐๐ ตารางไมล์ มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก พร้อมกับประชากรไม่ต่ำกว่า ๕ แสนคน ก่อให้เกิด ความรู้สึกกับชาวสยาม โดยทั่วไปว่า เป็นการ เสียเกียรติภูมิ ของชาติเป็นอย่างมาก ซึ่งรัฐบาลไทย ได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าอังกฤษ

๔. ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ของมาเลเซีย ภายใต้การปกครองของอังกฤษจากการที่ไทย ได้ทำสัญญายกดินแดนให้อังกฤษ เขตแดนระหว่างประเทศมาเลเซีย กับประเทศไทย จึงถูกกำหนดขึ้นตาม เส้นที่เป็นแนวแบ่งเขตในปัจจุบัน และคุณใน บังคับสยาม ถ้ามีความประสงค์จะเป็นคน สังกัดชาติไทย ก็ต้องย้ายถิ่นฐาน เข้ามาตั้งบ้านเรือนในประเทศไทย แต่ถ้ายังอยู่ภูมิลำเนาเดิม ก็ต้องเป็นคน ที่อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษทั้งหมดจึงมีคนไทย บางส่วนได้อพยพโยกย้าย เข้ามาตั้งบ้านเรือน ในประเทศไทยแต่ส่วนใหญ่ยินยอม อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เนื่องจากเขา เหล่านั้น มีบรรพบุรุษ และถือกำเนิดในดินแดนแห่งนั้น และรัฐบาลอังกฤษ ก็ไม่ค่อยสนใจทางด้านการเมืองการปกครอง ที่เกี่ยวเนื่องกับพลเมืองมากนัก แต่จะให้ความสนใจ ด้านการค้าเป็นสำคัญ และยังมีคนไทย ที่อาศัยอยู่ในดินแดน แถบนั้นเป็นจำนวนมากที่ไม่ทราบ ว่า รัฐบาลสยาม ในสมัยนั้น ได้ยกดินแดนแบ่งให้อังกฤษ จะทราบก็ต่อเมื่อ เวลาได้ผ่านไปหลายปี ต่อมาในปี พ. ศ. ๒๔๘๔ เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นยึดได้มาเลเซีย ซึ่งไทยต้องยินยอมให้ญี่ปุ่น เดินทางต่างประเทศ และมีความจำเป็นต้องทำสัญญารบ ร่วมกับญี่ปุ่น ครั้นถึงวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ. ศ. ๒๔๘๖ ญี่ปุ่นจึงได้มอบ ดินแดนเกาะ (ไทรบุรี) เปอร์ลิส กลันตัน และตรังگانู ให้ครั้นถึง วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ. ศ. ๒๔๘๘ ญี่ปุ่นประกาศแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไข รัฐบาลไทยจึงต้องคืนดินแดนส่วนนี้ให้อังกฤษ ดังเดิม ในปี พ. ศ. ๒๕๐๓ รัฐบาลอังกฤษ ในสหพันธมลายู ได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน เพื่อต่อสู้กับ ผู้ก่อการร้ายพรรคคอมมิวนิสต์ มลายู ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ และได้ยกเลิก ภาวะฉุกเฉิน ในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้น ได้สร้างความเดือดร้อน และความยากลำบาก อย่างแสนสาหัส ให้แก่ชาว มาเลเซีย เชื้อสายไท ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทหลายอำเภอ เช่น อำเภอเป็ดดั่ง เซปะด่างเตอรัง บาลิงในรัฐเกาะ (ไทรบุรี) และอำเภอโกระห์ รัฐปะระ เป็นต้น*

*สายจิตต์ เหมินทร์. การเสียรัฐไทรบุรี กลันตัน ตรังگانูและเปอร์ลิสของไทยให้อังกฤษใน รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. (กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗), หน้า ๑๘๗-๑๘๘, ๓๑๔.

๕. ชาวสยามกับการเป็นพลเมืองของมาเลเซีย เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม พ. ศ. ๒๕๐๐ รัฐบาลอังกฤษได้มอบเอกราชให้กับมาเลเซีย รัฐธรรมนูญของมาเลเซียฉบับปี ๒๕๐๐ ได้รับรอง สิทธิ ชาวมลายู ในฐานะเจ้าของแผ่นดิน (Sons of the soil) หรือกลุ่มภูมิบุตร (Bum putera Groups) ซึ่งมีสาระสำคัญคือสวรรค์ที่ดินบางส่วนไว้สำหรับมลายูสงวนตำแหน่งราชการบางตำแหน่งให้แก่ชาวมลายูจำกัดโควตาการออกไปอนุญาตและใบทะเบียนเกี่ยวกับถนนและ คมนาคมให้แก่ชาวมลายูจำกัดโควตาให้ทุนช่วยเหลือการศึกษาให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติและใช้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ (Bahsa Malaysia) ดังนั้นชาวมลายูเชื้อสายไท ในปัจจุบันจึงเป็นกลุ่มชนน้อยมีสิทธิและเสรีภาพน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นภูมิบุตร ^๒

การตั้งถิ่นฐานของชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียชาวสยามในประเทศมาเลเซียได้เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐ ต่างๆทั่วประเทศส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐเปอร์ลิสบริเวณรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) เปอร์ลิส เประ กลันตัน และตรังกานู ซึ่งมีการอพยพของชนชาติไทยอยู่แหลมมลายูมีมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐๐๐ ปี จะอพยพลงมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานและไม่ขาดสายเนื่องจากดินแดนในแถบนี้มีความอุดมสมบูรณ์และมีพื้นที่ชายแดนติดต่อกันเป็นระยะทางยาวประมาณ ๖๔๗ กิโลเมตร นอกจากนั้นแล้ว การเกิดสงครามในอดีตได้มีการกวาดครัวเรือนและการขจัดตาทัพหลายครั้ง

ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส เป็นรัฐที่เล็กที่สุดของมาเลเซีย ตั้งอยู่ ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย และรัฐเปอร์ลิส มีชาวมลายูเชื้อสายไท อาศัยอยู่ในเขตกะงะห์ อาศัยอยู่มากใน ๒ ตำบล คือตำบล เहरา ในหลายหมู่บ้านได้แก่ บ้านยา หวี บ้านสมาดัง บ้าน ปาดังเปอร์ตานี บ้านโคก บ้านมนัส บ้านตันหยก บ้านกลางบ้านอ้อมบ้านคันทนา บ้านเกาะในโยง บ้านควนขนุน และเขตจูปิง ในหลายหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านควนมุสั้ง กูบังติกา ฟุ่งตง และควนขนุน มีวัดอยู่จำนวน ๔ วัด ได้แก่ วัดมัชฌมาประสิทธิ์ วัดสุวรรณคีรี วัดกูบังติกา และวัดพรหมวิจิตร สำนักสงฆ์ ๒ สำนัก ได้แก่ สำนักสงฆ์ควนขนุน สำนักสงฆ์ฟุ่งตง ซึ่งมีประชาชนนับถือพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าสืบทอดกันมา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา สวนยาง ปลูกผักรับจ้างและค้าขาย

ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ของมาเลเซียในปัจจุบัน มีความระดับและเห็นความสำคัญ ต่อการเป็นพลเมืองของมาเลเซีย มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ ของประเทศในแต่ละช่วงที่แตกต่างกันออกไปจากประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ในการเป็นพลเมืองของประเทศ ทำให้คุณสยามเกิดความตระหนักในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมอันจะบ่งบอกถึงการเป็นพลเมืองของมาเลเซีย อาทิ การเรียกร้องเอกราชร่วมกับชาวมลายู การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับชาวมลายู เชื้อสายอื่นที่เป็นพลเมืองของประเทศ เป็นต้น^๓

^๒ คำานวน นวลสนอง. ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย. (สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๘-๑๖๐.

^๓ คำานวน นวลสนอง. ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย. อ้างแล้ว หน้า ๑๖๑-๑๖๒.

นอกจากหลักฐานเอกสารเชิงประวัติศาสตร์แล้ว จะเห็นได้ว่า จากการสัมภาษณ์ ชาวสยามในมาเลเซีย ก็พบว่า ทุกท่านยืนยันตรงกัน ว่า ชาวสยาม เกิด ณ ดินแดนแห่งนี้ เต็มโต และเป็นอยู่ จนทุกวันนี้ ณ ดินแดนแห่งนี้ ไม่ได้ย้ายมาจากที่ไหนเลย

ดังที่พระเดชพระคุณพระนิโครธธรรมธาดา รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส สะท้อนไว้ว่า

“...อาตมาเอง เกิดในประเทศมาเลเซีย แต่ในความคิด คือ เป็นคนไทย เรามีความเป็นไทยเต็มเปี่ยม คนไทยในมาเลเซียอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่แถบตอนเหนือของประเทศ แถบนี้มาช้านาน เพราะเดิมพื้นที่แถบตอนเหนือ แถบนี้เป็นของประเทศไทย คนไทยส่วนใหญ่อยู่ในรัฐไทรบุรี เปอร์ลิส กลันตัน ทางตอนเหนือของรัฐเประ และส่วนหนึ่งอยู่ในปีนัง ภายหลังจากที่สยามเสียดินแดนส่วนนี้แก่อังกฤษในสมัยรัชกาลที่ ๕ รุ่นพ่อรุ่นปู่เรา ก็เลยเป็นคนในพื้นที่ของประเทศมาเลเซียไปโดยปริยาย จนปัจจุบัน โดยชาวไทยในหัวเมืองมลายูทั้ง ๔ เมือง ตั้งหลักปักฐานนับตั้งแต่อังกฤษยึดครองมลายูจวบจนได้รับเอกราชเป็นมาเลเซียปัจจุบัน ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมไทยไว้ได้อย่างดี รวมถึงภาษา ความเชื่อและศาสนาที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกับชาวมลายู ในประเทศมาเลเซีย”^๔

“...กระผม เกิดในประเทศมาเลเซีย เป็นคนมาเลเซีย สัญชาติไทย มีความรักเมืองไทยเหมือนคนไทย นักวิชาการมักเรียกเราว่า คนไทยพลัดถิ่น ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ จะต้องเรียกเราว่า คนไทยติดถิ่น เพราะเราเกิด และโตที่นี่ ไม่เคยย้ายไปไหน ไม่เคยพลัดถิ่นไปที่ไหนเลย...”^๕

“...คนไทยพลัดถิ่นในมาเลเซียเรียกตัวเองว่า “คนไทยติดถิ่น” ซึ่งเขานิยามตัวเองแบบนี้ก็น่าจะถูกต้องกว่า เพราะเป็นคนในพื้นที่นั้นเดิม ไม่ได้เกิดจากการอพยพเข้าไป ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน ซึ่งรัฐบาลมาเลเซียเองก็มองว่า กลุ่มคนไทยกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นภัยและส่งผลกระทบต่อประเทศ จึงไม่ได้เข้าไปแทรกแซงชีวิตความเป็นอยู่มากนัก ทั้งยังอนุญาตให้ดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้อย่างเสรี ทั้งที่คนส่วนใหญ่เป็นมุสลิม สถานะความเป็นพลเมืองก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ มีสิทธิ์ในสาธารณูปโภคครบถ้วน ชาวไทยมีที่ดินเป็นของตนเองได้ มีสิทธิ์ขายที่ดินให้แก่ผู้อื่นได้ แต่ผู้ซื้อต้องเป็นชาวมลายู ชาวไทยด้วยกันไม่มีสิทธิ์ซื้อขายที่ดินไม่ว่าเป็นของชาวไทยหรือของชาวมลายู และเจ้าของที่ดินต้องมีบัตรแสดงตัวเป็นเกษตรกรชาวไทย...”^๖

กล่าวโดยสรุป ประวัติศาสตร์ ของชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย นั้น เป็นคนไทยซึ่งติดถิ่นอยู่แต่เดิม ซึ่งเป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ถูกแบ่งแยกโดยพรมแดนรัฐ เพราะสยามต้องเสียดินแดน ตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ให้สหราชอาณาจักร ในวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ ทำให้คนไทยติดแผ่นดินกลุ่มนี้ เป็นคนมาเลเซีย มาจนถึงปัจจุบัน แต่ยังคงรักษาความเป็นไทย นับถือพระพุทธศาสนา ใช้ภาษาไทย มีวิถีชีวิตแบบไทย

^๔ สัมภาษณ์ พระนิโครธธรรมธาดา, ตำแหน่ง รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

^๕ สัมภาษณ์ นายปูตัน พันธุ์พั่ว ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส, สัมภาษณ์ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙

^๖ สัมภาษณ์ คำนวน นวลสนอง, อาจารย์ประจำสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๙

๔.๒ ปัจจัยในการพัฒนาสังคมของชาวสยามในมาเลเซีย

ปัจจัยในการพัฒนาสังคมของชาวสยามในมาเลเซีย ประกอบไปด้วยปัจจัยหลายด้านซึ่งสามารถสรุปรวมเป็น ๒ ประการ ได้แก่

๔.๒.๑ ปัจจัยภายในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

๑. ด้านสังคม

๑.๑ การจัดองค์กร เนื่องจากสังคมของชาวสยามในประเทศมาเลเซียส่วนใหญ่เป็นสังคมแบบชนบท มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ดังนั้นการจัดตั้งองค์กรและการบริหารจัดการในหมู่บ้าน จึงมักจัดตั้งในลักษณะของคณะกรรมการหมู่บ้าน (The Village Committee) อย่างเช่นคณะกรรมการพัฒนาและความมั่นคงประจำหมู่บ้านควนสูง ภูเขาตึกา ทุ่งตง และควนขนุน หรือคณะกรรมการวัด เป็นต้น รูปแบบในการบริหารจัดการแทบทุกหมู่บ้านจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีพระและวัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านศาสนาและกิจกรรมในการดำเนินชีวิตในภาพรวม มีผู้ใหญ่บ้านซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากราชการให้ทำหน้าที่ดูแลและเป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน ติดต่อประสานกับหน่วยงานราชการ ทั้งในเรื่องของบุคคล เอกสารข้อมูล และการให้สวัสดิการต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา การช่วยเหลือทุนในการเพาะปลูก เป็นต้น รวมทั้งการรับเอานโยบายที่รัฐเป็นผู้กำหนดมาใช้ในการบริหารจัดการหมู่บ้านภายใต้กฎหมายและระเบียบของรัฐบาลกลางและกฎหมายของแต่ละรัฐ ชาวสยามส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มีชื่อพรรคว่า “องค์การเอกภาพแห่งชาติมลายู” (United Malays Nation Organizations : UMNO) ดังรายละเอียดตามคำให้สัมภาษณ์ ของคุณวิชาญ ชูแสง ดังนี้

“ผม ทำงานกับรัฐ ตำแหน่งเป็นประธานพัฒนาหมู่บ้าน อันนี้เป็นหน่วยที่ว่าเขาตั้งเขาแบ่งเป็นเขตเลือกตั้งทุกหมู่บ้านจะมีประธาน จะรับเงินเดือนจากรัฐบาลประมาณ ๘,๐๐๐ บาท เดือนละ ๘,๐๐๐ บาท ปีหนานี้ ๙,๐๐๐ บาท คือดูแลบ้านประสานงานพัฒนากับความมั่นคงของบ้านเป็นผู้แทนของรัฐ คือเป็นในนามเป็น ส.ส เล็ก ส.ส ย่อยๆ เกะเหมือนเป็นผู้ใหญ่บ้าน แล้วถึงบ้านนี้ที่ผมเป็นนี้มันแบ่งเป็นเขตเลือกตั้ง คือสามบ้านใกล้เคียง เมื่อครั้งที่ผมคุยคือประธานวัดสำนักสงฆ์ บ้านปริมนทลไม่เกี่ยวกับรัฐ คือเกี่ยวกับหมู่บ้าน ที่มาเข้ามาเป็นชุมชนเกี่ยวกับการทำบุญ ป่าช้า เขาจะเป็นปริมนทลอาจจะไปทำบุญที่วัดควนสูง วัดหย่าหวี แล้วแต่ และอาจจะตามฝ่ายแพนบ้าง ฝ่ายตัวเองบ้าง นั้นแหละที่เรามีแต่ที่บ้านอื่นอาจจะมีประธานวัดคนเดียวกันกับประธานหมู่บ้าน ที่นี้เราแบ่งกันเพราะเราถือว่าเป็นการแบ่งการรับผิดชอบกันแบ่งหน้าที่กัน”^๗

^๗ สัมภาษณ์วิชาญ ชูแสง, ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน, เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

“...ประมุขนั้นมาจากการปกครอง มาจากการเลือกตั้ง ในสังคมมีผู้ใหญ่บ้าน ตำบล มีจังหวัดแบ่ง เมื่อก่อนมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เดียวนี้มันมีผู้ใหญ่ กำนันไม่ค่อยมีบทบาท เพราะมีกรรมการหมู่บ้านด้วย บริหารหมู่บ้านขึ้นกับการเมือง...”^{๘๘}

“...ถ้าว่าชาวสยามลงสมัครเลือกตั้งมีสิทธิสูงสุดแค่ สว.เท่านั้นแหละชาวสยาม สว. ถึงกะมายถึงรัฐบาลไม่ได้ ถึงตอนนี้มีผู้ใหญ่บ้าน ตอนนี้เป็นผู้ใหญ่ใช้ไหมคะ คับ คือชุมชนนี้เป็นไทยกะมีผู้ใหญ่เป็นไทยได้ มันเหมือน สว.มันสูงสุด พอ สท.ก็ได้เพราะผมได้มาแล้วกันคับ เป็นอยู่ ๔ ปีชาวสยามเป็นได้สูงสุด คือ สว.หลังจากนั้นมาย ขึ้นเป็นนายกไม่ได้ เหมือนกันในไทยใช้ไหมไม่ได้ เป็นพวกจีนนี่กะมาได้ ต้องเป็นไทยเชื้อสายไทย เป็นพันนั้นมาเล็กเหมือนกัน...”^{๘๙}

๑.๒ ระบบครอบครัว เป็นครอบครัวแบบขยาย ชายเป็นผู้นำครอบครัว มีที่ดินทำกิน เป็นของตนเอง มีสมาชิกในครัวครัวโดยเฉลี่ยครอบครัวละ ๓ -๕ คน ส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ติดพื้นที่มา ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ การสั่งสอนบุตรหลานยึดหลักการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีตามแนวทาง พระพุทธศาสนา ภายในหมู่บ้านแต่ละครอบครัวต่างรู้จักกันดี มีการช่วยเหลือและทำกิจกรรมร่วมกัน มาโดยตลอด ดังนั้นถ้าบ้านไหนมีงานจะไปช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะงานศพทุกคนต้องไป จะขาดไม่ได้ ในภาพรวมชาวสยามทุกคนที่นี่จะมีสำนึกร่วมอยู่เสมอว่าตนเป็นชาวสยาม จึงไม่มีการแบ่งแยกความเป็นเขาเป็นเรา ด้วยเหตุนี้การประสานงานหรือติดต่อสื่อสารต่อกันจึงทำได้ง่าย

“...ผมมีลูกอยู่สองคน ที่บ้านมีทั้งหมดสมาชิกในบ้าน ๔ คน ซึ่งส่วนมาก สมาชิกภายในครอบครัวจะอยู่กันแบบว่าปู่ตายาย เป็นแบบครอบครัวใหญ่ บางครอบครัวกะอยู่กับ พ่อแม่ แต่สมัยปัจจุบันบางครอบครัวกะแยกไปอยู่ส่วนตัว เหมือนสำหรับผมกะผมแยกมาอยู่ส่วนตัว เหมือนกัน แต่ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่...”^{๙๐}

๑.๓ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ เนื่องจากพื้นที่ที่ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซียอาศัยอยู่ เป็นพื้นที่ในเขตชนบทและมีภูมิประเทศที่ยังอุดมสมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศน์ ดังนั้นอาชีพของคนส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องของการเกษตรกรรม หรือการรับจ้างเป็นแรงงานในไร่ ความเป็นชนบทมีผลดีในแง่ของอาหารการกิน เพราะยังมีผลผลิตจากธรรมชาติให้เก็บเกี่ยวใช้สอย ไม่ว่าจะเป็นผลไม้ สมุนไพรหรือผลผลิตจากป่า ซึ่งมีมากพอที่จะแบ่งปันกันได้ และแทบทุกครัวเรือนจะปรุงอาหารกินเอง ไม่นิยมซื้อจากข้างนอก จึงมักจะไม่ค่อยเห็นร้านขายอาหารในหมู่บ้านของชาวสยาม ประการสำคัญการใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่บ้านจึงทำให้ระบบนิเวศน์ไม่ถูกทำลายมากนัก อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเพิ่มผลผลิต โดยมุ่งเน้นให้ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่สมัยใหม่ แทนการผลิตในระบบเก่า อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ได้ในไม่ช้า

๒. ด้านเศรษฐกิจ

๒.๑ การประกอบอาชีพ

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายตั้ง พรหมประสิทธิ์, ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๘๙} สัมภาษณ์นายเขียน จันทอม, ตำแหน่ง นายบ้าน เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๙๐} สัมภาษณ์นายจรัญ ขุนพิทักษ์, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ระบบเศรษฐกิจของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย เป็นระบบเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพ เนื่องจากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ดังนั้นร้อยละ ๘๐ ของคนในหมู่บ้านจึงมีอาชีพทางการเกษตร เช่นการทำนา ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ ปลูกผัก และทำไร่ ยาสูบ ขณะที่ร้อยละ ๑๒ ของประชากรในหมู่บ้านหันมาประกอบอาชีพรับจ้างเป็นพนักงานในบริษัทห้างร้าน หรือค้าขายปลีก ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๘ มีอาชีพรับราชการชั้นผู้น้อย ประชากรวัยทำงานมีงานทำทุกคน โดยมีรายได้เฉลี่ยคนละประมาณ ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน สำหรับผลผลิตที่ต้องซื้อจากที่อื่น เนื่องจากไม่สามารถผลิตเองได้ เช่น กะปิ เกลือ กุ้งแห้ง น้ำตาล หรือข้าว ส่วนใหญ่จะซื้อจากประเทศไทย (นิยมกินข้าวไทยเพราะมีรสอร่อยและราคาไม่แพง) อย่างไรก็ตามในสภาพการณ์ปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายแรงงานในหมู่บ้านมากขึ้น ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการจัดระบบการศึกษาที่ทำให้คนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นแต่เนื่องจากไม่มีระบบโรงเรียนหรือบริษัทห้างร้านในหมู่บ้านจึงมีความจำเป็นที่จะต้องไปแสวงหางานใหม่ในเมือง โดยเฉพาะในเมืองหลวงของแต่ละรัฐ เช่นที่ อลอร์สตาร์ โกตาบารู กัวลาลัมเปอร์ และมีบางส่วนที่ไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์

๒.๒ การบริหารจัดการ เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรที่มีอาชีพทางการเกษตร ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ได้เพิ่มผลผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่แทนการใช้แรงงานคนหรือสัตว์ ดังนั้นรัฐบาลจึงให้การสนับสนุนในเรื่องเงินทุน การแจกปุ๋ยหรือเมล็ดพืชพันธุ์ที่จะนำมาใช้ในการเพาะปลูก ชาวสยามแม้จะเป็นคนกลุ่มน้อย แต่มีอาชีพหลักทางการเกษตรจึงมีโอกาสได้รับการสนับสนุนในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามถ้าต้องการลงทุนมากขึ้น ชาวสยามส่วนใหญ่มักจะใช้เงินทุนของตนเองตามความจำเป็นเท่าที่หาได้ไม่นิยมกู้หนี้ยืมสิน โดยเฉพาะการกู้เงินนอกระบบจากคนจีนหรืออินเดีย ซึ่งมักจะคิดดอกเบี้ยค่อนข้างสูง และเสี่ยงต่อการขาดทุน ในสภาพการณ์ปัจจุบันชาวสยามเริ่มมีการบริหารจัดการในด้านเศรษฐกิจของตนเองมากขึ้น เช่น การเริ่มเปลี่ยนแนวคิดจากการผลิตเพื่อการบริโภคมาเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคและการตลาดควบคู่กันไป อย่างเช่น การส่งผลไม้ไปขายที่ตลาดในตัวเมือง การให้คนจากในเมืองมารับซื้อผลผลิตในหมู่บ้าน การรวมกลุ่มยางพาราเพื่อการต่อรองราคาขาย หรือการจัดตั้งร้านค้าปลีกในหมู่บ้าน เป็นต้น

๒.๓ พลวัตในการปรับตัว นอกเหนือจากการเปลี่ยนแนวคิดจากการผลิตเพื่อการบริโภคเพียงอย่างเดียว มาเป็นการผลิตเพื่อการบริโภคและการตลาดควบคู่กันไปแล้ว ชาวสยามในมาเลเซียยังมีพลวัตในการปรับตัวในอีกหลายลักษณะ เช่น การเปลี่ยนจากผู้ซื้อมาเป็นผู้ขายโดยเปิดร้านขายปลีก การเป็นพ่อค้าคนกลางรับซื้อผลิตผลของของสมาชิกแทนพ่อค้าคนกลางที่มาจากในเมือง การเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการทำนาด้วยแรงคนและสัตว์มาใช้เครื่องจักรและเทคโนโลยีสมัยใหม่แทน หรือการขายยางพาราในรูปของยางก้อนแทนยางแผ่นและน้ำยาง ซึ่งทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการทำงาน เพราะสามารถนำเวลาที่เหลือไปทำงานอย่างอื่นที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ถึงแม้ราคาขายที่ขายได้ลดลงไปบ้างก็ตาม ส่วนการไปทำงานในเมืองถึงแม้จะห่างไกลจากถิ่นที่อยู่อาศัยเดิม แต่งานที่ทำได้ก็ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นอีกทั้งเป็นงานที่มีรายได้ประจำที่มีความมั่นคงมากกว่าอาชีพการเกษตร

๓. ด้านวัฒนธรรม

๓.๑ ภาษา ชาวสยามในมาเลเซียใช้ภาษาไทยสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการเรียนการสอนภาษาไทยในวัดของแต่ละหมู่บ้าน ภาษาไทยนอกจากจะเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึง

ตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามในมาเลเซียแล้ว ยังเป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดความคิดความเข้าใจระหว่างชาวสยามในมาเลเซียด้วยกันและชาวสยามในประเทศไทยอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งสังเกตได้จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่พบว่า ชาวสยามในมาเลเซียแทบทุกบ้านนิยมชมรายการโทรทัศน์จากประเทศไทย โดยให้เหตุผลว่า

“... ชาวสยาม หรือชาวไทย ในมาเลเซีย ทุกคนสามารถพูดภาษาไทยได้ เพราะได้เรียนภาษาไทยในวัด เกือบทุกวัดในมาเลเซีย จะมีพระหรืออาสาสมัครชาวสยาม มาช่วยสอนภาษาไทยให้กับเด็กไทย ที่สนใจเรียนรู้ภาษาไทย โดยมาก วัดจะเป็นผู้จัดการ ให้มีการเรียนการสอนทั้งภาษาไทย และคุณธรรมจริยธรรม โดยจัดให้มีการสอนธรรมศึกษาในแต่ละวัด โดยการสอนเป็นภาษาไทย สอบเป็นภาษาไทย ทำให้เด็กไทยได้ทั้ง ๒ อย่าง คือ ภาษาไทย และคุณธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนา...”^{๑๑}

“....ทีวีเมืองไทย เป็นภาษาที่เราฟังและเข้าใจได้ง่าย มีรายการมากดูช่องไหนก็ได้ ชาวที่เสนอคอนข้างจะน่าเชื่อถือ ดูเป็นจริงและรู้รอบด้านไม่เสนอเฉพาะแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง...”^{๑๒}

“... คนที่ที่นี่ชอบดูทีวีเมืองไทย เปิดดูกันแทบทุกบ้าน เดี่ยวนี้เด็กๆ พูดภาษากรุงเทพฯ ได้ชัด เพราะฟังเพลงไทยและดูทีวีไทยทุกวัน แต่ก็ต้องระวังเพราะบางคนชอบทำตามแฟชั่น บางรายการดูแล้วก็อันตราย บางครั้งต้องเลือกให้ถูกดู”^{๑๓}

๓.๒ ศาสนา เนื่องจากชาวสยามในมาเลเซียนับถือพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาท จึงมีวัดและพระสงฆ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนในหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการประกอบกิจกรรมของส่วนรวม วัดไทยในมาเลเซียจึงเป็นเสมือนตัวแทนของชาวสยาม เพราะที่ใดมีวัดที่นั่นต้องมีชาวสยามอาศัยอยู่เสมอ สถาปนพุทธศาสนาในมาเลเซีย ถือเป็นองค์หลักที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างและอนุรักษ์ความเป็นไทยให้คงอยู่ เพราะนอกเหนือจากการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในฐานะที่เป็นบรรพชิตแล้ว ยังต้องเป็นครูสอนธรรมศึกษา สอนภาษาไทยให้แก่เด็กและเยาวชนไทย รวมทั้งต้องเป็นผู้นำในการประกอบศาสนกิจให้แก่ชุมชนอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนธรรมศึกษาและภาษาไทยให้แก่เยาวชนถือเป็นการเสียสละที่น่ายกย่อง เพราะนอกจากจะไม่มีค่าตอบแทนในการสอนแล้ว ยังต้องเสียสละเวลาและทรัพย์สินส่วนตัว เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทยให้แก่เด็กและเยาวชนไทยอีกด้วย

“...ไ้การเรียนการสอนกะอาจารย์เขามีอยู่แล้วถึงกะเขาจะจัดเรากะแล้วแต่อาจารย์เขาสอนพันพริ้อมีสอนนักเรียนสอนให้รู้พันนั้น เริ่มจากแต่เด็ก. ถึงสอบนักเรียน ส่วนมากคือเราเด็กไทยเรากะได้หนังสือจากในวัดส่วนมากได้ภาษาไทยในมาเลเซีย ได้จากในวัด...”^{๑๔}

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายตั้ง พรหมประสิทธิ์, ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายเอี่ยม ชนะสงคราม, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระนิโครธธรรมธาดา, ตำแหน่ง รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๔} สัมภาษณ์นายเจริญ ชุนพิทักษ์, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

๓.๓ ค่านิยม การสร้างค่านิยมที่ให้แก่เด็กชายต้องบวชเรียนก่อนแต่งงาน การสั่งสอน หรือห้ามปรามมิให้บุตรหลานไปแต่งงานกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น หรือการปลูกฝังให้เป็นคนขยันหมั่นศึกษา

“... เรารู้ว่าจริงๆ แล้ว ถ้าเราจะแต่งงานกับใคร แม่ก็ห้ามเราไม่ได้ เพราะโลกปัจจุบันไม่ใช่การคลุมถุงชนเหมือนเมื่อก่อน ทุกคนโตแล้ว มีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจเองได้ แต่นั่นแหละถ้าเราไปแต่งงานกับแขก เรารู้ว่าพ่อแม่จะไม่สบายใจ ที่สำคัญเท่าๆกับว่าเราต้องตัดขาดจากพ่อแม่ เพราะต่างศาสนากัน จะกินจะอยู่ก็ลำบาก ทำตัวอยาก สู้อยู่แบบไทย ๆ เราดีกว่าสบายใจดี...”^{๑๕}

“... แต่งงานกับชาวสยามด้วยกันนะดีแล้วไม่ต้องยุ่งยาก ที่บ้านพ่อแม่ไม่ได้ห้าม แต่เราไม่ยอมทำให้พ่อแม่ไม่สบายใจ แต่งกับคนชาติอื่น อยู่ด้วยกันก็ไม่สนิทใจ ยิ่งแต่งงานกับคนแขกยิ่งหนัก เพราะต้องเปลี่ยนศาสนา เปลี่ยนชื่อ ที่สำคัญถ้าอยู่ด้วยกันไม่ได้จะขอกลับมาเป็นชาวสยามตามเดิม เขาไม่ให้กลับ ที่นี้ก็มีแต่งกับแขกหลายคน แต่แต่งแล้วเขาจะเอาคนของเราไป ไม่ใช่เราเอาเขา...”^{๑๖}

๓.๔. ภูมิปัญญา ปัจจัยด้านภูมิปัญญานับว่ามีส่วนในการช่วยเสริมสร้างและอนุรักษ์ตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามในมาเลเซียอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาของคณะสงฆ์ที่พยายามใช้สถาบันทางศาสนาเป็นองค์กรหลักในการสั่งสอนธรรมศึกษาและภาษาไทย โดยชี้ให้รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาของชนในชาติ สามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้และอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นคนดี

“... คณะสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ให้กับชุมชนชาวสยาม ซึ่งพระสงฆ์มีบทบาททั้งการส่งเสริมภูมิปัญญาทางพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีพื้นบ้าน เช่น จัดให้มีการสอน การแสดงมโนราห์ ชี่นโนวัด มีการรักษาโดยภูมิปัญญาด้านยาสมุนไพร แพทย์แผนไทย มีการนวดแผนโบราณ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนได้รับถ่ายทอดมาจากวัดทั้งสิ้น...”^{๑๗}

“...ชาวไทยสยามเกือบทุกคนที่อยู่ในมาเลเซีย ผ่านการเรียนหนังสือมาจากวัดทั้งสิ้น ทั้งหนังสือไทย ทั้งธรรมศึกษา จึงได้รับการสั่งสอน ชัดเกลามาด้วยความรู้ ภูมิปัญญาจากพระพุทธรศาสนาทั้งสิ้น...”^{๑๘}

“...การที่คณะสงฆ์ได้ทำการสอนภาษาไทย และสอนธรรมศึกษา หรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในดินแดนประเทศอิสลาม นั้นเมื่อมีการชี้แจงและแสดงให้เห็นว่า เป็นการช่วยสั่งสอนให้เยาวชนเป็นคนดี และเด็กที่เรียนธรรมศึกษา หรือภาษาไทย ก็ไม่ได้เป็นภัยต่อประเทศมาเลเซียจริงๆ แนวทางในการดำเนินงานเช่นนี้ ทำให้รัฐบาลมาเลเซียไว้วางใจและให้ทุนสนับสนุน ๓ ล้านบาทเพื่อใช้เป็นทุนสร้างโรงเรียนสอนภาษาไทยแห่งแรกขึ้น ณ วัดปลายระเิม นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาที่สะท้อนถึงความสามารถของชาวสยามในมาเลเซียอีกหลายด้าน เช่น การเป็นครูหมอบำบัดพิธีกรรมต่างๆ

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายอรุณ ขุนพิทักษ์, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายกระจำจาง ชูประสิทธิ์, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระนิโครตธรรมธาดา, ตำแหน่ง รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายเดิม ละอองแก้ว, ตำแหน่ง ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

เช่น ครูโนรา ครูต่ายย หมอสะเดาะเคราะห์ หมอยาและหมอนวดแผนโบราณ เป็นต้น ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นที่รู้จักดีในกลุ่มชาวมลายูและชาวจีนว่า “ถ้าจะหาหมอดีต้องเป็นหมอชาวสยาม” ภูมิปัญญาดังกล่าวนอกจากก่อให้เกิดอาชีพที่สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มชาวสยามโดยตรงแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามอีกประการหนึ่งด้วย...”^{๑๕}

๓.๕ การศึกษา ระบบการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ลักษณะจำเพาะของตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามคงอยู่และเปลี่ยนแปลง ในส่วนที่ทำให้คงอยู่ เช่น การเรียนการสอนภาษาไทยที่วัด การสอนเรื่องศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น การรำไทย การเล่นมโนราห์ การเล่นหนังตะลุง เป็นต้น ในทางกลับกันระบบการศึกษาของมาเลเซียในปัจจุบันเป็นระบบที่เปิดกว้าง เพราะเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนทุกเชื้อชาติสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น การเปิดการศึกษาในระบบกว้างทำให้คนส่วนใหญ่เกิดการตื่นตัวและมุ่งมั่นที่จะให้บุตรหลานได้เล่าเรียนในระดับสูง ดังนั้นโอกาสที่เด็กไทยจะได้กลับมาเรียนหนังสือไทยได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยจึงทำได้ยาก เพราะเด็กเหล่านั้นต้องเรียนพิเศษ ต้องเรียนกวดวิชาเพื่อให้สามารถสอบแข่งขันกับคนอื่น ๆ ได้ ทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้ไม่มีเวลาพอที่จะกลับมาเรียนวิชาภาษาไทยที่วัดอีก หรือถ้ามาเรียนได้ จำนวนชั่วโมงและเวลาเรียนก็จะน้อยลง ประการสำคัญ การเรียนการสอนในระบบใหม่มุ่งมั่นที่จะให้ผู้เรียนประกอบอาชีพในงานเฉพาะทาง เป็นเหตุให้คนรุ่นใหม่ต้องเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทสู่เมือง เกิดอาชีพใหม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ใหม่โดยทิ้งอาชีพเก่าและตัวตนทางวัฒนธรรมแบบเดิม ๆ ไว้เบื้องหลัง และมีแนวโน้มว่าวัฒนธรรมแบบเดิม ๆ เหล่านี้คงจะสูญหายหรือถูกกลืนไปกับมิติของสังคมยุคใหม่ในไม่ช้า

๓.๖ ขนบธรรมเนียมประเพณี ในสภาพการณ์ปัจจุบันการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชาวสยามในมาเลเซียยังนับว่ามีความเข้มแข็งอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เด็กไทยทั้งชายและหญิงแทบทุกหมู่บ้านมีความรู้เรื่องธรรมศึกษา และสามารถสอบผ่านนักธรรมตรี นักธรรมโทหรือนักธรรมเอกได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา อย่างเช่น กิจกรรมในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา หรือวันอาสาฬหบูชา ชาวสยามในมาเลเซียก็ได้ละเลย แต่กลับให้ความสนใจและประพฤติปฏิบัติตนได้ดีกว่าชาวสยามในประเทศไทยเสียด้วยซ้ำ แม้ว่าจะมีประเพณีและพิธีกรรมบางอย่างกำลังจะสูญหายไปด้วยเหตุผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลา เช่น ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนาอันเนื่องมาจากการกำหนดให้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่แทนแรงงานคนหรือสัตว์ตามนโยบายของรัฐบาล แต่ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่ก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชาวสยามในมาเลเซียรักษาตัวตนทางวัฒนธรรมของตนเองเอาไว้ได้ตราบนานเท่านาน

จากปัจจัยภายในดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่จะช่วยพัฒนาสังคมของชาวสยามในมาเลเซีย ให้สามารถอนุรักษ์ตัวตนทางวัฒนธรรมเอาไว้ อย่างเช่น ความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจกันในฐานะชนกลุ่มน้อยที่ต้องรวมกลุ่มเพื่อปกป้องอัตลักษณ์ของตนเอง ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหมู่บ้าน หรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคอัมโน เพื่อสร้าง

^{๑๕}สัมภาษณ์ นายปุตน์ พันธุ์พัว, ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส, เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

พลังในการต่อรองกับฝ่ายรัฐบาลในกรณีที่มีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในกลุ่มชาวสยาม ประการสำคัญ การที่ภาครัฐเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการบริหารจัดการชุมชนของตนเอง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ชาวสยามเหล่านี้มีความเป็นอิสระในทางความคิด สามารถที่จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างเต็มที่

๔.๒.๒ ปัจจัยจากภายนอก

๑. นโยบายด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียและประเทศไทยที่มีต่อชาวสยามในประเทศมาเลเซีย

สภาพการเมืองและนโยบายต่างประเทศที่ค่อนข้างจะมีความเป็นเอกภาพ สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้แผนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้วางไว้ตั้งแต่ได้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๐๐ จนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามในท่ามกลางความสำเร็จเหล่านี้ มาเลเซียก็มีปัญหาต่างๆ มากมาย กล่าวคือ ปัญหาหลักที่ถือว่าสร้างปัญหาให้แก่รัฐบาลมากที่สุดก็คือ ความเป็นพหุสังคม ซึ่งถือได้ว่าเกิดจากการกระทำของอังกฤษในยุคลัทธิวรรดินิยม จนถึงการใช้อำนาจรัฐในปัจจุบันเพื่อส่งเสริมอิทธิพลของชาวมลายู (กลุ่มมุขิมบุตร) ทั้งในด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ ส่วนปัญหาแทรกซ้อนที่เข้าไปลดความน่าเชื่อถือของรัฐในการพัฒนาประเทศคือ ภายหลังจากการนำเอานโยบายเศรษฐกิจใหม่ (New Economic Policy - NEP) มาใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งแม้จะทำให้ความยากจนในหมู่ประชาชนลดลงไปมาก แต่ความเจริญทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับหมู่ชาวมลายูที่เป็นชนชั้นกลาง และกลุ่มนักธุรกิจนั้นสืบเนื่องมาจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง ความไม่เสมอภาคในการกระจายความมั่นคงและที่เลวร้ายที่สุดก็คือ การเพิ่มขึ้นของการทุจริตและการใช้อำนาจนอกระบบในวงการรัฐบาล และในหมู่ข้าราชการรวมถึงการปรับระบบราชการเข้าสู่ภาคเอกชน^{๒๐} ประกอบกับการปกครองของมาเลเซียเป็น เผด็จการทางรัฐธรรมนูญ จึงทำให้มีการผูกขาดอำนาจของผู้นำที่เป็นมุขิมบุตร ซึ่งมีสิทธิพิเศษเหนือ ชนชั้นชาวจีน อินเดียและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ภายในประเทศ จนทำให้รัฐบาลต้องแก้ปัญหาด้วยการปรับระบบราชการสู่ภาคเอกชน ตามวิสัยทัศน์ ๒๐๒๐ ของดาโต๊ะเสรี ดร.มหาเดห์ บิน โมฮามัด ในที่สุด

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาวสยามในมาเลเซีย จะเห็นได้ว่าหลังจากได้รับเอกราชมาเลเซียประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในการบริหารประเทศ ดั่งข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประชาชนมาเลเซียความว่า

“... ซึ่งบทบัญญัติทั่วไปของรัฐธรรมนูญมาเลเซีย จะให้ความคุ้มครองต่อเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ยกเว้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของสังคม นอกจากนี้ ประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติตามกระบวนการของกฎหมาย หรือในกรณีที่ถูกลงโทษ ก็จะได้รับประกันข้อกล่าวหาและสาเหตุก่อนการถูกควบคุม และยังได้รับอนุญาตให้ติดต่อที่ปรึกษาทางกฎหมายหรือทนายความได้ ยกเว้นในภาวะฉุกเฉินที่รัฐบาลอาจออกกฎหมายเฉพาะกาล เพื่อใช้กฎหมายนั้นแก้ไขปัญหาและรักษาความสงบได้อย่างเต็มที่เป็นเวลาถึง ๖ เดือน ภาวะฉุกเฉินนี้ครอบคลุมไปถึงการจลาจล การต่อต้านประมุขและสถาบันของประเทศ ภาวะที่กระทบความมั่นคงหรือสภาพเศรษฐกิจของประเทศ แต่จะต้องไม่ไปเกี่ยวข้องกับกฎของศาลอิสลาม หรือ

^{๒๐} ชัยโชค จุลศิริวงศ์. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย. ๒๕๔๒. หน้า ๖๓.

ประเพณีในซาราวักและซาบাহ์ และรวมถึงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเป็นพลเมืองหรือภาษา^{๒๑}

นอกจากนี้ ในรัฐธรรมนูญยังมีบทบัญญัติอีก ๓ บท ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นั่นคือ การถือสัญชาติ ภาษา และศาสนาประจำชาติ ในส่วนของการถือสัญชาติ มาตรา ๑๕๓ และมาตรา ๑๖๐ ของรัฐธรรมนูญที่ได้กล่าวถึง ประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิพิเศษของชาวมลายู และความเป็นมลายูไว้ว่า ..

... ประมุขของประเทศมีหน้าที่ในการรักษา “สถานะพิเศษ” ของชาวมลายู และรัฐบาลมาเลเซียก็ต้องให้ “สิทธิพิเศษ” แก่ชาวมลายูด้วย เช่น การให้ทุนการศึกษาสิทธิในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย หรือได้รับตำแหน่งที่สำคัญๆ ในทางราชการ เป็นต้น ส่วนการเป็นชาวมลายู นั้น มาตรา ๑๖๐ ให้ความหมายว่าเป็นบุคคลที่นับถือ ศาสนาอิสลาม ในชีวิตประจำวันจะพูดภาษามลายู และปฏิบัติตาม ประเพณีมลายู

ในมาตราที่ ๑๔ - ๒๒ ได้กล่าวถึงข้อกำหนดที่จะได้รับสัญชาติมาเลเซียไว้ ๔ กรณีว่า

... กรณีที่ ๑ บุคคลใดที่ได้เป็นพลเมืองก่อนวันที่ประเทศได้รับเอกราช คือ ๓๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ หรือเป็นบุตรของบิดาและมารดาที่เป็นชาวมลายูหรือบุคคลใดที่เกิดในสหพันธ์ฯ นับตั้งแต่วันที่ได้รับเอกราชแต่ต้องก่อน เดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ หรือบุคคลใดที่เกิดนับแต่วันที่ได้รับเอกราชเป็นต้นไปที่บิดาหรือมารดาเป็นพลเมือง

กรณีที่ ๒ ได้รับสัญชาติด้วยวิธีการจดทะเบียน

กรณีที่ ๓ ให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ

กรณีที่ ๔ ใช้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ (บาฮาซา มาเลเซีย Bahasa Malaysia)

ในส่วนของภาษาซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในพหุสังคมของมาเลเซียมาตลอดนั้น

ในช่วงนี้ขอนำเสนอข้อเรียกร้องที่เป็นประเด็นสำคัญที่สมาคมไทยกัณฑ์และสมาคมสยามมาเลเซียเสนอมายังรัฐบาลก็คือ

๑. การขอมีสหิทธิเป็นภูมิบุตรา

๒. การขอมีสหิทธิพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุดให้เป็นที่สักการบูชาของชาวพุทธจากทั่วโลก

๓. การขอแก้ไขให้มีการระบุชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยในแบบฟอร์มการขอเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ

๔. การขอประกาศวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมแห่งชาติและขอประกาศวันสงกรานต์เป็นวันหยุดราชการ

๕. การขอมีสหิทธิในกองทุนช่วยเหลือด้านการศึกษาและด้านการประกอบทางธุรกิจตลอดจนการขอมีสหิทธิเป็นสมาชิกของพรรค UMNO

จากข้อเรียกร้องดังกล่าวรัฐบาลได้ตอบสนองดังต่อไปนี้

๑. ถึงแม้ชาวสยามจะไม่ได้สถานภาพเป็นภูมิบุตร แต่สิทธิต่างๆ ในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม จะเหมือนกับภูมิบุตรที่เป็นชาวมลายูทุกประการ ปัจจุบันนี้ ชาวพุทธเชื้อสายไทยจึงมีสถานภาพพิเศษซึ่งถือว่าเป็นสถานภาพที่สูงกว่าชาวจีนและชาวอินเดียในมาเลเซีย

^{๒๑} ชัยโชค จุลศิริวงศ์. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย. ๒๕๔๒. หน้า ๗๐ - ๗๖.

๒. ปัจจุบันนี้ประเทศมาเลเซียมีพระพุทธรูปทรงนั่งที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองของโลก รองจากพระพุทธรูปทรงนั่งของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งพระพุทธรูปทรงนั่งในประเทศมาเลเซียจะประดิษฐานอยู่ที่วัดมัสซิมาราม หมู่บ้าน Tereboh อำเภอ Tumpat รัฐ Kelantan ผู้ที่เดินทางเข้าประเทศมาเลเซียจากฝั่งอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ก็จะพบเห็น พระพุทธรูปดังกล่าวทางด้านซ้ายมือห่างจาก Pengkalan Kubor ริมฝั่งแม่น้ำตรงกันข้ามอำเภอตากใบประมาณ ๕-๘ กิโลเมตร

๓. รัฐจัดการให้มีการแก้ไขให้มีการระบุงุ่มชาติพันธุ์สยามในแบบถาวรกรมการเข้ามหาวิทยาลัย (หากไม่มีการระบุงุ่มชาติพันธุ์ที่ชัดเจน จะทำให้ลูกหลานชาวพุทธเชื้อสายไทยหมดสิทธิในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันของรัฐ เพราะการเข้าสถาบันการศึกษาของรัฐในมาเลเซียนั้นมีการจัดการเข้าศึกษาตามระบบ PR ซึ่งเป็นอัตราส่วนตามจำนวนกลุ่มชาติพันธุ์)

๔. รัฐบาลมาเลเซียจึงประกาศให้วัฒนธรรมการละเล่นกลองยาว การฟ้อนรำไทย และประเพณีวันสงกรานต์เป็นวัฒนธรรมแห่งชาติ

๕. รัฐจัดให้มีกองทุนต่างๆ แก่ชาวพุทธเชื้อสายสยามเท่ากับชาวมาเลเซียทุกประการ นับตั้งแต่มีการต่อสู้การเรียกร้องสิทธิทางการเมือง มี คุณเจริญ อินทร์ชาติ คุณวิชุน เอ็มเอ็มไพ ซึ่งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติล้วนแต่เป็นสมาชิกของพรรค UMNO ทั้งสิ้น

พัชรินทร์ สนวนฐิตะปัญญา^{๒๒} ได้กล่าวถึงเรื่องนี้สรุปได้ว่า ในพระราชบัญญัติภาษาประจำชาติ ฉบับ ค.ศ. ๑๙๖๗ (พ.ศ. ๒๕๑๐) ได้กำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติและภาษาราชการเพียงภาษาเดียว และมีผลบังคับใช้กับทุกชุมชนทุกเชื้อชาติในประเทศ ขณะที่ภาษาอังกฤษยังคงมีบทบาทในความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจ เพราะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นเป็นความรู้จากตะวันตก ทำให้ภาษาอังกฤษยังจำเป็นอยู่ แต่รัฐบาลก็มีนโยบายที่จะลดฐานะของภาษาอังกฤษให้เป็นรองภาษาประจำชาติ โดยกำหนดให้ภาษามลายูเป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียว และเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อกันเพื่อประโยชน์ทางราชการ การกำหนดภาษามลายูเป็นภาษาประจำชาติ ก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้จากกลุ่มชาวจีนและอินเดีย เพราะเห็นว่าวัฒนธรรมของตนเองไม่ด้อยไปกว่าวัฒนธรรมมลายูความแตกแยกอันเกิดจากความไม่เสมอภาคจึงเกิดขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลชุดใหม่ต้องดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๑ (พ.ศ. ๒๕๑๔) โดยกำหนดให้ “ภาษา” เป็นเรื่องหนึ่งที่ห้ามวิพากษ์วิจารณ์ในที่สาธารณะ อย่างไรก็ดี

นโยบายการศึกษาของประเทศมาเลเซียก็ยังคงเป็นไปตามนโยบายของสหพรรค คือ จัดให้การศึกษาระดับประถมศึกษาสอนด้วยภาษาทั้ง ๔ คือ ภาษามลายู ภาษาจีน ภาษาทมิฬ และภาษาอังกฤษ ในส่วนของศาสนาประจำชาติ รัฐธรรมนูญของประชาชนมาเลเซีย ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๓ ว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ

สำหรับนโยบายของประเทศไทยนั้น เนื่องจากรัฐบาลไทยมองว่าชาวสยามเหล่านี้เป็นพลเมืองของประเทศมาเลเซีย จึงไม่ได้มีบทบาทหรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยเหล่านี้

^{๒๒} พุชรินทร์ สนวนฐิตะปัญญา. มาเลเซียเอกภาพกับการเมือง. ๒๕๔๑. หน้า ๖๐.

มากนัก ทั้งนี้เพราะเกรงว่าจะเป็นการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นข้อห้ามตามสนธิสัญญาอาเซียน (ASIAN) ดังนั้นในทางการต่างประเทศ ประเทศไทยได้ตั้งสถานกงสุลไทยประจำประเทศมาเลเซียอยู่ ๒ แห่ง คือ กงสุลไทยที่เมืองโกตาบารู รัฐกลันตัน และกงสุลไทยที่รัฐปีนัง อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันหรือองค์กรในประเทศไทย กับสถาบันหรือองค์กรในประเทศมาเลเซียแล้ว จะเห็นได้ว่าองค์กรหรือสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันค่อนข้างมากก็คือองค์กรทางศาสนา ทั้งนี้เพราะ คณะสงฆ์ไทยและคณะสงฆ์ในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซียมีความสัมพันธ์กันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนามีการจัดตั้งคณะกรรมการสงฆ์ควบคุมและส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนาระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย (ก.ส.มท.) โดยมีภารกิจสำคัญเพื่อให้เกิดความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าคณะจังหวัดและเจ้าคณะรัฐระหว่างไทย-มาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีองค์การพุทธศาสนามาเลเซียไทย (อ.พ.ม.ท.) ทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมกิจกรรมทางด้านพุทธศาสนาของทั้งสองประเทศควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายมาเลเซีย ส่งเสริมพระภิกษุสามเณรในการออกไปปฏิบัติศาสนกิจ ณ ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งให้ความร่วมมือในการส่งเสริมบทบาททางการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาระหว่างประเทศทั้งสองอีกด้วย

จากการศึกษานโยบายด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียและประเทศไทยที่มีต่อชาวสยามในประเทศมาเลเซียแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดนโยบายของรัฐบาลในช่วงแรกๆ นั้นรัฐมุ่งที่จะกำหนดนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายูเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสิทธิในการถือสัญชาติ การใช้ภาษา การศาสนา สิทธิในการถือครองที่ดิน การให้ทุนในการศึกษาหรือการสงวนตำแหน่งราชการบางตำแหน่งให้แก่ชาวมลายู เป็นต้น การกำหนดสิทธิพิเศษให้แก่กลุ่มมลายูเช่นนี้ ถือเป็นเรื่องของการขาดความเท่าเทียมในฐานะที่เป็นพลเมืองของมาเลเซียด้วยกัน ในกลุ่มชาวสยามแม้จะเป็นคนกลุ่มน้อย แต่ก็ได้รับผลกระทบไม่ต่างไปจากกลุ่มเชื้อชาติจีนหรือเชื้อชาติอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในด้านการศึกษา หรือการเข้ารับราชการในตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ทางการเมือง อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีตัวแทนชาวสยาม คือ คุณญาณอินทรชาติ ชาวสยามใน รัฐไทรบุรีได้พยายามที่จะต่อสู้และเรียกร้องสิทธิดังกล่าว จนฝ่ายรัฐบาลมาเลเซียได้เห็นความสำคัญ และแต่งตั้งให้ท่านมีตำแหน่งเป็น J.P. หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นของรัฐไทรบุรี แนวคิดของท่านได้รับการสืบทอดมาถึงรุ่นลูกคือ คุณเจริญ อินทรชาติ ที่พยายามต่อสู้เรียกร้องสิทธิดังกล่าวจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิกฝ่ายชาวสยามจากรัฐบาลมาเลเซีย นับเป็นชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยคนแรกที่ได้รับตำแหน่งอันทรงเกียรตินี้ ปัญหาด้านสิทธิเสรีภาพที่มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากเชื้อชาติได้รับการแก้ไขไปได้ระดับหนึ่ง หลังจากที่รัฐบาลมาเลเซียภายใต้การนำของดาโต๊ะ เสรี ดร.มหาเดห์ บิน โมฮามัด ได้ประกาศวิสัยทัศน์ ๒๐๒๐ เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๙๑ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ว่า มาเลเซียจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในอีกหนึ่งชั่วอายุคน โดยให้แนวคิดในการสร้างสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองมาเลเซียไว้ว่า

“...ในด้านเอกภาพของชาติและการปรองดองกันในสังคม ในด้านเศรษฐกิจ ในด้านความยุติธรรมทางสังคม ความมั่นคงทางการเมือง ระบบรัฐบาล คุณภาพชีวิต ค่านิยมทางการเมือง และทางจิตใจ ความภูมิใจและความมั่นใจในชาติ ..”

เมื่อถึงปี ค.ศ. ๒๐๒๐ มาเลเซียจะเป็นชาติที่มีเอกภาพ พร้อมกับสังคมที่มีความมั่นใจ ซึมซาบด้วยค่านิยมทางศีลธรรมและจริยธรรมที่เข้มแข็ง มีชีวิตอยู่ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยมีเสรีภาพและใจกว้าง มีความเอาใจใส่ มีความยุติธรรมและเที่ยงธรรมทางเศรษฐกิจ มีความก้าวหน้า และรุ่งเรือง และครอบครองเศรษฐกิจที่ดี การแข่งขันกัน มีพลัง มีความเข้มแข็งและยืดหยุ่นได้อย่างเต็มที่^{๒๓}

๒. นโยบายด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของรัฐเกดะห์และรัฐกลันตันที่มีต่อชาวสยามในประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยวุฒิสมาชิกและสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปส่วนสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งโดยสมเด็จพระราชาธิบดี โดยพิจารณาจากผู้มีความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนการเป็นตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ในแต่ละรัฐจะมีรัฐบาลของตนเองเรียกว่า State Executive ซึ่งมีเจ้าผู้ครองรัฐหรือสุลต่านแห่งรัฐนั้นๆ เป็นผู้นำ มีอำนาจและขอบเขตของอำนาจภายในรัฐตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลของแต่ละรัฐจะทำหน้าที่ต่างๆ นอกเหนืออำนาจรัฐบาลกลาง อาทิ การใช้กฎหมายอิสลาม การเกษตรป่าไม้ การปกครองท้องถิ่น และการประมงน้ำจืดภายในเขตของรัฐ ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมบางด้าน อาทิ สวัสดิการสังคม การศึกษา และกิจการสาธารณูปโภคต่างๆ จะเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลของรัฐต่างๆ

จากการที่รัฐบาลกลางให้อำนาจรัฐต่าง ๆ บริหารจัดการภายในรัฐของตนเองได้ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ทำให้เกิดกระทบต่อชาวสยามที่อาศัยอยู่ในแต่ละพื้นที่ เพราะบางรัฐอาจมีกฎหมายและระเบียบที่ไม่เข้มงวด ขณะที่บางรัฐมีกฎหมายเฉพาะท้องถิ่นที่ค่อนข้างจะเข้มแข็ง เกี่ยวกับเรื่องนี้ นายปูตัน พันธุ์พั่ว ได้ให้ทัศนะว่า

“... แต่ละรัฐเขาก็มีกฎหมายแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละรัฐและขึ้นอยู่กับว่า ประชาชนในรัฐนั้น ๆ เป็นคนของพรรคการเมืองใด อย่างเช่น ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสส่วนใหญ่เป็นสมาชิกพรรคอัมโน UMNO ซึ่งเป็นฝ่ายของรัฐบาล ดังนั้นระเบียบกฎหมายจึงไม่เข้มงวดจนเกินไป บางอย่างก็อะลุ่มอล่วยให้กับชาวสยามมาก ตัวอย่างเช่น พรรคอยากให้ชาวสยามเป็นฐานเสียงของพรรค แต่คนที่จะเป็นสมาชิกต้องเป็นมุขินิบุตรา จึงแก้กฎหมายของพรรคโดยระบุว่า คนที่เป็นมุขินิบุตราเป็นสมาชิกพรรคอัมโนได้ชาวสยามไม่ใช่มุขินิบุตรา แต่พรรคอนุญาตให้ชาวสยามสมัครเป็นสมาชิกได้ ชาวสยามจึงเป็นสมาชิกพรรคอัมโนโดยสมัครในฐานะที่เป็นมุขินิบุตรา จึงเท่ากับว่าชาวสยามเหล่านั้นมีสิทธิเทียบเท่ากับกลุ่มมุขินิบุตราไปโดยปริยาย.....”^{๒๔}

จากนโยบายของรัฐต่าง ๆ ที่มีรัฐธรรมนูญเฉพาะรัฐ ทำให้เห็นได้ว่า ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย แม้จะได้รับสิทธิและสวัสดิการต่างๆ จากรัฐบาลกลางอย่างเท่าเทียม แต่เมื่อมาพิจารณา ถึงรัฐธรรมนูญที่ใช้เฉพาะรัฐแล้ว ชาวสยามในบางรัฐยังได้รับสิทธิไม่เท่าเทียมกัน อย่างเช่น ชาวสยามในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) ได้รับการสนับสนุนทุนจากรัฐบาลให้สร้างโรงเรียนสอน

^{๒๓} ชัยโชค จุลศิริวงศ์. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมาเลเซีย. ๒๕๔๒. หน้า ๑๕๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายปูตัน พันธุ์พั่ว, ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส, เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

ภาษาไทยในวัดปลายระไมเป็นเงิน ๓ ล้านบาท รวมทั้งส่งเสริมให้สอนภาษาไทย ธรรมศึกษา และการละเล่นแบบไทยๆ ได้อย่างอิสระ หรือถ้าจะจัดการแสดงที่บ้านปลายระไมก็สามารถขออนุญาตได้ โดยไม่ยาก และบ่อยครั้งที่ชาวบ้านปลายระไมได้มีโอกาสไปร่วมแสดงในงานสำคัญๆ ของรัฐขณะที่ชาวสยามในบางรัฐ ต้องคอยระมัดระวังในการตอบคำถามรัฐเรื่องเนื้อหาที่ใช้สอนเด็ก ๆ หรือต้องดำเนินการด้วยความยากลำบาก และต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง หากต้องการขออนุญาตจัดกิจกรรมการแสดงที่เชิญผู้แสดงมาจากเมืองไทยในแต่ละครั้ง แต่ในรัฐเปอร์ลิส ไม่พบปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนชาวสยามกับเจ้าหน้าที่รัฐ และประกอบกับ ในปัจจุบัน มีการรวมกลุ่มกันของชาวสยาม ทำให้มีชาวสยามได้สิทธิไปเป็น สว. ได้ ๑ คน จากอัตราส่วนชาวสยามประมาณ ๖๐,๐๐๐ คน ซึ่ง ทำให้ได้ชาวสยามได้มีตัวแทนไปเป็นปากเสียงแทนในสภา เพราะปัจจัยด้านนโยบายของรัฐต่างๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียทั้งทางตรงและทางอ้อม

“...การรวมตัวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ในปัจจุบัน มีส่วนสำคัญทำให้รัฐเห็นความสำคัญ และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกพรรคอัมโน UMNO ซึ่งเป็นฝ่ายของรัฐบาล ดังนั้นในการดำเนินการในเรื่องของการส่งเสริมความเป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ซึ่งอาจจะถูกเพ่งเล็งจากรัฐ แต่ด้วยความสัมพันธ์อันดี และการรวมกลุ่มกันเป็นฐานเสียงที่ดี ทำให้ได้รับการผ่อนปรน ในกรณีต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐ...”^{๒๕}

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างชาวสยามเปอร์ลิส กับชาวสยามในรัฐอื่นๆ ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซียไม่ว่าจะอยู่ในรัฐไหนหรือหมู่บ้านใดมักจะมีการติดต่อสื่อสารกันโดยตลอด ทั้งนี้เพราะมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ต่อกันทั้งที่เป็นรูปแบบของสมาคม อย่างเช่น สมาคมชาวสยามในรัฐเกดะห์ (ไทรบุรี) และสมาคมชาวสยามในรัฐกลันตัน ที่ทำหน้าที่ประสานกลุ่มชาวสยามทั้งที่อยู่ในรัฐเดียวกันและอาศัยอยู่ในรัฐอื่นให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมในงานทอดกฐินประจำปีของรัฐ หรืองานลอยกระทงประจำปี เป็นต้น ในทางศาสนามีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาไทยที่วัดบุญญาราม ตำบลปาดังเซรา อำเภอกูบังปาสู รัฐเกดะห์ มูลนิธิและศูนย์การสอนภาษาไทย พุทธศาสนาและวัฒนธรรม ณ วัดมัจฉิมาราม ตำบลไย อำเภอดุมปัตร์รัฐกลันตัน ซึ่งศูนย์การสอนภาษาไทยทั้ง ๒ แห่งนี้จะทำหน้าที่ในการประสานเรื่องการเรียนการสอนและเอกสารตำราภาษาไทยที่ใช้สอนในวัดต่าง ๆ ในมาเลเซีย รวม ๒๕ วัด กับอีก ๖ สำนักสงฆ์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการประสานเรื่องการจัดทำหลักสูตรและแบบเรียนภาษาไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา และศูนย์ส่งเสริมพุทธศาสนา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม พระวิเชียรโมลี (แฉล้ม เขมปญโญ) วัดชัยมงคล จังหวัดสงขลา อีกด้วย ในส่วนของผู้คนในชุมชนชาวสยามรัฐเปอร์ลิส มีความสัมพันธ์กับชาวสยามในรัฐอื่นๆ ในหลายลักษณะ เช่น ความสัมพันธ์ในฐานะญาติพี่น้อง ความสัมพันธ์ในการแต่งงาน ความสัมพันธ์ในฐานะเพื่อนที่เรียนร่วมมหาวิทยาลัยเดียวกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหรือการทำธุรกิจรวมกัน ดังคำบอกเล่าของ นาย อารุณ ขุนพิทักษ์ ที่เล่าว่า

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายปูตัน พันธุ์พิ้ว, ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐ เปอร์ลิส, เมื่อ วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

... ชาวสยามถ้าอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันหรืออำเภอเดียวกัน เรามักจะรู้จักกันดี เพราะเวลาถึงงานวัด เรามักจะร่วมกันทำบุญ คนบ้านโน้นมาบ้านนี้ คนบ้านนี้ไปบ้านโน้น ช่วยๆ กัน แต่ถ้าอยู่คนละรัฐเรามักจะรู้จักในฐานะญาติ เช่น คนที่นี้ไปแต่งงานกับคนที่โน่นหรือคนที่โน่นมาแต่งงานกับคนที่นี้ บ้านปลายระไมมีหลายคนที่แต่งงานกับคนเปอร์ลิสและคนกลันตันลูก ๆ ส่วนใหญ่เขามักจะไปเยี่ยมเพื่อน ๆ ในวันอาทิตย์ เพื่อนเรียนมหาวิทยาลัยเดียวกันไปนั่งบ้าง ไปเคาะห์บ้างอยู่ไม่ไกล ไปมาวันเดียวก็ถึง บางครั้งก็มีคนจากรัฐอื่นเข้ามาในเปอร์ลิส เอาของมาขาย มาจากเมืองไทยก็มี ฉันทเองบางเดือนก็ไปเยี่ยมญาติที่กลันตัน บางปีถ้าวัดจัดไปทอดกฐินที่รัฐอื่นเราก็ไปด้วยกัน นั่งรถบายไปกันหลายคืน ...^{๒๖}

นอกจากทัศนคติของคนในแล้ว ความสัมพันธ์ของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส กับชาวสยามบ้านป่อเสม็ด รัฐกลันตันในสายตาของคนนอกมองว่า..

“... ชาวสยามเป็นคนดี เป็นคนซื่อสัตย์ ขยัน จริงจังเรื่องไปวัดไปวา ยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นสรณะ เคารพเจ้าอาวาส เคารพพระสงฆ์ มีความสามัคคีช่วยเหลือกันดี มีประเพณีและวัฒนธรรมที่ค่อนข้างเข้มแข็ง...”^{๒๗}

“...ชาวสยาม มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทั้งข้างในนี้ (มาเลเซีย) และทางฝั่งไทย ทั้งมีความสัมพันธ์กันด้วยเรื่องส่วนตัว เช่น ไปร่วมงานศพ งานแต่งงานหรือไปเยี่ยมผู้ป่วย บางปีก็ไปร่วมทอดกฐิน เทียวงานสงกรานต์...”^{๒๘}

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างชาวสยามในรัฐเคาะห์ และรัฐกลันตันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในมาเลเซีย การตั้งบ้านเรือนของชาวสยามส่วนใหญ่ มักจะตั้งบ้านเรือนติดต่อกับหมู่บ้านของกลุ่มมลายู หรือไม่ก็ตั้งสลับกันระหว่างไทยและมลายู เช่น บ้านปลายระไม (หมู่บ้านชาวสยาม) ถัดไปเป็นหมู่บ้านทุ่งทุเรียน (บ้านแขกมลายู) ถัดไปเป็นบ้านทุ่งควาย (บ้านชาวสยาม) ซึ่งจะสลับกันไปเช่นนี้เรื่อย ๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในสมัยก่อนหมู่บ้านต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีการแบ่งเขตแดน ดังนั้นผู้คนแต่ละหมู่บ้านจึงสามารถสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านได้โดยสะดวก ปัจจุบันถึงแม้จะมีเขตหมู่บ้าน แต่เป็นการแบ่งเขตเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งเป็นสำคัญ คนส่วนใหญ่ยังคงสัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้คนในหมู่บ้านเหล่านี้ ต่างรู้จักกันดีเนื่องจากเคยเป็นเพื่อนเรียนร่วมชั้นเรียนกันมาก่อน โดยเฉพาะกลุ่มชาวสยามกับกลุ่มมลายู เด็ก ๆ จะเริ่มเรียนด้วยกันตั้งแต่ชั้นอนุบาล เมื่อเติบโตขึ้นก็ยังมีการติดต่อและไปมาหาสู่กัน ความสัมพันธ์ของชาวสยามในแต่ละรัฐ ที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่น จึงมีอยู่ในหลายลักษณะ เช่น เป็นเพื่อนที่เคยเรียนมาด้วยกันเป็นญาติด้วยการแต่งงาน เช่น ชาวสยามไปแต่งงานกับคนจีน หรือในฐานะผู้ขายและลูกค้า เช่น การทำธุรกิจร่วมกันหรือมีการนำสินค้ามาขายในหมู่บ้าน เป็นผู้ร่วมกิจกรรม เช่น คนจีนหรือ คนอินเดียนไปร่วมทอดกฐินที่วัด เป็นต้น

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายอรุณ ชุนพิทักษ์, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายเดิม ละอองแก้ว, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายตั้ง พรหมประสิทธิ์, ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน, เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙.

การมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นทำให้ชาวสยามได้เรียนรู้ถึงตัวตนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน

“... แยกกับไทยถ้าดูเผิน ๆ แล้วดูยากเพราะหน้าตาคล้าย ๆ กัน ยิ่งเป็นแขกที่อยู่ในเมืองยิ่งดูยาก ไม่เหมือนจีนหรืออินเดียที่เห็นแล้วบอกได้เลย แต่ถ้าจะสังเกตก็พอจะแยกออก เช่น วัดคือสิ่งสำคัญสำหรับชาวสยามที่ไหนมีวัดที่นั่นต้องมีชาวสยามอาศัยอยู่ ส่วนแขกจะมีสุเหร่า ในมาเลเซียถ้าเป็นชาวสยามต้องนับถือศาสนาพุทธ ถ้านับถืออิสลามไม่ใช่ไทย เราพูดไทย แยกจะไม่พูดถึงพูดก็พูดไม่ชัดแขกชอบนุ่งโจงกระเบน ใส่หมวกแขก ถ้าเป็นผู้หญิงจะใส่เสื้อแขนยาว คลุมอียาบ ผู้หญิงแขกจะไม่ยอมผม แยกชายที่เป็นวัยรุ่นจะไม่ใส่เครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำแขกชอบกินโรตีสานมจีนชาวน้ำแบบแขก แต่รสไม่จัด ไทยกินอาหารรสจัด เช่น ข้าวยา น้ำพริก แกงส้มและแกงไตปลาที่สำคัญต้องมีผักจิ้ม...”^{๒๙}

... แยกดูยากกว่าจีนและอินเดีย ถ้าจะดูว่าต่างจากไทยตรงไหนก็ดูได้จากภาษาที่พูด การแต่งกาย แยกนุ่งโจงกระเบน ใส่หมวกแขก เวลาอาบน้ำ ถ้าเป็นไทยเราจะปล่อยผ้าถุงลงที่เท้าแต่แขกจะเอาผ้าถุงไปคลุมหัว (ชาวสยามไม่นิยม) บ้านแขกถ้าดูเผิน ๆ ไม่ต่างจากบ้านไทยแต่ถ้าสังเกตจะเห็นได้ชัด บ้านแขกค่อนข้างจะเพี้ยนบ้าน ชอบตากผ้าถุงหรือกางเกงไว้ชั้นบนหรือที่หน้าบ้าน (ชาวสยามไม่ทำ) บ้านแขกไม่เลี้ยงหมา บ้านที่มีหมาส่วนใหญ่เป็นบ้านชาวสยาม บ้านชาวสยามยังมีความเชื่อเรื่องโชค เช่น ปลุกมะยมหน้าบ้าน ปลุกขนุนหลังบ้านปลุกต้นมะขาม ปลุกต้นไม้หรือต้นรัก แต่บ้านแขกไม่ค่อยปลุกไม้พวกนี้^{๓๐}

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในมาเลเซียจะมีให้พบเห็นอยู่เสมอ อย่างเช่นงานทอดกฐินและงานลอยกระทง ทางวัดจะจัดงานทอดกฐินและลอยกระทงในวันเดียวกัน ในงานทอดกฐินจะเห็นบทบาทและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทต่างๆ กัน กลุ่มชาวสยามจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องพิธีกรรมและพิธีการต่างๆ รวมทั้งการตกแต่งสถานที่ตามรูปแบบธรรมเนียมไทย ขณะที่กลุ่มเชื้อชาติจีนซึ่งรับเป็นเจ้าของกฐินจะนำเงินทองและเครื่องไหว้เจ้าแบบจีนมาร่วมงาน (ปกติในงานทอดกฐินไทยไม่นิยมเครื่องเซ่นไหว้หมู ไช้ยอมสีแดงหรือขนมทอกระดาดแดง) กลุ่มอินเดียจะร่วมทำบุญและช่วยงานวัดร่วมกับกลุ่มแม่บ้านชาวสยาม ส่วนกลุ่มมลายูแม้ไม่ได้ร่วมในพิธีกรรมทอดกฐินหรือลอยกระทงแต่จะเข้าร่วมขายของ เข้ามาฟังดนตรีหรือชมการแสดงในวัด นอกจากนี้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่สามารถสัมผัสได้จากชาติพันธุ์สัมพันธ์ในงานนี้ เช่น การบอกให้รู้ว่าใครเป็นใคร โดยฟังจากภาษาพูด การบอกว่าใครเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไหนโดยดูจากการแต่งกาย หญิงมลายูนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อกระบอกแขนยาวและคลุมอียาบ ชายมลายูนอกจากนุ่งโจงกระเบนและสวมหมวกแขกแล้ว ถ้าแต่งชุดที่นิยมโดยทั่ว ๆ ไปคือนุ่งกางเกงและสวมเสื้อเชิ้ต จะไม่ใช่ผ้าขาวม้าคาดพุงเหมือนอย่างชาวสยาม อินเดีย แม้จะแต่งกายเหมือนชาวสยามแต่ก็ยังนิยมผูกผมเป็นหางหนูที่ท้ายทอย กลุ่มที่มืองยากในภาวะปกติว่าเป็นชาวสยามหรือแขกมลายูก็คือกลุ่มเยาวชนชาย เพราะนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตาที่ละม้ายคล้ายคลึงกับชาวสยามแล้ว ยังมีรสนิยมในการแต่งกายตามแฟชั่นที่คล้าย ๆ กันด้วย แต่เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม จะทำให้มองเห็นอัตลักษณ์หรือตัวตนทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ได้อย่าง

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางสาวราย พรหมมณี, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายเอี่ยม ชนะสงคราม, ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน, เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙.

เด่นชัดเพราะเยาวชนชายที่เป็นชาวสยามนิยมสวมสร้อยคอ (ส่วนมากเป็นทองคำ) ห้อยพระ หรือไม้ก่ ผูกสายสิญจน์ที่ข้อมือ ขณะที่วัยรุ่นชายเชื้อสายมลายูนอกจากไม่ผูกสายสิญจน์ที่ข้อมือและไม่ห้อยพระแล้ว จะไม่สวมสร้อยคอหรือเครื่องประดับที่ทำด้วยทองคำ (เป็นข้อห้ามทางศาสนาอิสลาม) เยาวชนหญิงที่เป็นชาวสยามนิยมย้อมผมหรือโกศผมเป็นสีต่างๆ ขณะที่เยาวชนหญิงมลายูไม่นิยมย้อมสีผมแต่จะคลุมผมด้วยอียาบ หรือถ้าสังเกตอัตลักษณ์วัฒนธรรมจากร้านค้าที่ลานวัด จะเห็นได้ชัดว่า อาหารและขนมต่างๆที่นำมาขายก็เป็นอาหารที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวสยามยังขายขนมจีน ข้าวยา ข้าวเกรียบว่าว ขนมจากและถั่วคั่ว ขณะที่แม่ค้าคนจีนขายบ๊ะจ่าง ซาลาเปา และขนมจีบ พ่อค้าอินเดียขายถั่ว ส่วนแขกมลายูขายโรตีสีและมะตะปะ๑ งานลอยกระทงบ้านป่อเสม็ด จะเฉลิมฉลองงานกันที่วัด ๒ - ๓ วันก่อนที่จะถึงวันเพ็ญเดือน ๑๒ ชาวสยามจะร่วมกันทำกระทงและมอบให้ทางวัดจำหน่าย เพื่อรวบรวมเงินเป็นกองทุนซ่อมแซมวัด และจะจัดงานแสดงรื่นเริงในช่วงกลางคืน แขกและอินเดียจะมาชมการแสดงและฟังดนตรี จีนนอกจากจะมาร่วมงานรื่นเริงแล้วจะซื้อกระทงและร่วมกระบวนแห่ไปลอยกระทงที่ปากแม่น้ำปจจัยที่สัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะกลุ่มชาติพันธุ์ใดๆ ก็ตาม ย่อมมีอัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ

๔.๒.๓ ทิศนะของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีต่อชาวสยาม

ชาวสยามไม่ค่อยทำ คู่แขกกับไทยดูยาก ต้องฟังที่เขาพูด อยากรแต่งงานกับชาวสยาม ถ้าไม่มีแต่งงานกับจีนได้ แต่แต่งงานกับแขกไม่เอาเพราะกลัว ศาสนาไม่เหมือน ถ้าเป็นชาวสยามไม่ว่าเพราะพุทธกับฮินดูเหมือน ๆ กัน

... ผม มาเที่ยวที่วัดบ่อย ๆ บางทีมาเยี่ยมเพื่อน มาขอฝากเขาไปกิน ชาวสยามใจดีมีอะไรก็ให้ บ้านนี้ผมมาเที่ยวเป็นประจำ มากินข้าว มาพูดคุยมาตั้งแต่หนุ่ม ๆ เดียวนี้ลูก ๑๐ คนแล้วก็ยังมา ผมเรียกแม่เขาว่าแม่ เราสนิทกันดีงานทำบุญที่บ้านป่อเสม็ดผมมาเที่ยวประจำ เคยไปช่วยพระทำกระทงขาย คนที่นี่ดี ไม่ค่อยก่อปัญหา คบง่ายไม่เหมือนจีน จีนชอบโววาย พุดจาหยาบไม่เหมือนชาวสยาม ยิ้มแย้มใจดี.. ไปเที่ยวงานที่วัดทุกครั้ง ชอบงานลอยกระทงเพราะมีคนมาก พระก็ใจดี

ทิศนะของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีต่อชาวสยามในรัฐเกดะห์และรัฐกลันตัน สะท้อนให้เห็นตัวตนของความเป็นชาวสยามในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นน้ำใจ การมีอัธยาศัยที่ดี การไม่แสดงความรู้สึกที่รังเกียจหรือดูหมิ่นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการแสดงออกเชิงพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ (Behavioral Construct) ที่เป็นลักษณะจำเพาะของตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยามอย่างหนึ่ง ที่ได้อบรมสั่งสอนและปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน จนมีคำขานกันติดปากว่า “สยามเมืองยิ้ม”

๖. ระบบทุนนิยม

สถานการณ์ทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคทันสมัย (Modernization) บวกกับระบบทุนนิยมที่เปิดการค้าแบบเสรี ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียต้องปรับเปลี่ยนตัวตนทางวัฒนธรรมในหลาย ๆ ลักษณะ เริ่มจากระบบการผลิตที่เดิมผลิตเพื่อยังชีพในครัวเรือนกลับกลายเป็นการผลิตเพื่อยังชีพและเพื่อการตลาด เป็นเหตุให้ชาวสยามจำนวนไม่น้อยเริ่มหันมาเป็นผู้จำหน่ายแทนการเป็นผู้บริโภค ระบบปัจเจกในเชิงธุรกิจเริ่มเข้ามามีบทบาทในการผลิต

และในตลาดชุมชน ประการสำคัญความทันสมัยของเทคโนโลยีได้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศวัฒนธรรมและรูปแบบของการผลิตจากเดิมที่ต้องใช้แรงงานคนหรือแรงงานสัตว์ในการทำมาใช้เครื่องจักรแทน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่ก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว ผู้คนในวัยทำงานเริ่มปฏิเสธงานเก่า ๆ ที่ทำอยู่ในหมู่บ้านและเริ่มมุ่งสู่เมืองเพื่อสร้างอาชีพใหม่ที่มีความมั่นคง มีรายได้สูง และสามารถตอบสนองต่อความรู้ความสามารถจากประสบการณ์ที่ได้ศึกษามา ยิ่งไปกว่านั้นสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง แฟชั่นที่ทันสมัย ค่านิยมแบบตะวันตกที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมแทบทั้งสิ้น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ จูเลียน เอช.สทวด ที่มองว่า การปรับตัวทางนิเวศวัฒนธรรมของชุมชน เป็นการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละสังคมจะมี การปรับตัวที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าต่างมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร กรณีของกลุ่มชาวสยามในมาเลเซียมีทั้งการปรับตัวตามโครงสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่ม ที่รวมตัวกันแบบเครือญาติเพื่อทำกิจกรรมที่มีผลผลิตร่วมกัน เช่น การปรับเปลี่ยนอาชีพจากการทำนาแบบเก่าและหันมาปลูกผักขาย ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการปลูกผักทำได้ง่ายกว่าการทำนา สามารถส่งขายและมีรายได้ประจำวัน ต่างกับการทำนาที่ต้องรอจนสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวถึงจะมีรายได้ ส่วนการปรับตัวตามโครงสร้างของสังคมสมัยใหม่ที่อยู่เหนือการควบคุมของชุมชน เช่น ต้องเลิกอาชีพการทำนาเนื่องจากมีน้ำไม่เพียงพอ และหันมาประกอบอาชีพปลูกผัก ปลูกไวยาสูรับเหมาก่อสร้างแทน หรือการที่คนรุ่นใหม่ต้องออกไปประกอบอาชีพในเมืองแทนการทำงานในหมู่บ้าน เพราะไม่มีบริษัทหรือห้างร้านให้ทำงานในพื้นที่ เหล่านี้ถือเป็นการปรับตัวตามโครงสร้างสังคมสมัยใหม่ที่อยู่เหนือชุมชน โดยมีภาครัฐและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกินกว่าที่ท้องถิ่นจะสามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรดังกล่าวได้ตั้งแต่ก่อน สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากผลกระทบทางด้านระบบทุนนิยมแทบทั้งสิ้น กลุ่มชาวสยามที่อาศัยอยู่ในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย แม้จะไม่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อระบบทุนมากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่ยังเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตชนบท แต่ในอีกไม่ช้าอิทธิพลของระบบทุนนิยมก็คงจะทำให้ชาวสยามเหล่านี้ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตนเอง โดยเฉพาะสังคมของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่ทันสมัยและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสุขสงบ

๔.๒.๔ การสื่อสารและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี

โลกในยุคของการสื่อสารที่ไร้พรมแดนย่อมมีทั้งคุณและโทษต่อการดำรงอยู่ หรือการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของผู้คน สังคมของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของมาเลเซียในช่วง ๔๐ ปีที่ผ่านมา ขาดระบบการสื่อสารและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวสยามในมาเลเซียที่มีอายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไปไม่สามารถพูดภาษาไทยมาตรฐาน (ภาษาราชการ) ได้เหมือนอย่างเด็กไทยในปัจจุบัน สาเหตุที่เด็กรุ่นใหม่สามารถพูดภาษาไทยมาตรฐานได้ชัดเป็นเพราะส่วนใหญ่ฟังรายการวิทยุและการชมรายการโทรทัศน์ที่ถ่ายทอดจากเมืองไทยเป็นประจำ จึงทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเมืองไทยอยู่เสมอ ประการสำคัญการติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบันมีระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทันสมัย สะดวกและรวดเร็ว จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะติดต่อ ติดตามเรื่องราวที่อยากจะรู้

นอกจากนี้ การศึกษาในระบบใหม่ยังมีส่วนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศ จึงทำให้เด็กและเยาวชนในยุคใหม่สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของโลกได้

อย่างกว้างขวางในขณะที่วัยกลางคนหรือวัยผู้ใหญ่ก็ได้รับรู้และรับทราบข้อมูลจากคนรุ่นใหม่อีกต่อหนึ่ง เช่นเดียวกับคนบ้านปลายระไมและบ้านบ่อเสม็ดที่มักจะฟังและรับทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านคน รุ่นลูก หรือผ่านทางโทรทัศน์ในเมืองไทย ดังคำบอกเล่านี้ว่า

... ชาวสยามที่นี้ชอบดูทีวีไทยเพราะมีหลายรายการให้เลือก ไม่ค่อยมีโฆษณามาก ประการสำคัญเขาพูดภาษาไทยเราฟังรู้เรื่อง ลูกชอบดูการ์ตูน ฉันทกับแฟนชอบดูรายการแสดงพื้นบ้าน แฟนชอบโนรา เตี้ยวนี่อะไร ๆ ก็สะดวก อยากรู้เรื่องเมืองไทยเปิดทีวี หรือดูซีดีก็ได้ มีคนเอามาขายทุกเดือน ที่บ้านมีซีดีลูกทุ่งของไทยเต็มไปหมด เวลามีกงานวัดเขาก็เปิดเพลงลูกทุ่งไทย

... ชอบดูทีวีไทยรายการสนุกดี ช่างน่าสนใจ ชอบดูข่าวพระเจ้าแผ่นดิน ชอบที่ทานใจดี และไม่ถือตัว เด็ก ๆ ชอบดูเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ในวันเสาร์ - อาทิตย์ บางครั้งก็ชอบดูรายการดนตรี ดูดารา ทีวีไทยดีเพราะมีให้เลือกหลายช่อง รายการไม่น่าเบื่อและมีตลอดวันคิดว่าให้เด็ก ๆ ดูทีวีเป็นเรื่องดี เพราะเขาจะชินกับภาษาไทย ไม่งั้นเขาจะพูดภาษาอังกฤษเทพๆ ไม่ได้

จากคำบอกเล่าข้างต้น นอกจากจะทำให้ทราบถึงปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวกับการสื่อสารและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสตรีในครอบครัวของสังคมไทยในมาเลเซียที่ให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาและการเลี้ยงดูบุตรเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะผู้เป็นแม่ส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะให้ลูกๆ ได้บวชเรียน ได้รับการศึกษาชั้นสูงและมีอาชีพที่มั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพรับราชการ ขณะที่ผู้เป็นพ่อให้ความสนใจในเรื่องเหล่านี้ไม่มากนักเพราะมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวเป็นหลัก ดังนั้นภาพที่เห็นอยู่เป็นประจำในสังคมชาวสยามทั้งที่บ้านปลายระไมและบ้านบ่อเสม็ด ผู้เป็นแม่ส่วนใหญ่จะเป็นคนรับ - ส่งลูก ๆ ให้มาเรียนภาษาไทยและธรรมศึกษาที่วัด หรือเวลาที่มีกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย ก็จะได้เห็นภาพคุณแม่ทั้งหลายพิถีพิถันที่จะให้ลูก ๆ ได้มีโอกาสฝึกฝนอบรมหรือ ร่วมกิจกรรมในการแสดง ส่วนผู้เป็นพ่อก็จะรับรู้และชื่นชมเมื่อได้มาชมการแสดงของลูกๆ

... ตอนที่ผมรู้เรื่องนี้ คิด ๆ ดูแล้วรู้สึกใจหาย มันเหมือนกับว่าพวกเราไม่ใช่ชาวสยามอีกแล้ว เหมือนเราไม่มีชาติ และดูว่าเราเหมือนกลุ่มชนเล็ก ๆ เมื่อเทียบกับกลุ่มใหญ่อย่างมลายูหรือจีน ความรู้สึกอย่างนี้มันคอยเตือนใจเราอยู่เสมอว่า เราต้องอยู่ที่นี้อย่างระมัดระวังอยู่อย่างเจียมตัวในฐานะที่เป็นชนกลุ่มน้อย เราจึงไม่เรียกร้องหรือก่อให้เกิดเรื่องวุ่นวายต่าง ๆ ที่สำคัญเราต้องพยายามหาทางที่จะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเราไว้ให้คงอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา วัด พระสงฆ์ และภาษาไทย เพราะสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นความเป็นไทยของเรา

๑... จัดตั้งประเทศใหม่ก็นับว่าดี แต่ในช่วงแรก ๆ มีนโยบายที่เน้นหนักไปทางด้านกลุ่มมลายูและผู้ที่ยึดถือศาสนา อิสลาม (ภุมิบุตร) แต่ต่อมาเริ่มมีนโยบายที่ให้สิทธิเชื้อชาติอื่น และเปิดโอกาสให้มีความทัดเทียมมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มชาวมลายูเชื้อสายไทยมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก เนื่องจากรัฐบาลมองว่า ชาวสยามเป็นกลุ่มคนที่อยู่ที่นี่ดั้งเดิม จึงให้ความสนใจและให้สิทธิมากกว่าเชื้อชาติอื่นๆ (ใกล้เคียงกับภุมิบุตร)

... ติใจเหมือนกันเมื่อรู้ว่ามาเลเซียได้รับเอกราช แต่ก็ใจหายเมื่อคิดว่าเราจะไม่ใช่ชาวสยามอีก เราไม่อยากให้อะไรที่เป็นไทย ๆ หายไป จึงต้องคอยสอนลูกหลานให้รู้จักรักษาความเป็นไทยเอาไว้ บางครั้งก็รู้สึกเหมือนกับพวกเราโดดเดี่ยวเพราะเป็นคนกลุ่มน้อยเราถึงติใจทุกครั้งที่มีชาวสยาม

มาเยี่ยมเยียนเรา เหมือนกับเราได้กลับบ้าน ได้พบญาติพี่น้องอย่างไรก็ตามแม้เราจะรักประเทศไทย เพราะเรามีเชื้อชาติไทย แต่พวกเราที่รักประเทศมาเลเซียเพราะเราอาศัยอยู่ในผืนแผ่นดินนี้

๔.๓ กระบวนการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

กระบวนการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย การปรับตัว และการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ถือเป็นอีกวิถีทางหนึ่งของการอยู่ร่วมเพื่ออยู่รอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย การรู้จักปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับคนกลุ่มใหญ่โดยไม่ทิ้งความเป็นตัวตนเดิมถือเป็นวิธีการที่ชาญฉลาด เพราะนอกจากจะเป็นการหลีกเลี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดการปะทะทางวัฒนธรรมต่อกันแล้ว ยังเป็นการสร้างการยอมรับบนพื้นฐานของการประนีประนอมต่อกันอีกด้วย ชาวสยามมีวิถีในการปรับตัวและสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมโดยผ่านเครือข่ายทางสังคม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ เกิดพลังในการต่อรองกับภาครัฐ และเพื่อประสานความร่วมมือในกลุ่มชาวสยามด้วยกัน เครือข่ายทางสังคมที่กลุ่มชาวสยามในมาเลเซียใช้เป็นแนวทางในการปรับตัวและสร้างตัวตนใหม่ ได้แก่

๑. เครือข่ายภาษาไทย

การเรียนรู้เรื่องภาษาถือเป็นนโยบายหลักในการจัดการศึกษาของประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมีความเชื่อมั่นว่าการได้เรียนรู้ภาษาของแต่ละชนชาติ นอกจากจะทำให้เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้นๆ แล้ว ยังเป็นความได้เปรียบในแง่ของการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพอีกด้วย ด้วยเหตุที่ภาษาไทยไม่ใช่ภาษา ๑ ใน ๔^{๓๑} ที่ใช้สอนในระดับประถมศึกษาของมาเลเซีย ดังนั้นการที่จะให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ยอมรับของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก อย่างไรก็ตามในกลุ่มของชาวสยามในมาเลเซียด้วยกันแล้ว ความพยายามที่จะให้บุตรหลานได้เรียนรู้ ภาษาไทยถือเป็นนโยบายหลักที่ชาวสยามในทุกรัฐให้การยอมรับและให้การสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะสงฆ์ในมาเลเซียได้รวมตัวกันจัดตั้งศูนย์การเรียนการสอนภาษาไทย และธรรมศึกษาขึ้น ในวัดต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนดังกล่าวมีมาตรฐานในระดับหนึ่ง และด้วยเหตุที่ภาษาไทยถือเป็นลักษณะจำเพาะของตัวตนทางวัฒนธรรมที่ชาวสยามในมาเลเซียทุกคนภาคภูมิใจ ภาษาไทยจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ลูกหลานไทยควรได้เรียนรู้ ดังคำพูดว่า

“...ชาวสยามจะอยู่ในประเทศไทยหรือในประเทศไหนก็ตาม ต้องไม่ลืมภาษาของเรา เพราะภาษาเป็นเอกลักษณ์ที่บอกให้รู้ว่าเราเป็นคนชาติไหน เรื่องภาษาบ้านเรานี้ขออะไรสิ่งหนึ่ง เราอย่าลืมในเมื่อเราจะไปอยู่ที่ไหนก็ดี เมื่อเราพบพวกเขา เราไม่ต้องหลง ภาษาอื่น มาหลงภาษาไทยของเราเถิดนะ พ่อเราใหญ่ แม่เราพ่อเราเลี้ยงเรามากับภาษานั้นแหละ ในเมื่อเราใหญ่ แล้วเราก็เอามาใช้สอนลูกหลานต่อหล่าว...”^{๓๒}

“... เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ จะไปเรียนภาษาไทยและธรรมศึกษาที่วัด หรือศาลากลางบ้าน (ศาลาประจำหมู่บ้าน) เรียนกันทุกคนทั้งหญิงและชาย ผู้ใหญ่บางคนก็ไปร่วมเรียนด้วย

^{๓๑} ภาษาที่ประเทศมาเลเซียอนุญาตให้ใช้สอนในโรงเรียนของรัฐได้ คือ ภาษามลายูภาษาจีน ภาษาทมิฬ และภาษาอังกฤษ

^{๓๒} นาย อารุณ นามสกุล ขุนพิทักษ์

เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องของภาษาไทยและธรรมศึกษา ครูผู้สอนส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษาอยู่ในวัดบางปีจะมีพระสงฆ์จากจังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือจากบางกอก (กรุงเทพฯ) มาช่วยสอน การเรียนการสอนเรียนพออ่านออกเขียนได้....”

นอกจากการสร้างเครือข่ายการสอนภาษาไทยระหว่างวัดและสำนักสงฆ์ในรัฐต่าง ๆ แล้วในวัดและสำนักสงฆ์ที่เปิดสอนภาษาไทยยังมี “เครือข่ายที่สอนน้อง” ที่คอยช่วยเหลือและเป็นพลังสำคัญในการช่วยสอนภาษาไทย ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและธรรมศึกษาในแต่ละปีนั้น วัดและสำนักสงฆ์จะมีข้อจำกัดอยู่ที่ครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพระสงฆ์ ดังนั้นปีใดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาน้อย ครูผู้สอนจะขาดแคลน ทำให้ต้องอาศัยรุ่นพี่ที่จบชั้นประถมปีที่ ๔ หรือรุ่นพี่ที่พอจะอ่านเขียนหนังสือไทยได้ให้มาช่วยสอนรุ่นน้องแทน เครือข่ายที่สอนน้อง ถือเป็นเครือข่ายบริการทางวิชาการที่พี่ๆ ช่วยสอนน้องโดยไม่หวังค่าตอบแทน ทุกคนเสียสละเพื่อน้องๆ โดยมีเป้าหมายในการสอนว่า ต้องการให้น้องๆ ได้เรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของบรรพบุรุษ รวมทั้งให้เกิดจิตสำนึกของความเป็นชาวสยาม (สยาม) เป็นสำคัญ

๒. เครือข่ายศาสนา (วัดไทย)

ประเทศมาเลเซียมีลักษณะเป็นพหุสังคม ดังนั้นชาวมาเลเซียที่นับถือพระพุทธศาสนาจึงมีอยู่หลายเชื้อชาติ เช่น ไทย จีน พม่าและศรีลังกา เป็นต้น วัดที่สร้างขึ้นจึงมีทั้งที่เป็นวัดพุทธไทย (The Buddhist Temple) วัดพุทธจีน วัดพุทธพม่า และวัดพุทธศรีลังกา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีวัดของคนหลายเชื้อชาติ แต่สำหรับวัดพุทธไทยแล้ว จะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของการตกแต่งที่ไม่เหมือนกับวัดของเชื้อชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะช่อฟ้า ใบระกา และหลังคาพระอุโบสถ และด้วยเหตุที่วัดไทยเป็นศูนย์กลางพื้นที่ทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านชาวสยาม การธำรงไว้ซึ่งตัวตนทางวัฒนธรรมจึงถือเป็นเรื่องที่ชาวสยามในมาเลเซียต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ การสร้างเครือข่ายวัดไทยจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการปรับตัวเพื่อธำรงไว้ซึ่งตัวตนทางวัฒนธรรมของชาวสยาม และเนื่องจากวัดไทยในอดีตจะทำหน้าที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนในหมู่บ้าน เพราะชาวบ้านจะใช้เครือข่ายของวัดเป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์หรือทำกิจกรรมร่วมกันโดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำและเป็น ผู้กล่อมเกล่าให้ชาวบ้านเกิดความรัก ความสามัคคีทั้งนี้เพื่อความสงบสุขในสังคมเป็นหลัก

แต่กาลเวลาที่ผ่านไปประกอบกับดินแดนแห่งนี้ถูกเปลี่ยนผ่านจากเดิมซึ่งเคยอยู่ในปกครองของราชอาณาจักรสยาม ไปอยู่ในปกครองของอังกฤษ ญี่ปุ่น และมาเลเซียตามลำดับ ทำให้เครือข่ายวัดไทยที่เดิมที่มีแต่เฉพาะกลุ่มชาวสยาม กลับมีชาวมาเลเซียเชื้อสายจีน เชื้อสายอินเดีย และเชื้อสายลังกา เข้ามาร่วมอยู่ในเครือข่ายวัดไทยด้วย ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความศรัทธา และการหลอมรวมจิตใจของผู้คนในพื้นที่วัฒนธรรมที่สามารถดำรงไว้ซึ่งความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน ทั้งในกลุ่มของตนเองและกลุ่มเพื่อนบ้าน รวมทั้งยังช่วยให้วัดไทยในมาเลเซียสามารถดำรงอยู่และยังคงเป็นศูนย์กลางพื้นที่วัฒนธรรมในหมู่บ้านชาวสยามจนถึงปัจจุบัน

๓. เครือข่ายชาติพันธุ์

ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย ไม่เรียกตัวเองว่าชาวสยาม แต่จะเรียกตนเองว่า “ชาวสยามดั้งเดิม” (Orang Siam) เนื่องจากมีระบบคิดว่าบรรพบุรุษของพวกตนเป็นคนดั้งเดิมที่นี่ เกิดและอาศัยอยู่ที่นั่นมานานพร้อมๆ กับชาวมลายู และเคยเป็นคนของอาณาจักรสยามมา

ก่อน ดังนั้นพวกตนจึงเป็นชาวสยามดั้งเดิม ด้วยระบบคิดและการมีจิตสำนึกว่ากลุ่มของตนเป็นกลุ่มที่เคยมีชาติมาก่อน จึงทำให้กลุ่มชาวสยามในมาเลเซีย มีความพยายามที่จะต่อสู้เพื่อเรียกหาความเป็นธรรมในฐานะที่เคยเป็นเจ้าของแผ่นดิน ซึ่งการเรียกร้องแต่ละครั้งก็ไม่ได้ใช้วิธีการที่รุนแรงเหมือนอย่าง ที่กลุ่มคนจีนและอินเดียเคยกระทำ แต่จะใช้หลักของการออมชอมและการประนีประนอมเป็นสำคัญ ความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนมลายู

๔. เครือข่ายชนบทรรมนิยมประเพณี

ชาวสยามในมาเลเซีย แม้จะดูห่างไกลจากวัฒนธรรมไทยในประเทศไทยไปบ้าง ด้วยมีข้อจำกัดในเรื่องระเบียบและกฎหมายบางประการของรัฐ แต่ก็เชื่อว่าชาวสยามเหล่านั้นละเลย หรือไม่สนใจชนบทรรมนิยมประเพณีแบบไทยไปเสียทีเดียว ในทางตรงกันข้ามในท่ามกลางความยากลำบาก เหล่านั้นชาวสยามแทบทุกหมู่บ้านพยายามที่จะรักษาและส่งเสริมประเพณีที่ดั้งเดิมของตนเอาไว้ แม้จะมีความยากลำบากอยู่บ้างในเรื่องของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เนื่องจากกฎหมายของรัฐ กำหนดให้เก็บค่าธรรมนิยมจากผู้แสดงในราคาที่สูง (ประมาณ ๓,๐๐๐ บาทต่อคน) ทำให้นักแสดงไม่กล้ามาแสดงเพราะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนยังเป็นผู้แสดงที่มาจากต่างประเทศด้วยแล้ว การคิดค่าธรรมนิยมก็ยิ่งแพงเป็นเงาตามตัว อย่างไรก็ตามแม้จะมีข้อจำกัด แต่ชาวสยาม ก็มีได้ย้อยอ แต่รู้จักปรับตัวในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองด้วยการฝึกสอน ฝึกรำ กันเองตามความสามารถ โดยดูตัวอย่างการแสดงจากวิดีโอที่ซื้อมาจากประเทศไทย ซึ่งก็ช่วยให้สามารถดำเนินการได้สำเร็จอย่างน่าภูมิใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดงานรื่นเริงในงานลอยกระทงของทุก ๆ ปี ผู้คนสามารถจัดงานได้อย่างยิ่งใหญ่และมีผู้คนจากรัฐต่าง ๆ มาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ที่น่าแปลกก็คืองานรื่นเริงที่ไม่เคยมีเรื่องทะเลาะวิวาท ไม่มีการดื่มสุราหรือของมีเมา ไม่ทำกระทงจำหน่ายเอง แต่จะช่วยกันทำกระทงแล้วมาสมทบให้วัดขายเป็นรายได้เข้าวัด ประเพณีลอยกระทงจึงเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะของหมู่บ้าน และเป็นคำตอบที่ดีว่า ชาวสยาม ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน จะยากลำบากเพียงใด แต่ไม่เคยลืมความเป็นไทย

๕. เครือข่ายการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

สังคมของชาวสยามในรัฐเปอร์ลิสของประเทศมาเลเซีย มักจะสร้างเครือข่ายของการอยู่ร่วมกันและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยอาศัยความสัมพันธ์ของการเป็นคนในพื้นที่ซึ่งลักษณะของเครือข่ายดังกล่าวมีอยู่หลายรูปแบบ เช่น

๕.๑. เครือข่ายปลงศพ เมื่อมีคนตายในหมู่บ้าน จะมีการบอกกล่าวหรือส่งสัญญาณให้รับรู้กันว่ามีคนตายในพื้นที่ ทุกคนจะต้องมาช่วยเหลือ เพราะทุกคนรู้ดีว่างานศพเป็นงานที่ไม่สามารถทำได้เพียงคนเดียว แต่ต้องช่วยกันดูแล ถ้าใครรู้แล้วเพิกเฉยหรือไม่ไปร่วมงาน ก็จะถูกมองว่าไม่มีน้ำใจและคนอื่น ๆ ก็จะไม่ไปช่วยเหลือถ้าบ้านของเขามีคนตาย

... ถ้ารู้ว่ามีคนตาย ทุกคนจะต้องไปช่วยเหลือ ไม่ว่าจะเจ้าภาพจะบอกมาหรือไม่ก็ตาม และทุกคนรอบครัวจะช่วยกันบริจาคเงินอย่างน้อยครอบครัวละ ริงกิต (ประมาณ ๕๐ บาท) หรืออาจให้มากกว่านั้นก็ได้ตามแต่ทุนทรัพย์ที่มี บางครอบครัวจะนำเกลือ กะปิ และมะพร้าวไปให้ เงินที่รวบรวมได้มอบให้ครอบครัวของผู้ตาย ส่วนอีกส่วนหนึ่งจะมอบให้หมอปลงศพ ที่เหลือจะเก็บเข้ากองทุนเพื่อไว้ซื้อโลงบริจาคให้แก่ศพไร้ญาติ หรือครอบครัวที่ยากจนจริง ๆ ถ้ามีคนตายจะไม่พาศพไปทำพิธีที่วัด

แต่จะจัดงานศพที่บ้าน ถือเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตายและเป็นการแสดงถึงความกตัญญูของลูกหลาน เว้นแต่ศพที่ไม่มีญาติ ศพตายโหง หรือครอบครัวที่จนจริง ๆ จึงจะพาศพไปทำพิธีที่วัด

๕.๒. เครือข่ายครัววัด เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยกันลงแรงด้วยความสมัครใจในกรณีที่มีเทศกาลงานวัดหรือมีแขกจากที่อื่นมาเยี่ยมเยียนหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้านจะมารวมกันที่โรงครัวของวัด และจะช่วยกันปรุงอาหารเพื่อถวายพระหรือเลี้ยงแขกที่มาในงาน กลุ่มพ่อบ้านก็จะช่วยกันล้างจาน ช่วยกันจัดโต๊ะ หรือกางเต็นท์ที่ใช้ในกิจกรรมนั้นๆ การมาช่วยเหลือในครัววัดถือเป็นเรื่องจำเป็นที่ทุกคนจะไม่ปฏิเสธ เพราะเป็นการบอกรับบุญจากพระให้มาร่วมกันทำบุญทำกุศลงานทุกอย่างจึงดูราบรื่นและทุกคนต่างมาช่วยกันอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะความศรัทธาที่มีอยู่ในจิตวิญญาณของแต่ละคน ประการสำคัญวัดและพระถือเป็นศูนย์รวมใจของผู้คนในหมู่บ้านการได้ทำบุญทำกุศลร่วมกันถือเป็นการทำความดีที่จะส่งผลถึงชาติหน้า เกี่ยวกับเรื่องนี้

... เครือข่ายครัววัดเป็นเครือข่ายที่ปฏิบัติสืบทอดกันมานานตั้งแต่ครั้งปู่ตายายแม่บ้านส่วนใหญ่จะอาสาช่วยงานบุญของวัด หรือมาช่วยกันทำอาหารเลี้ยงต้อนรับผู้มาเยือน งานของวัดไม่ว่าเรื่องใด ๆ ถ้าบอกรับบุญหรือรู้ข่าวทุกคนจะต้องไปช่วย ทุกคนเคารพและศรัทธาหลวงพ่อกันและมองว่าวัดคือศูนย์รวมจิตใจของหมู่บ้าน การได้ร่วมกันทำบุญทำกุศล นอกจากจะทำให้สบายใจแล้วยังมีโอกาสได้พบปะสังสรรค์กับเพื่อนๆ อีกด้วย

๕.๓. เครือข่ายกินงาน บ้านปลายระไมและบ้านบ่อเสม็ดในอดีตจะมีพื้นที่เชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นโดยเฉพาะชาวมลายูเชื้อสายจีนและเชื้อสายมลายู ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดเครือข่ายสังคมที่โยงใยถึงความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมเกิดขึ้นในบ้านใดบ้านหนึ่งคนบ้านใกล้เคียงก็จะมาร่วม มาช่วยเหลือ แม้จะต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนา แต่ทุกคนถือว่าเป็นชาวมลายูเหมือนกัน การกินงานกับเพื่อนบ้านเป็นความสัมพันธ์ที่ปฏิบัติกันมานาน โดยเฉพาะในช่วงที่มีเทศกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลตรุษจีน เทศกาลฮารีรายอ หรือเทศกาลขึ้นปีใหม่ของแขกอินเดีย การช่วยเหลือกัน การร่วมแรงร่วมใจกันในลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัย สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของความเป็นพวกเดียวกันมาก่อนเนื่องจากในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็นที่พินเดียวกัน เพิ่งมาแบ่งแยกเป็นเขตหมู่บ้านมลายู หมู่บ้านจีน หมู่บ้านอินเดียหรือหมู่บ้านไทยในยุคหลัง การแบ่งเขตแดนจึงไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคที่จะทำให้ต้องแบ่งแยกคน การที่เคยอยู่ร่วมพื้นที่วัฒนธรรมเดียวกันมาก่อน ทำให้มองเห็นภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่าง ชนชาติได้อย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในกลุ่มชาวมลายูเชื้อสายไทย เชื้อสายจีน เชื้อสายมลายู และเชื้อสายอินเดีย เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

... ผู้คนในชุมชนมีหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ทั้งที่เป็นแขก เป็นจีน เป็นไทยหรือเป็นอินเดียก็มีอยู่ไม่น้อย คนเหล่านี้ตั้งบ้านเรือนไม่ห่างกันมากนัก เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกัน บางกลุ่มบางพวกรู้จักกันดี เพราะเคยเรียนหนังสือในระดับประถมและระดับมัธยมมาด้วยกัน โอกาสพบปะสังสรรค์หรือการไปมาหาสู่จึงมีอยู่เสมอ มีบ้างที่อินเดียเชิญชาวสยามไปกินเลี้ยงในฐานะแขก จีนถ้าแต่งงานก็มักจะเชิญชาวสยามไปร่วม แขกมลายูไม่ค่อยเชิญใครแต่ถ้าเชิญก็มักจะเป็นงานสำคัญๆ เช่น งานฮารีรายอ แขกมลายูจะเชิญเพื่อนสนิทเชื้อชาติอื่นๆมาร่วมรับประทานอาหาร บางครั้งชาวสยามก็เชิญแขกมาร่วมงาน แต่เขาจะไม่กินอาหารที่เราทำเพราะไม่ใช่อาหารที่เขาทำเอง

... ชาวสยามจะยึดถือมากเรื่องประเพณี ที่นี้จะมีพุทธและพราหมณ์ปนกัน เวลาทำบุญจะมีชาวสยาม คนจีนที่นับถือพุทธเข้ามาร่วม คนจีนจะมีมาก อินเดียมีไม่มากนัก ส่วนพวกแขก (ชาวมลายู) จะไม่เข้ามาร่วม แต่ถ้ามาก็จะเอาของมาขาย มาฟังดนตรีหรือชมการแสดงในเวลาที่มีงานวัด งานบุญใหญ่ ๆ จะมีจีนและอินเดียเข้ามาร่วมมาก ไทยเข้าร่วมเพราะนับถือพุทธเงินนอกจากนับถือพุทธแล้วยังมีทุนมาบูรณะและบริจาค อินเดียเข้ามาเพราะถือว่าศาสนาพุทธและฮินดูเป็นศาสนาพี่น้องกัน ชาวสยามส่วนใหญ่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพิธีกรรมของแขก (ชาวมลายู) เพราะเขาไม่ได้เชื่อ ถ้าจะเชื่อก็มีบ้างเวลาที่เขาแต่งงาน คนหนิด (คนสนิท) กันเขาจะบอก บอกให้ไปกินข้าวเหนียว กินแกงกุกลา หรือ “มาแกบูละ” ส่วนจีนถ้าแต่งงานก็มักจะเชิญชาวสยามให้ไปกินหมู “เจี้ยะบ๊ะ” ชาวสยามแต่งงานก็จะเชิญจีนและอินเดียไปร่วมเราเรียกว่า “ดีก๊ะ” ไม่นิยมเรียกว่าแต่งงาน

๕.๔. เครือข่ายครุหมอ เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพนับถือ และเชื่อว่าหากเซนต์พลีถูกก็จะเกิดสิริมงคลแก่ตนเอง ในพื้นที่วัฒนธรรมบ้านปลายระไมและบ้านบ่อเสม็ดหรือหมู่บ้านใกล้เคียง ผู้คนยังมีความเชื่อและความกลัวในเรื่องผีและการถูกคุณไสยทำให้มีคนจำนวนไม่น้อยต้องฝากความหวังไว้กับครุหมอ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ครุหมอช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และช่วยให้คลอดแคล้วจากภยันตรายต่าง ๆ ครุหมอไม่เพียงแต่เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจให้แก่ผู้คนในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ยังมีเครือข่ายโยงใยไปถึงหมู่บ้านอื่น ๆ และในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ด้วยความเชื่อและความศรัทธาของผู้คนทำให้บรรดา "ครุหมอ" ทั้งหลายกลายเป็นคนสำคัญ และมีรายได้ในการประกอบอาชีพค่อนข้างสูง หรือบางครั้งก็มีบทบาทไม่ด้อยไปกว่าพระสงฆ์มากนัก เครือข่ายครุหมอสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและจิตวิญญาณของผู้คนที่ต้องการพึ่งพิงตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น หมอปลงศพ ถ้ามีการตายเกิดขึ้น ทุกศพจะต้องมีหมอปลงศพคอยทำพิธีให้ที่บ้านตั้งแต่วันแรกจนกระทั่งวันเผาศพ การมีหมอปลงศพเชื่อว่าจะทำให้เจ้าของบ้านปลอดภัยนอกจากหมอปลงศพแล้ว ผู้คนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อในเรื่องครุหมอตายาย เพราะเชื่อว่าจะช่วยปกป้องคุ้มครองให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ ส่วนหมอสิลัดและหมอโนราเชื่อว่าจะช่วยปัดเป่าอันตรายและก่อให้เกิดสิริมงคล การตั้งพระภูมิเจ้าที่เพื่อให้ช่วยคุ้มครองบ้าน

๕.๕. เครือข่ายตักบาตร เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนยางพาราต้องตื่นนอนเพื่อไปกรีดยาง ตั้งแต่เวลา ๐๓.๐๐ - ๐๕.๐๐ นาฬิกา และกว่างานจะแล้วเสร็จก็ถึงเวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. เป็นอย่างน้อย การมีอาชีพกรีดยางพาราเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถกลับมาตักบาตรพระในตอนเช้า แต่ด้วยสำนึกในจิตวิญญาณของการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีทำให้ชุมชนแห่งนี้ร่วมกันหาทางแก้ปัญหาโดยใช้วิธีจัดเวรสลับกันวันละ ๒-๓ ครอบครัวเพื่อนำอาหารไปถวายพระที่วัดทั้งในช่วงเช้าและช่วงเพล ครอบครัวใดที่ต้องจัดอาหารถวายพระก็จะงดการกรีดยางในวันนั้น ๆ วิธีการดังกล่าวทำให้ทุกครัวเรือนได้มีโอกาสทำอาหารถวายพระ และได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะของพุทธศาสนิกชนที่ดี

“ที่บ้านควนมุสั้ง พระจะไม่ออกบิณฑบาต เว้นแต่ในช่วงที่มีงานเทศกาลที่สำคัญ ๆ จึงจะออกบิณฑบาตครั้งหนึ่ง สาเหตุที่ชาวบ้านไม่ยอมให้พระออกบิณฑบาต เพราะไม่อยากให้คนในศาสนาอื่นดูถูกพระ เพราะบางเรื่องผู้คนในศาสนาอื่นอาจไม่เข้าใจในข้อปฏิบัติของ

พระพุทธศาสนา ประการสำคัญ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพกรีดยางพารา ต้องตื่นแต่เช้าและกลับเข้าบ้านในช่วงสาย ๆ จึงไม่มีเวลาพอที่จะเตรียมอาหารถวายพระ”

หากพิจารณาการพัฒนาทางสังคมของชาวสยาม รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย นั้น มีการปรับตัว และการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ ด้วยกระบวนการของเครือข่าย อันก่อให้เกิดพลังและมีความเป็นเอกภาพในการปรับเปลี่ยนหรือการสร้างตัวตนขึ้นใหม่ ได้แก่ เครือข่ายภาษาไทย เครือข่ายวัดไทย เครือข่ายชาติพันธุ์ เครือข่ายด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และเครือข่ายการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เครือข่ายเหล่านี้ ล้วนแต่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่การดำรงไว้ซึ่งตัวตนทางวัฒนธรรมของความเป็นไทยและการอยู่ร่วมกันเพื่ออยู่รอด การสร้างความร่วมมือในลักษณะของเครือข่ายก็ดี ความพยายามที่จะสะท้อนให้เห็นความโดดเด่นในอัตลักษณ์ของตนเองก็ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นการแสดงให้เห็นพลังและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อความเป็นเอกภาพและเพื่อประโยชน์ในการต่อรองกับกลุ่มที่มีอำนาจเหนือกว่า สังคมของชาวสยามในมาเลเซียเป็นสังคมของชนกลุ่มน้อยและไม่เคยมีอำนาจในการต่อรอง จึงมักจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทางรัฐบาลมาเลเซียมากนัก ทำให้ชาวสยามในมาเลเซียเองได้ปรับตัวและสามารถใช้ชีวิตในท่ามกลางกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างสันติ

๔.๔ รูปแบบการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

รูปแบบที่สำคัญในการนำเสนอความเป็นอัตลักษณ์ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย จากกระบวนการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

กระบวนการในการพัฒนาสังคม นั้น จะต้องอาศัยความเป็นเครือข่ายกลุ่มก้อนของชาวสยามด้วยกัน เพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยการรวมกลุ่มกันของชาวสยาม ทำให้มีอำนาจในการต่อรองกับภาครัฐมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองของภาครัฐ ซึ่งจะต้องอาศัยคะแนนจากการเลือกตั้ง หากชาวสยามมีการรวมกลุ่มกัน ความสนใจในการให้การช่วยเหลือในกิจการต่างๆ ก็จะมีมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีการรวมตัวกันในการพัฒนาสังคม ใน ๓ มิติด้วยกัน ได้แก่

๑) การพัฒนาอัตลักษณ์ทางภาษา

เป็นการพัฒนาอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนชาวสยามด้วยกัน โดยทุกคนในชุมชนจะต้องสั่งสอน สืบทอด บอกต่อ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และอนุรักษ์ภาษาไทยได้ เอาไว้ โดยในบ้านในชุมชน ในวัด จะมีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร ชาวสยามด้วยกัน หากพบปะกัน ก็จะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ในการสื่อสาร จะไม่ใช้ภาษามลายู ไม่ใช้ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภาษาไทย

ทุกบ้าน จะต้องให้ลูกได้เรียนภาษาไทย ไม่ว่าจะมีการสอนเองที่บ้าน หรือส่งไปเรียนที่วัด โดยส่วนใหญ่ก็จะส่งไปเรียนที่วัด โดยชาวสยาม ส่วนใหญ่จะเรียนภาษาไทยควบคู่ไปกับการเรียนธรรมศึกษา หรือเรียนพระพุทธศาสนา โดยมีพระเป็นผู้สอน หรือผู้ปกครอง หรือรุ่นพี่ช่วยสอนน้อง ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ด้านภาษา ทั้งจากที่บ้าน และที่โรงเรียน

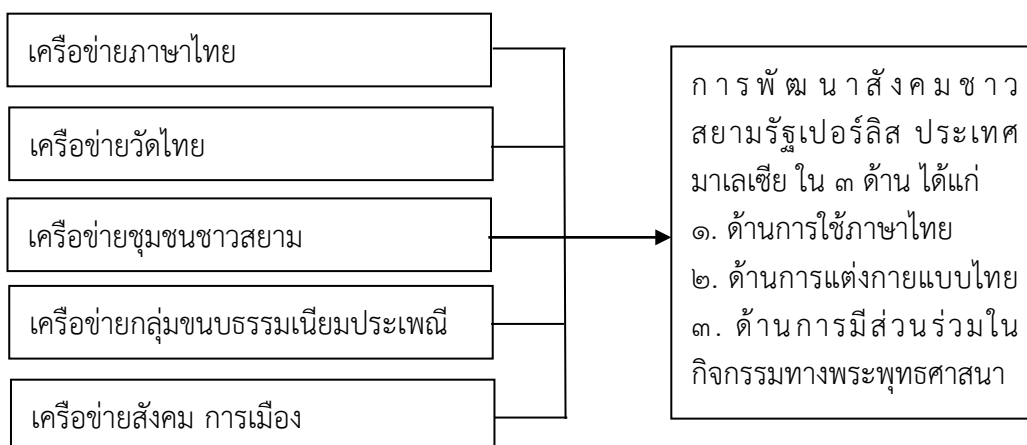
๒) การแต่งกาย

ด้านการแต่งกายของชาวสยาม ไม่มีความชัดเจนนัก เพราะด้วยยุคสมัย ทำให้เกิดวัฒนธรรมการแต่งกายที่คล้ายคลึงกัน แต่การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้หญิงมีสไบพาด ผู้ใช้มีผ้าขาวม้าคาดเอว เป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนเฉพาะชาวสยามเท่านั้น ในเวทีประชุมกลุ่มย่อย จึงเห็นควรมีการพัฒนาอัตลักษณ์การแต่งกายขึ้นมาใหม่ ในพื้นที่เฉพาะสำหรับชาวสยาม โดยนำเสนอให้มีการแต่งกายมาวัด โดยผู้หญิงให้มีสไบพาด ในการมาทำบุญที่วัด และผู้ชายให้มีผ้าขาวม้าคาด ในการมาวัด ซึ่งเป็นการพัฒนาอัตลักษณ์ด้านการแต่งกาย ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) การร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีความสัมพันธ์อันแนบแน่นกับวัด และพระพุทธศาสนา มีกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดต่างๆ ในประเทศมาเลเซีย ชาวสยามแต่ละชุมชน จะไปร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะ งานบุญทอดกฐิน บุญผ้าป่า ซึ่งจะเกิดการร่วมแรงร่วมใจในการช่วยเหลือกิจกรรมของวัดอย่างเต็มกำลัง และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ระหว่างชุมชน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ได้แก่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ชุมชนชาวสยามมีการร่วมแรงร่วมใจในการให้การช่วยเหลือแบ่งเบา จนงานสำเร็จ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีความประสงค์จะพัฒนาสังคมชาวสยาม ให้มีอัตลักษณ์ โดยการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ที่สะท้อนความเป็นชาวสยามที่ชัดเจน ได้แก่ โดยใช้รูปแบบการสร้างความร่วมมือ ในการนำเสนอการสื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้หญิงมีสไบพาด ผู้ใช้มีผ้าขาวม้าคาด และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ และในชีวิตประจำวัน โดยมีกระบวนการในการพัฒนา ๕ ประการ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาษาไทย การสร้างเครือข่ายทางศาสนา โดยวัดไทย การสร้างเครือข่ายชาติพันธุ์ (ชาวสยาม) ในชุมชนต่างๆ และการสร้างเครือข่ายขนบธรรมเนียมประเพณี และการสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม กลุ่มสังคมการเมือง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมชาวสยามให้มีอัตลักษณ์แบบไทยที่เป็นจุดเด่นของสังคมชาวสยาม ซึ่งมีรูปแบบ ดังภาพ

แผนภาพที่ ๒ รูปแบบการพัฒนาสังคม ของชาวสยามรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมตามแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ไป ๒) เพื่อศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคมในกลุ่มกระแสหลัก ได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการ, ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก, ทฤษฎีความทันสมัย, ทฤษฎีการพึ่งพา, ทฤษฎีโลกาภิวัตน์, ทฤษฎีศักยภาพและการแพร่กระจาย, ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร, ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ส่วนแนวคิดและทฤษฎีกระแสรองได้แก่ ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม, แนวคิดผู้แสดงทางสังคม, แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน, แนวคิดทฤษฎีใหม่, แนวคิดประชาสังคม, แนวคิดเรื่องภูมิปัญญา และ ทฤษฎีการพัฒนาสังคมของ ดร.เอนสมิงเงอร์

๒) การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีการพัฒนาการปรับตัวและการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการของเครือข่าย อันก่อให้เกิดพลังและมีความเป็นเอกภาพ ได้แก่ เครือข่ายภาษาไทย, เครือข่ายวัดไทย, เครือข่ายชาติพันธุ์, เครือข่ายด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม ทำให้ชุมชนชาวสยามสามารถรักษาสมาคมของกระบวนการพัฒนาสังคมชาวสยามไว้ได้

๓) การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ที่สะท้อนความเป็นชาวสยามที่ชัดเจน ได้แก่ โดยใช้รูปแบบการสร้างความร่วมมือ ในการนำเสนอการสื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้หญิงมีสไบพาด, ผู้ใช้มีผ้าขาวม้าคาด และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ และในชีวิตประจำวัน โดยมีกระบวนการในการพัฒนา ๕ ประการ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาษาไทย, การสร้างเครือข่ายทางศาสนา โดยวัดไทย, การสร้างเครือข่ายชาติพันธุ์ (ชาวสยาม) ในชุมชนต่างๆ และการสร้างเครือข่ายขนบธรรมเนียมประเพณี และการสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม กลุ่มสังคมการเมือง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมชาวสยามให้มีอัตลักษณ์แบบไทยที่เป็นจุดเด่นของสังคมชาวสยาม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ ๓ ประการ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

๑) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาสังคมในกลุ่มกระแสหลัก ได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการ, ทฤษฎีวิวัฒนาการเชิงคลาสสิก, ทฤษฎีความทันสมัย, ทฤษฎีการพึ่งพา, ทฤษฎีโลกาภิวัตน์, ทฤษฎีศักยภาพและการแพร่กระจาย, ทฤษฎีความทันสมัยด้วยการสื่อสาร ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ส่วนแนวคิดและทฤษฎีกระแสรอง ได้แก่ ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม แนวคิดผู้แสดงทางสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวคิดทฤษฎีใหม่ แนวคิดประชาสังคม แนวคิดเรื่องภูมิปัญญา และทฤษฎีการพัฒนาสังคมของ ดร.เอนสมิงเงอร์ สอดคล้องกับตำราของ **พัชรินทร์ สิริสุนทร**^๑ ว่าด้วยแนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม ที่กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคม โดยการรวบรวมเอาทฤษฎีต่างๆ มาอธิบายไว้ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแนวคิดทฤษฎีกระแสหลัก และแนวคิดทฤษฎีกระแสรอง ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานเขียนของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์^๒ ที่สรุปทฤษฎีการพัฒนาสังคมไว้ ๖ ประการ ซึ่งเป็นต้นเหตุคือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม ภาวะผู้นำ การติดต่อและการฝึกอบรม ซึ่งยังมีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มากเพียงใด การพัฒนาสังคมก็จะมีมาก ขึ้นเท่านั้น

๒) การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีการพัฒนาการปรับตัวและการสร้างตัวตนทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการของเครือข่าย อันก่อให้เกิดพลังและความเป็นเอกภาพ ได้แก่ เครือข่ายภาษาไทย เครือข่ายวัดไทย เครือข่ายชาติพันธุ์ เครือข่ายด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม ทำให้ชุมชนชาวสยามสามารถรักษาสมดุลของกระบวนการพัฒนาสังคมชาวสยามไว้ได้ ซึ่งการจะพัฒนาได้นั้น ต้องมีสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยเครือข่ายในการพัฒนา ได้แก่ เครือข่ายคนในรูปแบบต่างๆ ทั้งคนที่เป็นเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม เดียวกัน และต่างเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมกันก็ตาม เพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **คำานวน นวลสนอง**^๓ ศึกษาเรื่อง “ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของมาเลเซีย” สรุปได้ว่า ชาวมาเลเซียเชื้อสายไทมีพัฒนาการที่เห็นได้ชัดจากการตั้งถิ่นฐานการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การจัดตั้งองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง การสืบทอดวัฒนธรรมไทย รวมถึงการผสมผสานระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์

๓) การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ที่สะท้อนความเป็นชาวสยามที่ชัดเจน ได้แก่ โดยใช้รูปแบบการสร้างความร่วมมือ ในการนำเสนอการสื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ การแต่งกายด้วยผ้าไทย ผู้หญิงมีสไบพาด ผู้ใช้มีผ้าขาวม้าคาด และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ และในชีวิตประจำวัน โดยมีกระบวนการในการพัฒนา ๕

^๑ พัชรินทร์ สิริสุนทร., **แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม.** (พิษณุโลก : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๗).

^๒ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม,** (๒๕๔๖), อ้างแล้ว หน้า ๑๑๗ - ๑๑๘

^๓ คำานวน นวลสนอง, **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของประเทศไทย,** (๒๕๔๖), หน้า ๙๕-๑๑๙.

ประการ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายภาษาไทย การสร้างเครือข่ายทางศาสนา โดยวัดไทย การสร้างเครือข่ายชาติพันธุ์ (ชาวสยาม) ในชุมชนต่างๆ และการสร้างเครือข่ายชนบทร่วมประเพณี และการสร้างเครือข่ายการอยู่ร่วมเป็นสังคม กลุ่มสังคมการเมือง เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมชาวสยามให้มีอัตลักษณ์แบบไทยที่เป็นจุดเด่นของสังคมชาวสยาม โดยเริ่มจากวงในในการพัฒนา โดยการขอความร่วมมือจากคนวงในก่อน ได้แก่ คณะที่ทำการสนทนากลุ่ม ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง และขอความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการวัด เพื่อพัฒนาให้เห็น สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาสังคม ของสัญญา สัญญาวิวัฒน์^๔ ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาสังคม มี ๗ ขั้นตอนคือ ควรเริ่มจากสภาพที่ประชาชนเป็นอยู่ สิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรกอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ ทำจากสิ่งที่สังคมเคยมีอยู่ ทำให้สิ่งใหม่ฝังเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม จะต้องพยายามสร้างวงใน คือการพึ่งตนเอง (self reliance) ขึ้นมาก่อน แล้วค่อยสร้างวงนอกคือการพัฒนา (Development) ขึ้นมาทีหลัง กระบวนการดำเนินการจะเป็นกระบวนการโดยมีนักพัฒนาและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม หรือ ร่วมกันทำงาน เรียกว่ากระบวนการ PAR (Participatory Action Research) และมีการดำเนินการตอบแทน การประเมินการทำงาน ตลอดจนการตั้งกลุ่มคน หรือ คณะกรรมการมาดูแลผลงานการพัฒนาที่ สร้างขึ้นมาแล้วของชุมชน เพื่อให้การพัฒนาที่มีความยั่งยืน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) การพัฒนาสังคมในเชิงทฤษฎี มีทั้งแนวคิดทฤษฎีกระแสหลักและกระแสรอง ซึ่งในขั้นกระบวนการปฏิบัติในการพัฒนาสังคม จะต้องพิจารณาตามบริบทของสังคม เพื่อการเลือกนำทฤษฎีไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ หรือการปฏิบัติการในการพัฒนาสังคมให้เหมาะสม

๒) การพัฒนาสังคมชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย อาศัยเครือข่ายในการพัฒนา ซึ่งน่าจะเป็นรูปแบบในการขยายผลให้กับสังคมอื่น ๆ โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย หรือชุมชนชายขอบ

๓) รูปแบบในการพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ใช้รูปแบบการสร้างความร่วมมือ โดยเริ่มจากกลุ่มเล็กที่เกี่ยวข้องไปสู่กลุ่มที่ใหญ่ขึ้น เพื่อให้เกิดการตระหนักในการพัฒนา ฉะนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาสังคม ควรนำเอารูปแบบการพัฒนาสังคมแบบการสร้างความร่วมมือไปขยายผลให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการสร้างและพัฒนารูปแบบการธำรงรักษาอัตลักษณ์ ของชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น

^๔ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, (๒๕๔๖). อ้างแล้ว หน้า ๑๑๗ – ๑๑๘)

๒) ชุมชนชาวสยาม ในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย มีความเป็นชุมชนที่ตกตะกอนทางวัฒนธรรมของความเป็นไทยได้ ผู้ที่สนใจศึกษาวัฒนธรรมประเพณีภาคใต้ จึงควรศึกษาการตกตะกอนทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนชาวสยามในรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย

๓) จากการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการอนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมไทย จึงควรมีการศึกษาประเด็นบทบาทวัดในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ก.ข้อมูลวิทยุภูมิ

๑) หนังสือ

กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๕.

_____ . ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์. ๒๕๕๗.

_____ . สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ศาลาแดง. ๒๕๔๕.

เกื้อวงศ์ บุญสิน. ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๐.

จ่านอง อติวัฒน์สิทธิ์. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๘.

จิตยา สุวรรณชฎ. “สังคมวิทยา” ในวิทยาศาสตร์สังคม.กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัยสถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ๒๕๑๗.

เดชาเปรมฤดีเลิศ. ความเข้าใจเบื้องต้นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์. ๒๕๒๗.

ติน ปรัชญพฤทธิ. การบริหารการพัฒนา.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๕.

ธำรงค์ดี อายุวัฒน์นะ. ไทยในมาเลเซีย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา. ๒๕๑๗.

นงลักษณ์ เอมประดิษฐ์. นักสังคมสงเคราะห์กับการพัฒนาสังคม.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๔๒.

นิติ ภาวครพันธ์. “รอยสักกับการสร้างตัวตน.” ในเผยแพร่ - พรางกายทดลองมองร่างกายในศาสนา ปรัชญาการเมืองประวัติศาสตร์ศิลปะและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : คบไฟ. ๒๕๔๑.

ประยุทธ์ หลงสมบูรณ์. พจนานุกรมมคธ-ไทย. พิมพ์ครั้งที่๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด. ๒๕๔๖.

พระคุณเจ้า เมธงกูโร. การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมลคีมทอง.๒๕๓๒.

พระเทพสาครมุนี (แก้วสุวรรณโชโต). อดีตเจ้าคณะจังหวัดสมุทรสาครและเจ้าอาวาสวัดสุทธิวาตวราราม. อนุสรณ์ในงานเคลื่อนศพสู่วิหารหลังใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง ธรรม. ๒๕๒๙.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่๑๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ. ๒๕๕๐.

_____ .พุทธธรรมฉบับเดิม.พิมพ์ครั้งที่๑๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ. ๒๕๕๑.

- พระธรรมปิฎก(ประยุทธ์ปยุตโต). **ธรรมะสำหรับคนหนุ่มสาวพุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา. ๒๕๔๐.
- พระไพศาล วิสาโล. **พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง .๒๕๓๓.
- พัชรินทร์ สิริสุนทร. **แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม**. พิษณุโลก : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ๒๕๔๗.
- พิชญ์ สมพอง. **สังคมวิทยาว่าด้วยการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : กิ่งจันทร์การพิมพ์. ๒๕๒๙.
- พิชัย ผกาทอง. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชามนุษย์กับสังคม**. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๔๗.
- ยศ สันตสมบัติ. **หลักข้างการสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในได้คง**. กรุงเทพมหานคร: โครงการวิจัย วรรณคดี. ๒๕๔๓.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ส.ส.น.ไทยอนุเคราะห์ไทย. ๒๕๒๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด. ๒๕๔๖.
- วิทยากร เชียงกุล. **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย : บทวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฉับไกร. ๒๕๒๗.
- วิวัช นิภาวรรณ. **การบริหารการพัฒนาชนบทเปรียบเทียบ : การบริหารการพัฒนาชนบทตามแนวทางแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองความจำเป็นพื้นฐานและโครงการอีสานเขียว**. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์. ๒๕๓๔.
- สถาบันพัฒนาการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ. **หนังสือประกอบการเรียนรายวิชาเลือกสาระการพัฒนาสังคม รายวิชาเซอลามัตดาตังเคอมาเลเซีย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน กศน.ภาคเหนือ.
- สมพร เทพสิทธา. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์. ๒๕๓๕.
- สมสุข หินวิมาน. **“ทฤษฎีสำนั กวีฒนธรรมศึกษา”**. ใน **ประมวลสาระชุดวิชา ปรัชญา นิตศาศาสตร์ และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ ๘-๑๕**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๔๘.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๒๓.
- _____. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๔๖.
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ระบบการพัฒนาสังคมที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : เทพเพ็ญวานิสย์. ๒๕๔๙.
- สุเทพ เชาวลิท. **หลักการพัฒนาชุมชน**. ขอนแก่น : โอเดียนสโตร์. ๒๕๒๔.
- สุรเดช ฉายะเกษตริณ. **เอกสาร : แนวนโยบายด้านการพัฒนาสังคมของประเทศและความต้องการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมวาทน**. ในการพัฒนาสังคม. ๒๕๕๓.
- อมร รักษาสัตย์และชัตติยา กรรณสูต. **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. พระนคร : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การขายและซื้อแห่งประเทศไทย. ๒๕๑๕.

อุทัย หิรัญโต. **หลักสังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์. ๒๕๒๒.

๒) วิทยานิพนธ์และ งานวิจัย

คำนวน นวลสนอง. **ศึกษาพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทในรัฐตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๔๖.

ฉันทัส ทองช่วย. **ภาษาไทยที่ใช้ในปัจจุบันในรัฐกลันตันไทรบุรีและเปอร์ลิส**. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๖.

สายจิตต์ เหมินทร์. **การเสียดรัฐไทรบุรีกลันตันตรังกานูและเปอร์ลิสของไทยให้แก่อังกฤษในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗.

๓) บทความ

ประพนธ์ เรืองณรงค์. “ชาวไทยที่ไทรบุรีหรือที่เคดาห์มาเลเซีย :ศึกษาเฉพาะความเชื่อและพิธีกรรม”. **วารสารรามคำแหง**.๑๙๒ : ๑๙ – ๒๗ ; เมษายน – มิถุนายน๒๕๔๕.

๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การ พัฒนา ชน บท .[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :<http://www.web.agri.cmu.ac.th>. [๒๑ กันยายน ๒๕๕๙]

ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>[๒๑ กันยายน ๒๕๕๙].

นโยบายและแผนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kmitl.ac.th>. [๑๙ มีนาคม ๒๕๕๙].

๕) บทสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระนิโครธธรรมธาดา, รองเจ้าคณะรัฐเคดาห์-เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย ๘ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระมหานรงค์ชัย ฎิริปัญญา, เจ้าอาวาสสำนักสงฆ์ทุ่งตงอายุ ๕๐ปี ๒๔ พรรษา ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระปลัดสาโรจน์ ธมมสาโร, เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคีรี (ควนมุสั้ง) ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระอาจารย์ ยุทธ เดชะวโร, เจ้าอาวาสวัดนิคมพัฒนาราม [วัดควนขนุน] อายุ ๖๘ ปี ๒๑ พรรษา ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระอภิชัย ดิสสวโร,(ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าอาวาส)วัดคูบังตีฆา อายุ ๕๐ปี ๓๓ พรรษา ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายปู้ตัน พันธุ์พั่ว, อายุ ๕๕ปี ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่เทศบาลรัฐเปอร์ลิส ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายวิชาญ ชูแสง, อายุ ๕๒ ปี ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายตั้ง พรหมประสิทธิ์, อายุ ๗๕ ปี ตำแหน่ง ประธานพัฒนาหมู่บ้าน ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ กระจ่าง ชูประสิทธิ์, อายุ ๗๑ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายเอี่ยม ชนะสงคราม, อายุ ๔๖ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายเขียน จันทอม, อายุ ๖๑ ปี ตำแหน่ง นายบ้าน ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายเจริญ ชุนพิทักษ์, อายุ ๕๐ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายเต็ม ละอองแก้ว, อายุ ๖๕ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นายอาวุธ ชุนพิทักษ์, อายุ ๖๑ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ นางสาววย พรหมมณี, อายุ ๖๒ ปี ตำแหน่ง คณะกรรมการชุมชน ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๙

๒.ภาษาอังกฤษ

I Books

Cernea.M.M. **Putting People First.**London : Oxford University Press. ๑๙๙๑.

Constantino.Renato.**The Challenge of the Churches.**Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism. Manila. Philippines. May ๑๘.๑๙๘๔.

Edmund R. Leach. **Political System of Highland Burma.** London: The Athlone Press. ๑๙๕๔.

Garcia Jr. Mannel P. **Development : A Literature Survey of Concepts and Theories.** Laguna : UPLB. ๑๙๘๒.

John Embree.“Thailand A Loosely Structured Social System.” in **American Anthropologist.**Volum๕๒.๑๙๕๐.

LaporanKiraanPermulaan. **JabatanPerangkaan Malaysia.**๒๐๑๐. p. ๒๗

Misra.R.P. and Jonjo. M. ed..**The Changing Perspective of Development Problems InMisra.** Hong Kong: Maruzen Investment Hong Kong .๑๙๘๑.

Riggs. Fred W. “Modernization and Political Problems: Some Developmental Prerequisites” **Development Nations: Guest for A Model Beling and Toten.** New York: Van Nostran Reinhold. ๑๙๗๐.

Roger. Everette M. and BurdgeRabel J. **Social Change In Rural Societies.** New Jersey: Prentice – Hall. ๑๙๗๒.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ-สกุลผู้สัมภาษณ์: _____

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์: _____ เวลา: _____

สถานที่: _____

สถานะของผู้ถูกสัมภาษณ์: _____ เพศ: _____ อายุ: _____

ศาสนา: _____ ระดับการศึกษา: _____ อายุงาน: _____

ตอนที่ ๒ คำถามในการสัมภาษณ์

๑. ประวัติความเป็นมา

ชุมชนไทยในอดีตเป็นอย่างไร ?

ชุมชนไทยในปัจจุบัน ต่างจากอดีตอย่างไรบ้าง ?

พัฒนาการของคนไทยในมาเลเซียเป็นอย่างไรบ้าง ?

๒. กระบวนการพัฒนาสังคมของคนไทยในมาเลเซียเป็นอย่างไร

๒.๑ กฎ กติกา ข้อตกลงของชุมชน

๒.๒ บทบาทหน้าที่

๒.๓ เทคนิค วิธีการ การมีส่วนร่วม

๓. มีปัจจัยในการพัฒนาสังคมของคนไทยในมาเลเซียเป็นอย่างไร

ปัจจัยภายใน

- ผู้รู้ผู้อาวุโสในชุมชน
- ระบบการปกครอง
- ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน
- การจัดการศึกษาในชุมชน
- บทบาทของวัดในชุมชน
- การรวมกลุ่มเพื่อต่อรอง
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ปัจจัยภายนอก

- ความเป็นพหุวัฒนธรรม
- กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม
- หน่วยงานภาครัฐ

๔. แนวทางในการพัฒนาสังคมชาวสยาม

๔.๑ การยอมรับและปรับตัว

๔.๒ การรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดั้งเดิม

๒.๓ การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่แบบผสมผสานในสังคม

สัมภาษณ์เชิงลึกปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าอาวาสวัดกุบังศิมา

สนทนากลุ่ม (FocusGroup) การพัฒนาสังคมชาวสยามในรัฐเปอร์ลิส ณ วัดมัจฉิมาประสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	: พระครูโสภาสประสิทธิ์คุณ ฉายา อุทโย (นามสกุล เกตุขาว)
วัน/เดือน/ปีเกิด	: ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๓
ประวัติการศึกษา	: ปริญญาตรีคณะพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ประสบการณ์ทำงาน	: เจ้าอาวาส และครูพระสอนศีลธรรม
สังกัด	: วัดมัชฌิมาประสิทธิ์ ตำบลอาเหراء รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง	: เจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาประสิทธิ์ ตำบลอาเหراء รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
การศึกษาปัจจุบัน	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
ปีที่เข้าศึกษา	: ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘
ปัจจุบันอาศัยอยู่	: เจ้าอาวาสวัดมัชฌิมาประสิทธิ์ ตำบลอาเหراء รัฐเปอร์ลิส
ปีที่เข้าศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๕๗
ปีที่สำเร็จการศึกษา	: ปีการศึกษา ๒๕๖๐